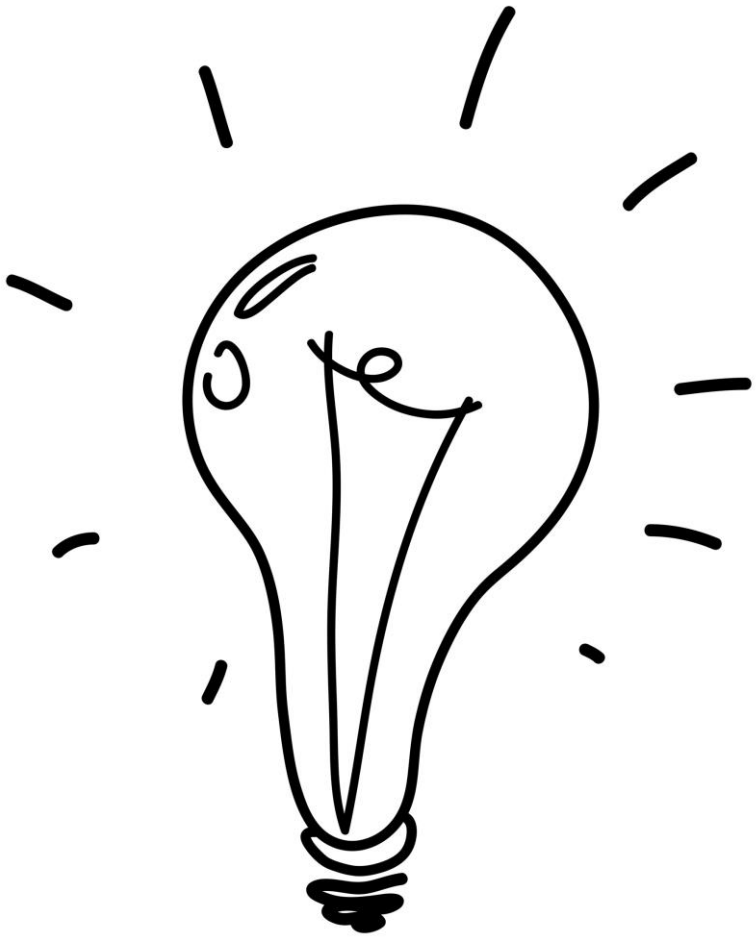

15.01.2017

Evaluering av Regionalt forskningsfond Midt-Norge

Rapport 56-2017

Rapport nr. 56-2017 fra Samfunnsøkonomisk analyse AS

ISBN-nummer:	978-82-93320-68-5
Oppdragsgiver:	Regionalt forskningsfond Midt-Norge
Forsidefoto:	Scandinavian Stockphoto
Tilgjengelighet:	Offentlig
Dato for ferdistilling:	15. januar 2017
Forfattere:	Emil Cappelen Bjøru, Marthe Norberg-Schulz og Rolf Røtnes

Samfunnsøkonomisk analyse AS

Borggata 2B
N-0608 Oslo

Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Forord

Rapporten er utarbeidet av Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag for Regionalt forskningsfond Midt-Norge. Arbeidet med rapporten har gitt oss spennende og lærerik innsikt i fondets arbeid i regionen.

Vi har gjennomført i alt åtte intervju og en spørreundersøkelse i forbindelse med prosjektet og vi vil takke alle som har latt seg intervjue, samt de som har tatt seg tid til å svare på spørreundersøkelsen. Vi ønsker også å takke oppdragsgiver for et spennende oppdrag og for konstruktive innspill underveis i arbeidet.

Oslo, 15.01.2017

Rolf Røtnes
Prosjektleder
Samfunnsøkonomisk analyse AS

Sammendrag

Regionale forskningsfond ble opprettet som forskningsaktører i 2010. Regionalt forskningsfond Midt-Norge (RFFMIDT) er et av syv regionale forskningsfond. Fondsregionen omfatter Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag. RFFMIDT skal, som alle regionale forskningsfond, mobilisere til økt FoU-innsats og styrke forskning for regional innovasjon og utvikling.

RFFMIDTs administrasjon ba i 2016 om en evaluering av forskningsfondets resultater så langt. Samfunnsøkonomisk analyse fikk oppgaven om å gjennomføre evalueringen. Spørsmålene vi skulle besvare kan oppsummeres som:

- Har RFFMIDT imøtekommet intensjonene i bestillingsbrevene fra fylkeskommunene?
- Hva kjennetegner bedriftene og kommunene som har fått støtte fra RFFMIDT?
- Hvilke resultater har prosjektene hatt for mottakerne?
- Hvordan oppfattes fondet blant søkerne?

For å svare på evalueringsspørsmålene har vi benyttet data fra Samfunnsøkonomisk analyses samspillsdatabase[1] og virksomhetsdatabase, en spørreundersøkelse til alle støttemottakerne og intervju med et utvalg mottakere om deres oppfatning av forskningsfondet. I tillegg har vi gjennomgått bakgrunnsdokumenter som beskriver RFFMIDTs mål og arbeid, herunder de bestillingsbrev fylkeskommunene har sendt RFFMIDTs styre.

Forskningsfondets tildelinger kan grovt fordeles på to prosjektkategorier: kvalifiseringsprosjekter og hovedprosjekter. Kvalifiseringsprosjekter er mindre, avgrensede forskningsprosjekter (inntil 500 000 kroner), mens hovedprosjekter er større forskningsprosjekter. Hovedprosjektene er igjen fordelt på ulike prosjekttyper.

Gjennomgangen av utlysningene og årlige tildelinger viser at forskningsfondet i stor grad har fulgt opp intensjonene i fylkeskommunenes bestillingsbrev og fondsstyrets handlingsplaner. Utlysningene og fordeling av tildelinger på innsatsområder (sektorer) og prosjekttyper er i tråd med bestillingsbrevenes føringer.

Fra etableringen av forskningsfondet og fram til i dag har kvalifiseringsprosjekter fått økt betydning i fondsstyret prioriteringer. Det har derfor vært en økning i både antall utlysninger innenfor denne prosjekttypen og den økonomiske rammen på utlysningene. Andelen kvalifiseringsprosjekter i prosjektporteføljen er 70 pst. I 2016 var alle tildelingene fra RFFMIDT til kvalifiseringsprosjekter.

Vektleggingen av kvalifiseringsprosjekter utfyller nasjonale program på flere måter, både ved at prosjektdeltakerne selv mener de åpner for å teste ut nye ideer som er vanskelig å gjøre innenfor tradisjonelle

[1] Samspillsdatabasen er en sammenstilling av prosjektdata fra tolv statlige virkemiddelaktører i perioden 2000-2015. Se vedlegg 3 for en nærmere beskrivelse av databasen.

forskningsprogram og at bruk av kvalifiseringsprosjekt bidrar til å redusere risikoen ved å investere i forskning både for virksomheter og samfunnet. Kvalifiseringsprosjekter gjør det enklere å vurdere potensialet i forskningsideer med relativt lite ressursbruk.

Stor bruk av kvalifiseringsprosjekt forutsetter god funksjonell arbeidsdeling mellom RFFMIDT og nasjonale forskningsprogram, slik at vellykkede kvalifiseringsprosjekter har mulighet for å bli videreført innenfor nasjonale forskningsprogram. Om lag 74 pst. av prosjektlederne for kvalifiseringsprosjekter svarer at forskningen i prosjektene blir videreført i nye FoU-prosjekter. Det kan imidlertid ikke utelukkes at flere av de vellykkede kvalifiseringsprosjektene omhandler temaer som faller utenfor prioriteringer i nasjonale program, slik også noe av motivasjonen for regionale forskningsfond kan tilsi. Vi anbefaler derfor fondet å tenke gjennom om det i årene framover er behov for å gjeninnføre bruk av noen hovedprosjekter på områder av særlig stor betydning for Midt-Norge.

De første årene ble det tildelt flest forskningsmidler til marin sektor, verdikjede mat, maritim sektor og fornybar energi og miljøteknologi. Den første fire årene ble marin sektor, verdikjede mat, maritim sektor og fornybar energi og miljøteknologi i størst grad prioritert i forskningsfondets utlysninger. Gjennom perioden har det vært en nedgang i bevilgninger til maritim sektor, mens fondets prioritering av forskningsprosjekter i offentlig sektor har økt. I siste halvdel av perioden utgjør offentlig sektor det største innsatsområdet, målt i både bevilgninger og antall prosjekter. Det er også tildelt midler til samiske forskningsprosjekter i perioden.

De regionale forskningsfondene skal ha tett samspill mellom egne aktiviteter og nasjonale forskningsprogram. Endringene i RFFMIDTs vektlegging av innsatsområdet er i tråd med dette ved at maritim sektor er prioritert i Forskningsrådets programstruktur (MAROFF), mens forskning i offentlig sektor i liten grad er prioriter innenfor Forskningsrådets programmer.

Prosjektporteføljen for evalueringsperioden viser at det er god geografisk spredning på mottakerne av støtte fra RFFMIDT. Aktørene (både prosjektansvarlige og samarbeidspartnere) er spredt på 57 ulike kommuner i fondsregionen, som totalt består av 84 kommuner. Med unntak av Trondheim, Molde, Ålesund og Steinkjer (alle kommuner med universitet eller høyskole), er det i snitt tre mottakere per kommune. En fordeling av mottakerne etter kommunens sentralitet viser at 103 (41 pst.) av mottakerne i fondsregionen er lokalisert i sentrale kommuner.

Et mål for RFFMIDT er å mobilisere små og mellomstore bedrifter til mer forskning og utvikling, samt kommuner som har liten eller ingen erfaring med forskningsdrevet innovasjon. Data tyder på at RFFMIDT i stor grad treffer ønsket målgruppe. De prosjektansvarlige bedriftene er i all hovedsak små bedrifter (færre enn 50 ansatte).

RFFMIDT har oppnådd å mobilisere en rekke nye forskningsaktører til forskning, både bedrifter og kommuner. Det er i alt 183 bedrifter (private aksjeselskap), både prosjektansvarlige og samarbeidspartnere, som har fått støtte fra RFFMIDT i perioden 2010-2016 (vår). Av disse bedriftene hadde 55 pst. ikke tidligere

erfaring fra nasjonale forskningsprogram. Flere av disse har tidligere erfaring med forskning gjennom SkatteFUNN, man lagt fra alle. Det er i alt 34 kommuner i Midt-Norge som på et tidspunkt har vært ansvarlige for eller deltatt i et prosjekt med støtte fra RFFMIDT. I praksis hadde ingen kommuner tidligere erfaring fra forskningsprogrammer innenfor Forskningsrådet.

RFFMIDTs prosjekter er fordelt på en bred gruppe prosjektdeltakere. Forskningsfondets 220 prosjekter har blitt ledet av 117 ulike prosjektansvarlige organisasjoner. Prosjektene hvor næringslivet og kommuner er prosjektansvarlig er spredt på om lag like mange prosjektansvarlige som prosjekter. Til sammen har det vært 368 ulike samarbeidspartnere med på de 220 prosjektene.

Av prosjekter ledet av institutter, høyskoler eller universitet er det noen virksomheter som har vært ansvarlig for flere prosjekter. Fem prosjektansvarlige fra universitet- eller instituttsektoren har ledet en firedel av alle prosjektene. Prosjektene er imidlertid fordelt på langt flere personer enn ansvarlige organisasjoner. Prosjektlederen med flest prosjekter har ledet til sammen fem prosjekter i perioden.

Når vi spør mottakerne av forskningsstøtte om resultatene fra prosjektene, viser svarene at prosjektene i stor grad er avhengig av støtte fra RFFMIDT for å bli realisert og at de har medført økt kompetanse, flere innovasjoner og mer forskningssamarbeid. Hovedresultatene fra spørreundersøkelsen er:

- Tre firedeler av prosjektlederne svarer at prosjektet ville blitt gjennomført både i mindre skala og på et senere tidspunkt eller ikke i det hele tatt uten støtte fra RFFMIDT.
- Økt kompetanse er det viktigste resultatet for både prosjektlederne og samarbeidspartnerne, men også ny teknologi og styrket konkurranseevne er betydningsfulle resultater.
- Av prosjektledere for avsluttede prosjekter er 82 pst. fornøyd med de forskningsmessige resultatene av prosjektene.
- Om lag 83 pst. mener at prosjektet representerer en ny FoU-retning for prosjektlederens sektor eller kunnskapsområde, mens 89 pst. svarer at prosjektet representerer en ny FoU-retning for virksomheten.
- Ifølge svar fra prosjektledere som har avsluttet prosjekter har 85 pst. av prosjektene ført til innovasjoner. Andelen er 89 pst. hvis vi utelukker de som mener innovasjoner ikke var relevant for sitt prosjekt.
- Blant prosjektene som leder til innovasjoner er produktinnovasjoner og organisasjonsinnovasjoner de typene som forekommer mest.
- Om lag 39 pst. (43 pst. hvis vi korrigerer for de som svarer «ikke relevant») av prosjektlederne for nylig avsluttede prosjekter svarer at det er over 60 pst. sannsynlighet å lykkes kommersielt med prosjektet.
- Fem av sju prosjektledere for prosjekter avsluttet før 2015 svarer at de enten har eller forventer å kommersialisere resultatene fra prosjektet.
- Blant samarbeidspartnerne svarer 68 pst. at de enten har kommersialisert eller forventer kommersialisering innen to til fem år, når vi ser bort fra de som svarer «ikke relevant».
- Av prosjektlederne for avsluttede prosjekter svarer 87 pst. at FoU-samarbeid med prosjektpartnere har fortsatt etter prosjektavslutning.
- Over halvparten ønsker mer samarbeid med offentlige og private forskningsinstitutter, samt kunder og klienter. Ønske om økt konsulentsamarbeid er mindre utbredt.

Tilbakemeldingene i intervjuer tyder på at RFFMIDT oppfattes som en lett tilgjengelig og effektiv organisasjon. Prosjektlederne framhever RFFMIDT som lite byråkratisk og sier at RFFMIDT er enklere å forholde seg til enn både Forskningsrådet og andre regionale forskningsfond (de som hadde erfaring med det). RFFMIDT blir også omtalt som mer åpent for nye forskningstemaer enn Forskningsrådet, og støtter for eksempel prosjekter som inneholder nettverksbygging innenfor ny tematikk i FoU-miljøer.

En prosjektleder svarte følgende om årsaken til at de søkte RFFMIDT om prosjektstøtte:

> *Vi måtte bygge opp et nettverk på denne tematikken. Så det var bakgrunnen til at vi søkte RFFMIDT, fordi der ligger premissene for akkurat det vi hadde behov for: Det å kunne få midler til et forprosjekt til å bygge opp et nettverk og en plattform innenfor en ny tematikk.*

Vår vurdering er at sitatet oppsummerer en generelle oppfatning blant søkere om støtte fra RFFMIDT.

Innhold

Forord III

Sammendrag IV

1 Innledning 9

1.1 Fondsregion Midt- Norge 10
1.2 Evaluering av RFFMIDT 13
1.3 Leseveiledning 13

2 Tildelingene følger opp intensjonene i bestillingsbrevene 14

2.1 Antall søknader har økt i perioden 14
2.2 Kvalifiseringsprosjekter har i økende grad blitt prioritert 15
2.3 Økende fokus på forskning i offentlig sektor 17

3 RFFMIDT har mobilisert nye aktører til forskning 19

3.1 Aktørene som forsker har god geografisk spredning 19
3.2 Forskningsfondet når fram til en bred gruppe bedrifter og få gjengangere 21
3.3 Forskningen skjer i små og mellomstore bedrifter 22
3.4 Flest bedrifter fra forretningsmessig tjenesteyting og bioøkonomiske næringer 25
3.5 RFFMIDT mobiliserer bedrifter og kommuner uten tidligere forskningserfaring 26
3.6 Noen bedrifter henter også støtte fra internasjonale forskningsprogrammer 30

4 RFFMIDT bidrar til mer FoU i Midt-Norge 31

4.1 RFFMIDT er avgjørende for at FoU-prosjektene blir gjennomført 31
4.2 Økt kompetanse er viktigste resultat, men også ny teknologi og økt konkurranseevne 34
4.3 Prosjektene representerer nye FoU-retninger 38
4.4 Høyere antall innovasjoner enn i innovasjonsprogrammer i Forskningsrådet 40
4.5 Akseptabel mengde kommersialisering 44
4.6 RFFMIDT leder til økt samarbeid 46
4.7 Kvalifiseringsprosjekter fører til videre forskning i nye prosjekter 48
4.8 Søkerne verdsetter den raske søknadsbehandlingen 50

5 RFFMIDT leverer i tråd med målsettingen for fondet 52

6 Referanser 54

Vedlegg 1: Intervju 55

Vedlegg 2: Spørreundersøkelse 56

Vedlegg 3: Samspillsdatabasen 61

Vedlegg 4: Næringsfordeling 63

1 Innledning

For alle offentlig forskningsstøtte er målet at forskning skal gi konkrete resultater og effekter, være relevant for brukere og holde høy kvalitet.[2] De overordnede målene for forskning og høyere utdanning har ligget fast over lang tid og kan oppsummeres som:

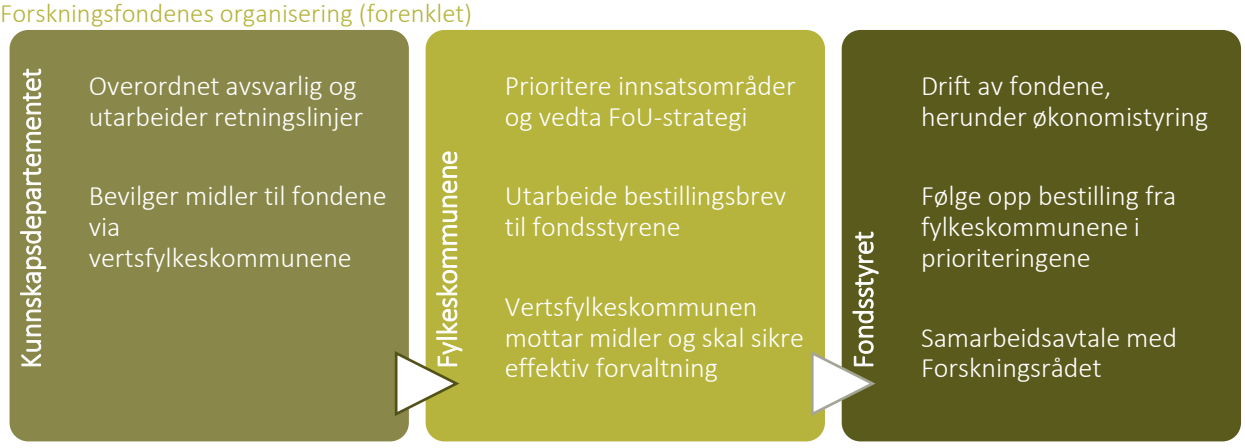
- Styrke konkurransekraft og innovasjonsevne
- Løse store samfunnsutfordringer
- Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet

Regionale forskningsfond ble opprinnelig vedtatt opprettet etter behandlingen av stortingsmeldingen om forvaltningsreformen i 2007.[3] Etter en utredning i regi av Norges forskningsråd og fastsetting av retningslinjer fra Kunnskapsdepartementet høsten 2009, ble Regionale forskningsfond opprettet som forskningsaktører i 2010. Regionalt forskningsfond Midt-Norge (heretter omtalt som RFFMIDT) er et av syv regionale forskningsfond. Fondsregionen omfatter Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag.

For alle regionale forskningsfond gjelder at de skal mobilisere til økt FoU-innsats og styrke forskning for regional innovasjon og utvikling. Dette skal gjøres ved å:

- Støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder, og innenfor disse bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer. Målet er å utvikle gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker.
- Møte regionenes FoU-behov gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter, offentlige virksomheter, inkludert universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer. Støtten kan gå til prosjekter lokalisert i og utenfor fondsregionen. RFFMIDT har valgt at alle prosjekter skal ha prosjektansvarlige i regionen.

Figur 1.1
Forskningsfondenes organisering (forenklet)

Kilde: Retningslinjer for regionale forskningsfond

[2] Meld. St. 7 (2014-2015) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024.* Langtidsplanen er et nytt verktøy i forskningspolitikken, som skal tydeliggjøre den langsiktige innsatsen på forskning, men med en konkretisering og tydeliggjøring av innsatsen i de første fire årene. Langtidsplanen skal rulleres hvert fjerde år.
[3] St. meld. Nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn – regional framtid*

Forskningsfondenes regionale forankring ivaretas bl.a. gjennom fondenes organisering. Hvert fond har et styre oppnevnt av fylkeskommunene i fondsregionen. Fondsstyret fatter vedtak om støtte fra fondet. Fondsstyret er ansvarlige for at fondet når de nasjonalt fastsatte formålene med ordningen og de regionale målene som fastsettes av deltakerfylkeskommunene. Fondsregionene Nord-Norge, Midt-Norge og Innlandet har i tillegg til ovennevnte ansvar for å ivareta samiske forskningsinteresser og -behov.

Fondsstyret skal også påse at fondet er godt koordinert med andre virkemidler for regional forskning og utvikling, både regionale og nasjonale. Fondsstyret skal også sørge for at det foreligger tilfredsstillende rutiner og samarbeidsavtaler med Norges forskningsråd når det gjelder utlysninger, søknadsbehandling og prosjektoppfølging.

1.1 Fondsregion Midt- Norge

RFFMIDT skal prioritere utfordringer og problemstillinger som i størst mulig grad er unike for hele eller deler av Midt-Norge og er særlig relevante for regionen ut fra ressurs-, kompetanse- og/eller næringsmessige forhold.[4] Til grunn for fondsstyrets prioriteringer ligger vedtatte forskningsstrategier i de deltakende fylkeskommunene. I fondsregion Midt-Norge har Trøndelag en felles forskningsstrategi, mens Møre og Romsdal har en egen. Med utgangspunkt i forskningsstrategiene har fylkeskommunene laget en felles overordnet bestilling til fondsstyret (bestillingsbrev), som er førende for fondsstyrets utlysninger. Det daglige arbeidet i RFFMIDT ivaretas av et fast sekretariat som disponerer 2,5 årsverk.

Bestillingsbrevene fra fylkeskommunene er basert på fylkestingenes vedtatte FoU-strategier. I oppstarten til RFFMIDT ble kortsiktige FoU-strategier vedtatt. Disse var først og fremst ment som grunnlag for RFFMIDT, og ble erstattet av mer omfattende og generelle FoU-strategier noen år senere.

Tabell 1.1
Meny av prosjekttyper

Prosjekttype	Kategori	Innhold
Regional kvalifiseringsstøtte	Kvalifiserings-prosjekt	Prosjekter for å utvikle FoU-prosjekter som kan kvalifisere til støtte i regionale forskningsfond eller andre ordninger.
Regionale bedriftsprosjekter	Hovedprosjekt	Brukerstyrte prosjekter for å styrke FoU-aktiviteten i bedrifter innenfor fondets prioriterte områder.
Regionale offentlige prosjekter	Hovedprosjekt	Offentlig styrte prosjekter som skal utløse og styrke FoU-aktiviteten i offentlige virksomheter innenfor fondets innsatsområder.
Regionale forskerprosjekter	Hovedprosjekt	Forskningsprosjekter som skal bidra til ny kunnskap om relevante problemstillinger for det aktuelle regionale forskningsfondet.
Regionale institusjonsprosjekter	Hovedprosjekt	Prosjekter i forskningsmiljø med formål å styrke miljøer innenfor regionalt prioriterte områder.
Regionale problemstillinger i nasjonale programmer	Hovedprosjekt	Fondets midler kan kanaliseres til nasjonale program med formål å løfte fram problemstillinger av regional relevans på den nasjonale forskningsagendaen.

Kilde: Bestillingsbrev Midt-Norge 2010

[4] Bestillingsbrev 2012-2015

Det første bestillingsbrevet til RFFMDIT ble utarbeidet i 2010 og var utgangspunktet for fondsstyret de to første årene (2010 og 2011). Bestillingsbrevet fra 2012 var så gjeldene for forskningsfondet fram til og med 2015.

I følge bestillingsbrevet fra 2010 ønsket fylkeskommunene at fondsstyret skulle prioritere regionale FoU-utfordringer og problemstillinger som falt utenom nasjonale forskningsprogrammer. Prosjekter som var unike og/eller særlig relevante for regionen, og prosjekter som innebar samarbeid mellom FoU-miljøer skulle prioriteres. Her var det ønskelig å ha et tett samarbeid med VRI-satsingene i regionen, som blant annet har mål om økt samarbeid mellom FoU-miljøer, bedrifter og offentlige aktører. I tillegg skulle fondets prosjektstøtte virke utløsende på FoU i regionen.

Videre ble det spesifisert hvilke prosjekttyper som skulle lyses ut. Innholdet i disse er basert på Forskningsrådets utredning om regionale forskningsfond (jf.
). Prosjekttypene kan inndeles i to hovedkategorier: kvalifiseringsprosjekter og hovedprosjekter. Kvalifiseringsprosjekter er mindre, avgrensede forskningsprosjekter (inntil 500 000 kroner), mens hovedprosjekter er større forskningsprosjekter.

I bestillingsbrevet fra 2010 ble de tre fylkeskommunene enige om fem prioriterte innsatsområder for RFF-MIDT i perioden 2010-2011:

- Marin sektor
- Maritim sektor
- Fornybar energi og miljøteknologi
- Verdikjeden mat
- Innovasjon i offentlig sektor

Det nye bestillingsbrevet i 2012 videreførte disse innsatsområdene, i tillegg til to nye:

- Olje og gass
- Brukerstyrt regional innovasjonsarena[5]

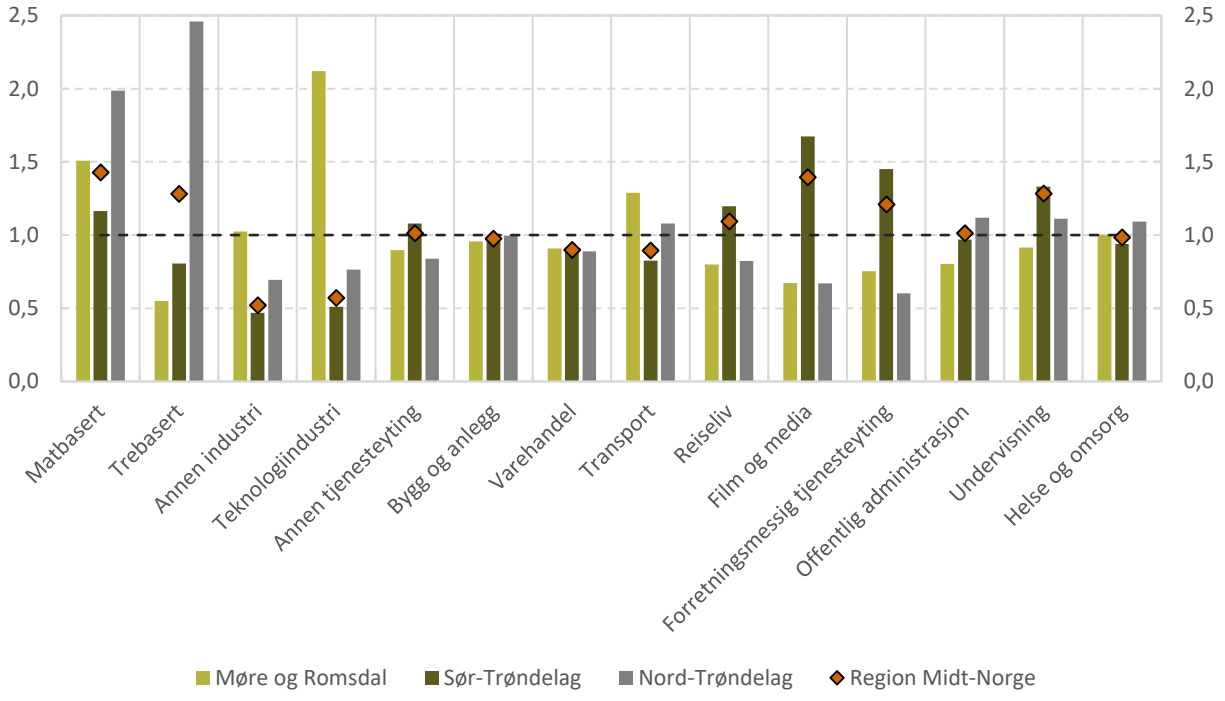
De prioriterte innsatsområdene er i tråd fondsregionens næringsstruktur og relevante for regionens næringsmessige forhold. Region Midt-Norge har en relativt høy andel sysselsatte i bioøkonomiske næringer (mat- og trebaserte næringer), forretningsmessig tjenesteyting (bl.a. arkitektvirksomhet, teknisk konsulentvirksomhet og forskning og utviklingsarbeid) og undervisning (jf. figur 1.2).[6] Dette er med andre ord regionens relative styrkeposisjoner.

[5] Brukerstyrt regional innovasjonsarena (BRIA) skal mobilisere små og mellomstore bedrifter i regionen til innovasjonsprosjekter med stort potensial for bærekraftig verdiskaping i Midt-Norge og internasjonalt markedspotensial.
[6] Forretningsmessig tjenesteyting og undervisning omfatter forskningsinstituttene og UH-sektoren. Regionen har for øvrig høyere andel sysselsatte innenfor reiseliv og film og media enn i landet for øvrig. Reiseliv var en av næringene som ble vurdert som innsatsområde i første bestillingsbrev fra fylkeskommunene.

Det er Nord-Trøndelag som bidrar til regionens styrkeposisjon innen trebaserte næringer, i tillegg til å bidra til regionens relativt høye sysselsettingsandel innen matbaserte næringer (jordbruk og marine næringer). Møre og Romsdal har betydelig høyere andel sysselsatte innenfor teknologiindustri enn landet for øvrig (ekskl. Oslo), som her omfatter deler av maritim sektor (bygging av skip og båter mv.). I tillegg har Møre og Romsdal sine styrkeposisjoner innenfor transport og annen industri, som også omfatter maritim sektor og petroleumsvirksomhet.

Forretningsmessig tjenesteyting omfatter en rekke forskningsinstitutter, herunder SINTEF, som forklarer Sør-Trøndelags relative styrkeposisjon innenfor denne næringen. Sør-Trøndelag har også betydelig høyere andel sysselsatte innenfor film og media, sammenliknet med landet for øvrig, som skyldes NRK sin avdeling i Trondheim.

Figur 1.2
Region Midt-Norges styrkeposisjoner (sysselsettingsandel i forhold til sysselsettingsandel i landet for øvrig).[1)] 2015

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

1) Verdi større enn 1 indikerer styrkeposisjon (fylkets/regionens sysselsettingsandel i næringen er større enn sysselsettingsandelen i landet for øvrig (ekskl. Oslo)). Relativ styrkeposisjon er beregnet for de tre fylkene og regionene samlet

1.2 Evaluering av RFFMIDT

Samtidig med etableringen av de regionale forskningsfondene ble det igangsatt en følgeevaluering. Denne konkluderte med at regionale forskningsfond, etter fire års drift, er en veletablert ordning som fungerer i henhold til målene.[7]

Det har ikke blitt gjennomført evalueringer av hvilke resultater de regionale forskningsfondene har frambragt. På denne bakgrunn utlyste RFFMIDTs administrasjon en evaluering av forskningsfondets resultater så langt. Utlysningen ba evaluator om følgende:

- Vurdere hvorvidt RFFMIDT har imøtekommet intensjonene i bestillingsbrevene.
- Beskrive kjennetegn ved bedriftene og kommunene som har fått støtte fra RFFMIDT.
- Undersøke hvilke resultater prosjektene har hatt for mottakerne.
- Undersøke hvordan fondet oppfattes blant søkerne.

For å svare på evalueringsspørsmålene har vi intervjuet et utvalg mottakere om deres oppfatning av forskningsfondet og innhentet informasjon om resultater for mottakerne gjennom en spørreundersøkelse til både prosjektledere og samarbeidspartnere. Beskrivelsen av hva som kjennetegner mottakerne, herunder øvrige virkemiddelbruk, er gjort på bakgrunn av Samfunnsøkonomisk analyses samspillsdatabase[8] og virksomhetsdatabase.

1.3 Leseveiledning

Kapittel 2 beskriver RFFMIDTs prioriteringer i prosjektutlysningene, årlige bevilgninger og utviklingen i antall søknader. Dette kapittelet er ment å svare på hvorvidt forskningsfondet imøtekommer intensjonene i bestillingsbrevene.

Kjennetegn ved bedriftene og kommunene som har fått støtte fra forskningsfondet er beskrevet i kapittel 3. Dette omfatter mottakernes geografiske og næringsmessige tilhørighet, bedriftenes størrelse og hvorvidt mottakerne av støtte har erfaring med øvrige virkemiddelaktører.

Kapittel 4 presenterer hvilke resultater prosjektene har hatt for mottakerne, herunder videre forskning. Kapitlet beskriver også hvordan forskningsfondet oppfattes blant søkerne. Kapitlet baserer seg på data fra spørreundersøkelsen og intervjuene gjennomført som en del av denne evalueringen.

I kapittel 5 oppsummerer vi hovedfunnene i evalueringen, drøfter disse og kommer med anbefalinger for videre utvikling av forskningsfondet.

[7] NIFU (2013) *Regionale forskningsfond – ny infrastruktur for regional forskningsforvaltning*
[8] Samspillsdatabasen er en sammenstilling av prosjektdata fra tolv statlige virkemiddelaktører i perioden 2000-2015. Se vedlegg 3 for en nærmere beskrivelse av databasen.

2 Tildelingene følger opp intensjonene i bestillingsbrevene

Det har vært to bestillingsbrev fra fylkeskommunene i Midt-Norge til RFFMIDT i perioden 2010-2015 (evalueringsperioden). For å svare på om forskningsfondet imøtekommer intensjonene i disse har vi gjennomgått bestillingsbrevene, forskningsfondets handlingsplaner og årlige utlysninger. Intensjonene i bestillingsbrevene er beskrevet i forrige kapittel.

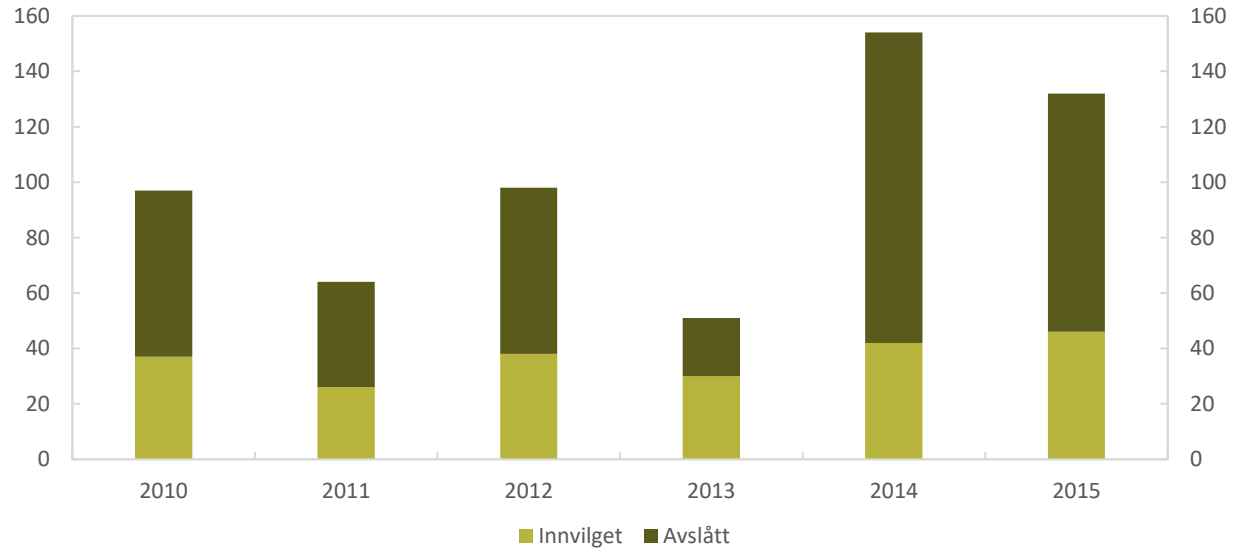
RFFMIDTs handlingsplaner er utarbeidet på grunnlag at bestillingsbrevene, og legger føringer for de årlige utlysningene, herunder prosjekttyper og innsatsområder. Bestillingsbrevene er særlig eksplisitte på tematiske innsatsområder. Gjennomgangen av utlysningene og årlige tildelinger i de følgende avsnittene viser at forskningsfondet i stor grad har fulgt opp intensjonene i fylkeskommunenes bestillingsbrev og handlingsplanene.

2.1 Antall søknader har økt i perioden

I begynnelsen av perioden opererte RFFMIDT med relativt detaljerte utlysningstekster som spesifiserte både hvilke innsatsområder det kunne søkes på og hvilke prosjekttyper som kunne benyttes. Fondet opplevde de første årene at utlysningene ikke alltid resulterte i passende antall gode søknader som fylte de økonomiske rammene for utlysningene. Fra og med 2014 ble det benyttet langt mer åpne søknader for å nå fram til flere søkere. Fordelinger på temaer (innsatsområdet) ble gjort i etterkant. Endringene resulterte i flere søknader (jf. figur 2.1).

Forskningsfondet mottok 310 søknader de fire første årene til sammen, og 286 de to siste. Med mer åpne utlysninger i 2014 og 2015 har antall søknader nesten fordoblet seg, sammenliknet med gjennomsnittlig antall søknader per år i perioden 2010-2013.

Figur 2.1
Antall søknader til RFFMIDT fordelt på innvilgede og avslåtte. 2010-2015

Kilde: Regionalt forskningsfond Midt-Norge

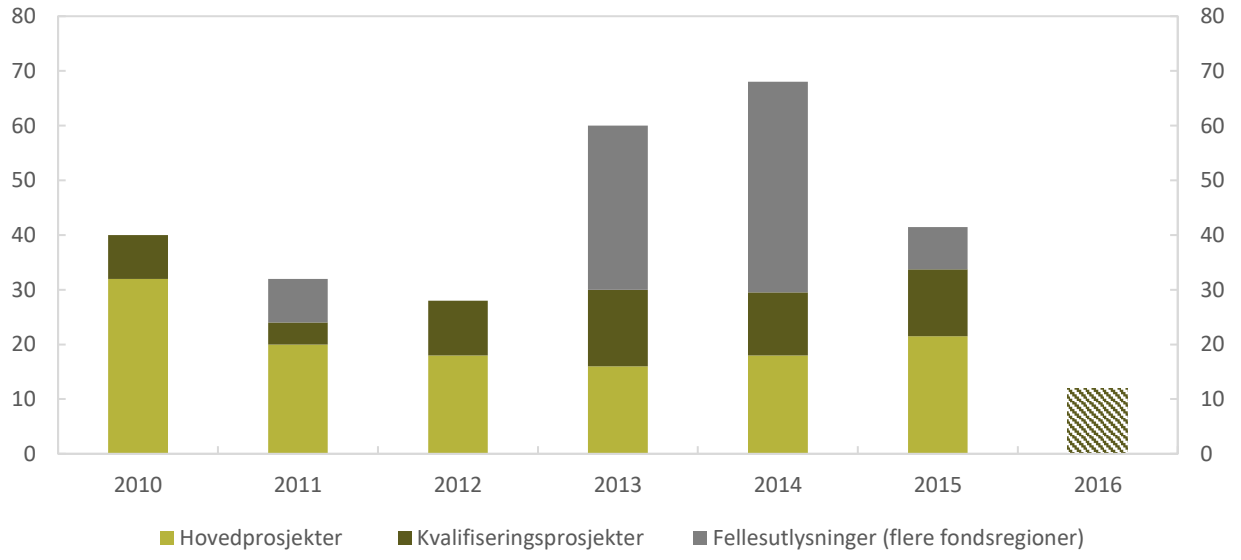
2.2 Kvalifiseringsprosjekter har i økende grad blitt prioritert

Den samlede økonomiske rammen for 2010 var 40 mill. kroner, hvorav inntil 32 mill. kroner var satt av til hovedprosjekter (fordelt på 24 mill. kroner til bedriftsprosjekter og 8 mill. kroner til institusjonsprosjekter) og 8 mill. kroner til kvalifiseringsprosjekter (jf. figur 2.2). Det ble innvilget totalt 37,5 mill. kroner i 2010, i tråd med planlagt prioritering av prosjekttyper (jf. figur 2.3).

Det ble i 2010 besluttet å tildele noen av midlene fra 2011. Økonomisk ramme for 2011 var derfor 24 mill. kroner, hvorav 20 mill. var satt av til hovedprosjekter. I retningslinjene fra Kunnskapsdepartementet står det at 15 pst. av de regionale forskningsfondenes avkastning skal avsettes til felles tiltak for å stimulere til samarbeid mellom fond om større satsinger og koordinert kunnskapsutvikling.[9] Fondsregionene Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge lyste ut 8 mill. kroner til bedriftsprosjekter gjennone en fellesutlysning i 2011. Samlede bevilgninger til prosjekter i Midt-Norge for 2011 var 27,9 mill. kroner.

Handlingsplanen for 2012-2015 indikerer en samlet økonomisk ramme på 104 mill. kroner for de fire årene, fordelt på 20 mill. kroner i 2012 og 2014 og 32 mill. kroner i 2013 og 2015. For de to førstnevnte årene er den samlede økonomiske rammen i de årlige utlysningene noe høyere enn indikert i handlingsplanen.

Figur 2.2
Utlysningsramme etter prosjekttype. Mill. kroner. Løpende priser. 2010-2016[1)]

Kilde: Regionalt forskningsfond Midt-Norge
1) Evalueringens datagrunnlag omfatter bevilgninger t.o.m. vår 2016. Utlysninger for høsten 2016 er inkludert i figuren, men er ikke en del av evalueringsgrunnlaget. Det ble totalt lyst ut 12 mill. kroner til kvalifiseringsprosjekter i 2016

[9] Denne ordningen ble avviklet f.o.m. 2016

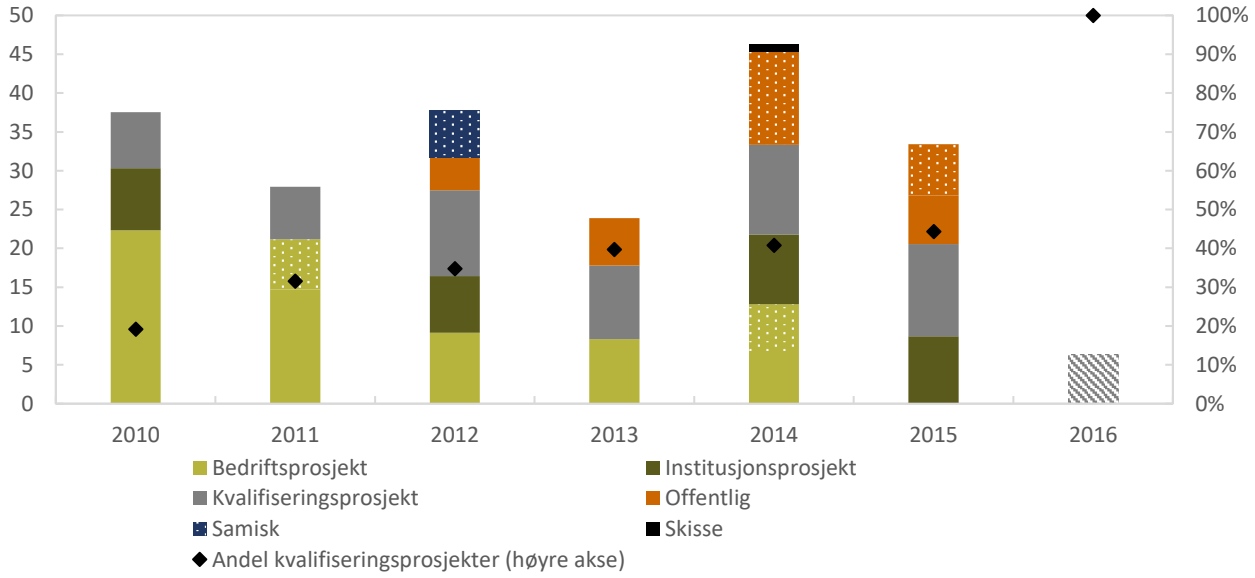
Høsten 2013 gikk RFFMIDT, Oslofjordfonnet og RFF Hovedstanden sammen om en utlysning av inntil 17,5 mill. kr. for regionale bedriftsprosjekter og regionale offentlige prosjekter for å løse noen av utfordringene knyttet til vann- og avløpssektoren i de tre regionene.[10] Samtidig lyste RFF Nord-Norge, Midt-Norge og Vestlandet fellesskap ut inntil 12,5 mill. kr. til regionale bedriftsprosjekter innenfor blå-grønn bioteknologi.[11]

I tillegg til mer åpne utlysninger f.o.m. 2014, ble rammene for ulike søknadstyper endret for å nå fram til flere søkere. Rammene for kvalifiseringsstøtte ble økt. Videre ble det lyst ut midler til større institusjonsprosjekter for regionale FoU-miljøer og styrket satsingen på forskningsprosjekter i klynger og nettverk. Det ble også bestemt at fondet på sikt skulle gå bort fra større bedriftsprosjekter.[12]

I 2014 ble det lagt en utlysningsplan for 2014-2015. Samlet ramme for de to årene var da 62 mill. kroner, hvorav 40 mill. kroner skulle lyses ut i 2014. Utlysningsplanen for 2015 prioriterte institusjons- og kvalifiseringsprosjekter, samt offentlige prosjekter. Prioriteringene ble videreført i handlingsplanen for 2015 og første halvdel av 2016.[13]

Figur 2.3

Bevilgninger (inkl. fellesprosjekter) etter prosjekttype (venstre akse) og kvalifiseringsprosjekters andel av årlige bevilgninger (høyre akse).[1),2)] Mill. kroner. Løpende priser. 2010-2016[3)]

Kilde: Regionalt forskningsfond Midt-Norge

1) Prikket del av bevilgningene indikerer bevilgninger fra fellesutlysninger

2) Kvalifiseringsprosjektenes andel er prosjekttypens andel av RFFMIDTs egne bevilgninger (fellesprosjekter holdt utenfor)

3) Prosjektoversikten omfatter utlysninger t.o.m. vår 2016

[10] http://www.regionaleforskningsfond.no/prognett-midtnorge/Utlysning/RFFMIDT/1253986909972/p1253953730477?progId=1253960376462&visAktive=false

[11] http://www.regionaleforskningsfond.no/prognett-midtnorge/Utlysning/RFFMIDT/1253986918340/p1253953730477?progId=1253960376462&visAktive=false

[12] Handlingsplan 2015

[13] Handlingsplanen for 2015 ble ikke satt til å gå over to år (2015-2016) som følge av nytt bestillingsbrev i 2016.

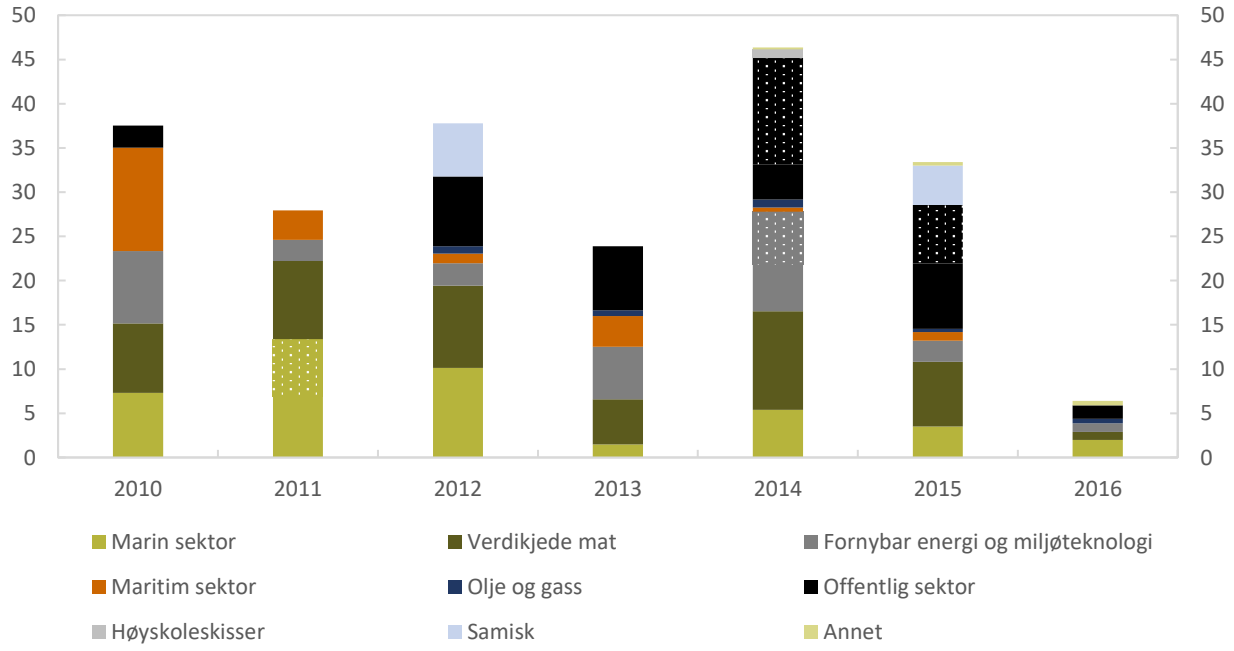
Samlede bevilgninger for perioden 2012-2015 var om lag 140 mill. kroner når fellesutlysningene inkluderes. Sammen med de to første årene har RFFMIDT bevilget totalt 213,3 mill. kroner, fordelt på 219 prosjekter fra høsten 2010 til våren 2016. Om lag 20 pst. av bevilgningen er tildelt gjennom fellesutlysninger med flere eller alle fondsregionene.

Utviklingen i RFFMIDTs bevilgninger over tid er en direkte følge av forskningsfondets prioriteringer. Årlige endringer i bevilgninger per prosjekttype og den totale rammen må derfor ikke leses som noe annet enn nettopp endringer i forskningsfondets årlige ramme og prioriteringer av prosjekttyper. Prioriteringen av kvalifiseringsprosjekter gjenspeiles i prosjekttypens økende andel av RFFMIDTs årlige bevilgninger (jf. figur 2.3).

2.3 Økende fokus på forskning i offentlig sektor

For å utvikle kraftfulle og økonomisk bærekraftige satsinger la handlingsplanen for 2012-2015 opp til at det årlig ble lyst ut prosjektmidler innenfor utvalgte innsatsområder, men at det i løpet av perioden skulle være to utlysninger per område. I tråd med dette har prioriteringen av innsatsområder variert i perioden, men med tydelig økning i utlysninger til forskning i offentlig sektor (jf. figur 2.4). Økte bevilgninger (i kroner) til dette innsatsområdet de siste årene kommer hovedsakelig via fellesutlysninger med flere fondsregioner, men de fleste prosjektene innenfor satsingsområdet er et resultat av RFFMIDTs prioriteringer (jf. figur 2.5).

Figur 2.4
Bevilgninger etter innsatsområde.[1)] Mill. kroner. Løpende priser. 2010-2016[2)]

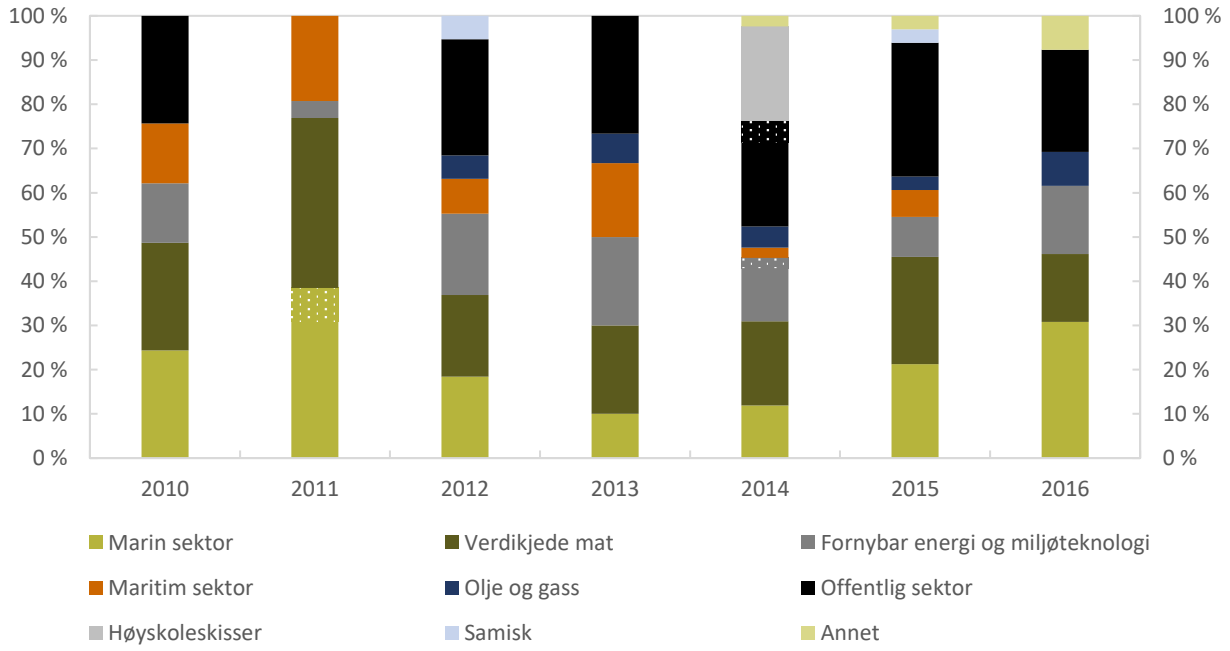
Kilde: Regionalt forskningsfond Midt-Norge
1) Prikket del av bevilgningene indikerer bevilgninger fra fellesutlysninger
2) Prosjektoversikten omfatter utlysninger t.o.m. vår 2016

Forskning i offentlig sektor omfatter bl.a. prosjekter knyttet til tjenesteutvikling innenfor kommunesektoren. Dette er en sektor som generelt har vært lite tilstede innenfor nasjonal forskningsrådsprogrammer. Forskningsrådets divisjon for samfunn og helse har i løpet av fondsperioden arbeidet for å styrke Forskningsrådets innsats innenfor området «forskningsdrevet innovasjon i offentlig sektor».[14] Like fullt kan man se RFF-MIDTs prioritering av forskning innen kommunal tjenesteproduksjon som supplerende til nasjonale forskningsprogrammer.

Bevilgninger til øvrige innsatsområder varierer. Vi observerer en nedgang i bevilgninger til maritim sektor. Nedgangen skyldes søknadsmengden innenfor denne sektoren, og framstår som naturlig på bakgrunn av den sterke prioritering av denne sektoren innenfor nasjonale forskningsprogrammer som f.eks. Forskningsrådets program for maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF).

Fondets praksis var de første årene å sette en økonomisk ramme per innsatsområde. I 2014 og 2015 har fondet vært opptatt av den generelle kvaliteten heller enn de tematiske innsatsområdene. Fordelingen disse årene må derfor ses som et uttrykk for fra hvilke innsatsområder de beste søknadene kom fra.

Figur 2.5
Antall innvilgede prosjekter (inkl. fellesprosjekter) etter innsatsområde.[1)] 2010-2016[2)]

Kilde: Regionalt forskningsfond Midt-Norge
1) Prikket del av innvilgede prosjekter indikerer fellesprosjekter
2) Prosjektoversikten omfatter utlysninger t.o.m. vår 2016

[14] Bestillingsbrev 2012-2015 og Handlingsplan 2012-2015

3 RFFMIDT har mobilisert nye aktører til forskning

RFFMIDT mottar søknader fra bedrifter, næringsklynger, næringsorganisasjoner, forskningsinstitutter, universitets- og høgskolesektoren, samt institusjoner i offentlig sektor. Forskningsfondet har gitt forskningsstøtte til i alt 429 mottakere (prosjektansvarlige og samarbeidspartnere). I det følgene ser vi på hva som kjennetegner mottakerne av støtte fra RFFMIDT, både prosjektledere og samarbeidspartnere.

VI vurderer også om RFFMIDT har mobilisert nye aktører til å bli forskningsaktive, noe vi finner at RFFMIDT har klart.

3.1 Aktørene som forsker har god geografisk spredning

RFFMIDT har valgt at alle prosjekter med støtte fra fondet skal ha prosjektansvarlige i regionen. Et hovedprinsipp er at næringsliv og offentlig sektor bør hente kompetansen der den er best, og derfor søke samarbeid med kunnskapsmiljøer i Midt-Norge eller utenfor, avhengig av hvor den beste kompetansen finnes.[15] Av 368 samarbeidspartnere som har deltatt i et prosjekt med støtte fra RFFMIDT i perioden 2010-2016, er 104 (28 pst.) lokalisert utenfor fondsregionen.

Prosjektporteføljen for evalueringsperioden viser at det er god geografisk spredning på mottakerne av støtte fra RFFMIDT. Aktørene (både prosjektansvarlige og samarbeidspartnere) er spredt på 57 ulike kommuner i fondsregionen, som totalt består av 84 kommuner (jf. figur 3.1). Det er imidlertid få bedrifter per kommune i distriktene.

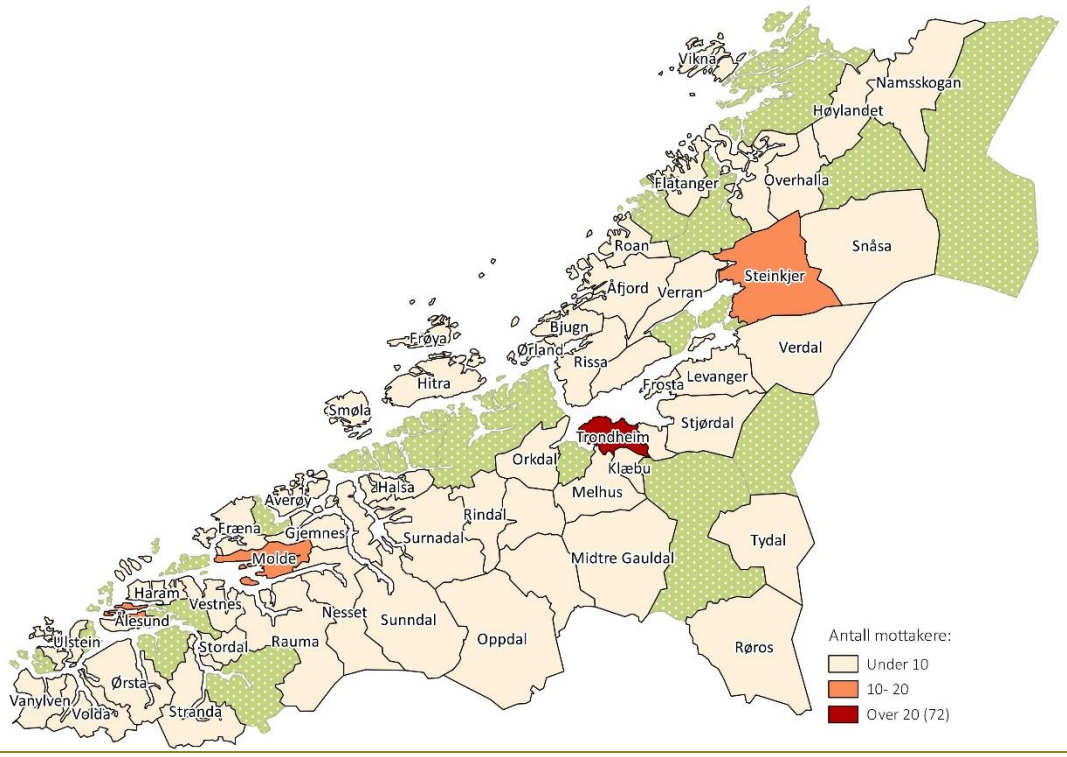
Med unntak av Trondheim, Molde, Ålesund og Steinkjer (alle kommuner med universitet eller høyskole), er det i snitt tre mottakere per kommune. En fordeling av mottakerne etter kommunens sentralitet viser at 103 (41 pst.) av mottakerne i fondsregionen er lokalisert i sentrale kommuner (jf. figur 3.2). Mottakere lokalisert i Trondheim utgjør 70 pst. av disse.

Med sentralitet menes kommunens geografiske beliggenhet i forhold til et senter hvor det er sentrale funksjoner som post, bank mv. De sentrale funksjonene er først og fremst lokalisert i tettsteder. Mindre sentrale kommuner er kommuner med et folketall på mellom 5 000 og 15 000, mens de minst sentrale kommunene har mindre enn 5 000 innbyggere. Definisjonen er etablert av Statistisk sentralbyrå.[16]

[15] Bestillingsbrev 2012-2015
[16] https://www.ssb.no/klass/#/klassifikasjoner/128/koder

Figur 3.1

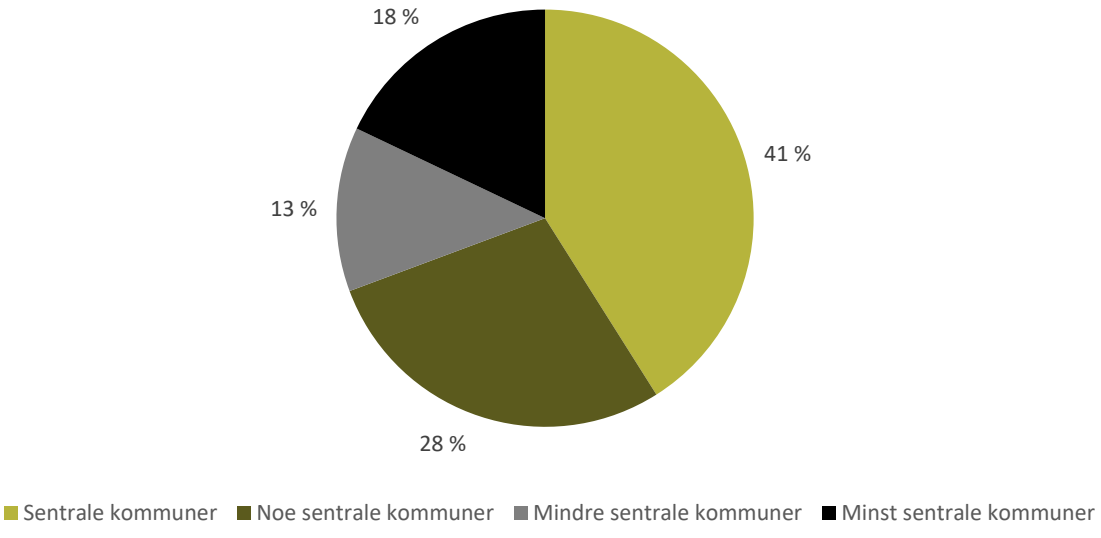
Antall mottakere (prosjektansvarlige og samarbeidspartnere) etter kommune. Hele perioden 2010-2016

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Kartgrunnlag: Kartverket

Figur 3.2

Antall mottakere (prosjektansvarlige og samarbeidspartnere) etter hvilken kommune virksomhetene er lokalisert og kommunenes sentralitet. Hele perioden 2010-2016

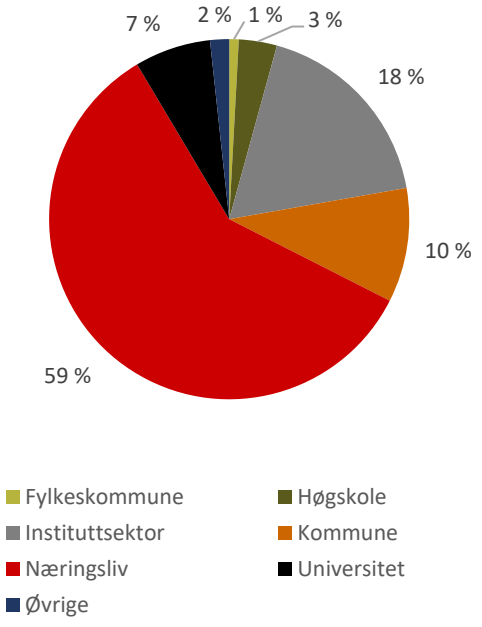
Kilder: Samfunnsøkonomisk analyse og Statistisk sentralbyrå

3.2 Forskningsfondet når fram til en bred gruppe bedrifter og få gjengangere

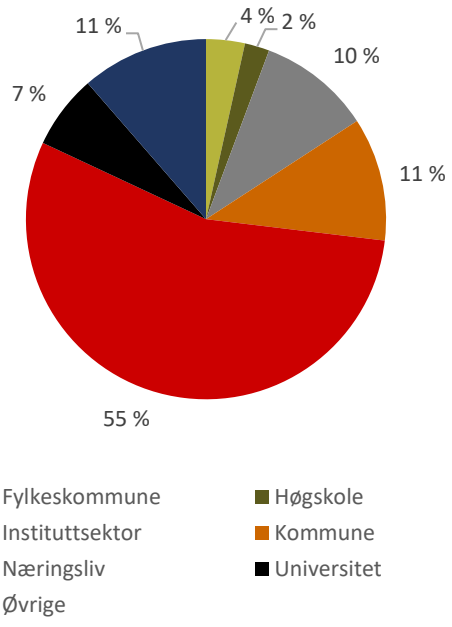
Næringslivet og instituttsektoren har både vært ansvarlige for flest prosjekter og utgjør de største FoU-sektorene[17] når vi fordeler prosjektansvarlige virksomheter på sektor (jf. figur 3.3).[18] Fordelingen av samarbeidspartnere på FoU-sektor er relativ lik den for de prosjektansvarlige (jf. figur 3.4). Sammen med kommunesektoren, er næringslivet og instituttsektoren også størst blant samarbeidspartnerne.

Målt i antall prosjektansvarlige utgjør høyskolesektoren er relativt liten andel, men fordeler vi antall prosjekter på FoU-sektor utgjør høyskolene 14 pst. Også instituttsektoren utgjør en høyere andel av prosjektene enn av antall prosjektansvarlige virksomheter. For næringslivet og kommunesektoren er det motsatt. Høyskole- og instituttsektoren er med andre ord ansvarlige for flere prosjekter i snitt enn øvrige sektorer.

Figur 3.3
Prosjektansvarlige etter FoU-sektor. Hele perioden 2010-2016

Figur 3.4
Samarbeidspartnere etter FoU-sektor. Hele perioden 2010-2016

Kilder: Samfunnsøkonomisk analyse og Norges forskningsråd
Note: FoU-sektor er basert på informasjon fra Forskningsrådet. Forskningsrådet registrerer imidlertid ikke FoU-sektor for samarbeidspartnere. Vi har i dette prosjektet kategorisert samarbeidspartnerne på bakgrunn av institusjonell sektor (hentet fra Brønnøysundregistrene) og kunnskap om virksomhetene

[17] FoU-sektor er her Forskningsrådets kategorisering av mottakerne. Denne er svært lik virksomhetenes institusjonelle sektor (fra Brønnøysundregistrene), men kategoriserer f.eks. forskningsinstitutter som er organisert som private aksjeselskaper i instituttsektoren, framfor næringsliv (med andre private aksjeselskaper).
[18] Figuren viser fordelingen av prosjektansvarlige etter FoU-sektor. Fordeler vi antall prosjekter etter FoU-sektor

De 220 prosjektene med støtte fra RFFMIDT, har i perioden 2010-2016 blitt ledet av 117 ulike prosjektansvarlige. Det er med andre ord flere virksomheter som har vært ansvarlig for flere prosjekter. Det er særlig noen som utmerker seg, og de fem prosjektansvarlige med flest prosjekter (alle fra universitet- eller instituttsektoren) står for en firedel av alle prosjektene.[19] Prosjektene hvor næringslivet er prosjektansvarlig er spredt på om lag like mange prosjektansvarlige som prosjekter.

Sammenliknet med antall prosjektansvarlige virksomheter er det betydelig mer variasjon i prosjektledere (personer). Høgskolen i Ålesund har bl.a. vært prosjektansvarlig for 18 av prosjektene RFFMIDT har støttet, med 15 ulike prosjektledere. I alt er det 178 ulike prosjektledere, og prosjektlederen med flest prosjekter har ledet til sammen fem prosjekter i perioden 2010-2016, hvorav fire var kvalifiseringsprosjekter.

Av de 220 prosjektene er det videre 185 prosjekter som har hatt en eller flere samarbeidspartnere. Til sammen har det vært 368 ulike samarbeidspartnere med på disse prosjektene, hvorav noen også har vært prosjektansvarlige i andre prosjekter med støtte fra RFFMIDT.[20] Av samarbeidspartnerne fra næringslivet har om lag 22 pst. deltatt i to eller flere prosjekter.

På bakgrunn av ovenstående er det etter vår vurdering godt grunnlag for å si at RFFMIDT når fram til en bred gruppe bedrifter. At forskningsfondet når fram til en rekke bedrifter gir igjen et godt grunnlag for at RFFMIDT kan påvirke kompetanseutviklingen i bedriftene. Den tydelige tilstedeværelsen av mottakere også i kommunesektoren gjør at vi kan konkludere likedan overfor kommunene i regionen. Vi kommer i neste kapittel tilbake til hvordan prosjektdeltakerne vurderer prosjektenes betydning for egen kompetanseutvikling.

Når vi nå skal se på størrelse (målt i antall ansatte), næringsfordeling og øvrig virkemiddelbruk, vil vi hovedsakelig fokusere på bedriftene og kommunene og ikke institutt-, høyskole- og universitetssektoren. Dette gjør vi først og fremst for å få innsikt i fordelingen av aktører som potensielt kan anvende forskningen til å forbedre egne produkter eller tjenester. Institutter, universitetene og høgskolene (som kan kalles forskningssektoren) er i høyeste grad viktige som utførere og brukere av forskning, men en betydelig del av den forskningen som gjennomføres av og i forskningssektoren har som endelig mål å styrke innovasjonen i bedrifter eller kommunesektoren. Vi benytter derfor fordelingen i næringslivet (bedriftene) og kommunesektoren som indikator på i hvor stor grad RFFMIDT treffer ulike målgrupper.

3.3 Forskningen skjer i små og mellomstore bedrifter

Et mål for RFFMIDT er å mobilisere små og mellomstore bedrifter til mer forskning og utvikling, samt kommuner som har liten eller ingen erfaring med forskningsdrevet innovasjon.[21] Data tyder på at RFFMIDT i

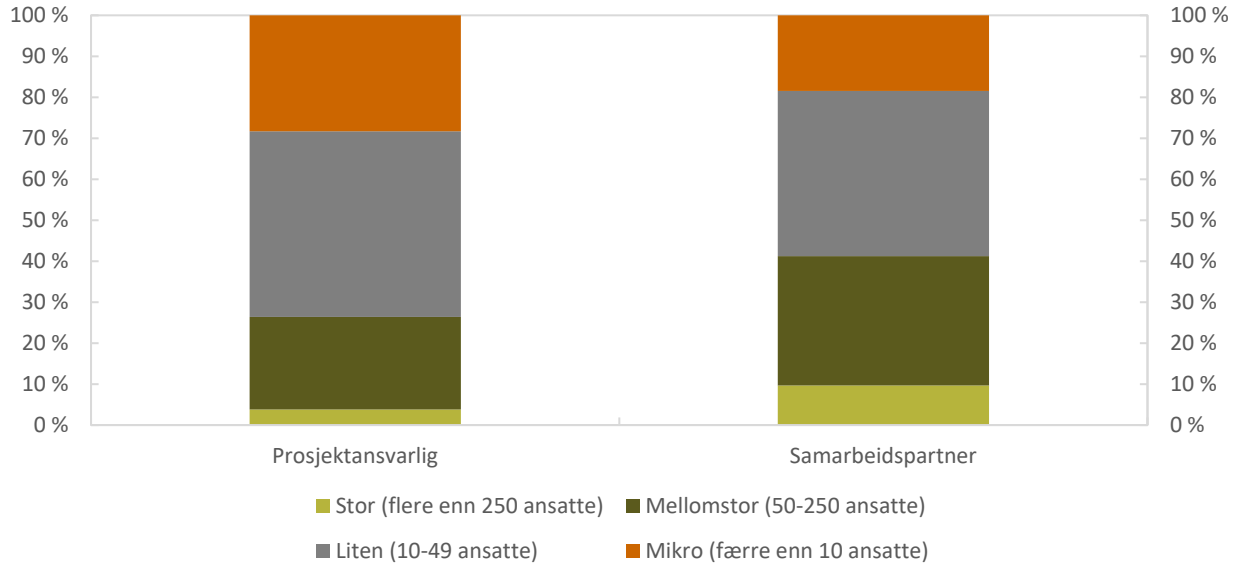
[19] De fem prosjektansvarlige er Høgskolen i Ålesund, Stiftelsen Sintef, Høgskolen i Sør-Trøndelag, NTNU Samfunnsforskning og NIBIO (tidl. Bioforsk). HiÅ og HiST ble fusjonert med NTNU 1. januar 2016. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.
[20] Det er i alt 429 mottakere av støtte fra RFFMIDT. Summen av 117 prosjektansvarlige og 368 samarbeidspartnere er høyere 429, som kan forklares med at noen virksomheter både har vært ansvarlig for og deltatt i prosjekter med støtte fra forskningsfondet.
[21] Handlingsplan 2014-2015

stor grad treffer ønsket målgruppe. De prosjektansvarlige bedriftene er i all hovedsak små bedrifter (færre enn 50 ansatte), mens samarbeidspartnerne i noe større grad er representert ved mellomstore og store bedrifter (jf. figur 3.5).

Forskjellene i gjennomsnittsstørrelse på prosjektansvarlige bedrifter og samarbeidspartnere er for øvrig et mønster som vi også finner igjen når vi ser på mottakere av støtte fra Forskningsrådet samlet.[22] Samarbeidspartnere vil ofte ha et innslag av større virksomheter som ønsker å fremme et forskningsområde som ikke uten videre er kjernekompetanse for egen virksomhet, mens virksomheter som er prosjektansvarlige ofte vil være små virksomheter som opplever forsking som sentralt for egne vekstmuligheter.

Hvis vi ser på kommuner som har vært prosjektansvarlige og kommuner som har deltatt i prosjekter ledet av andre sektorer, ser det ut til at RFFMIDT i hovedsak engasjerer mellomstore og store kommuner som prosjektansvarlige. Det er imidlertid flere små kommuner som inkluderes i forskningsprosjekter som samarbeidspartnere (jf. figur 3.6). De ti prosjektansvarlige kommunene har ledet om lag like mange kvalifiseringsprosjekter og offentlige prosjekter, som prosjekter gjennom fellesutlysninger. Blant kommunene som deltar som samarbeidspartnere er det en klar overvekt av kvalifiseringsprosjekter. Dette er i tråd med RFFMIDTs prioritering av kvalifiseringsprosjekter og offentlig sektor som innsatsområde (jf. kapittel 2).

Figur 3.5
Bedrifter (private aksjeselskaper) etter størrelse. Prosent. Hele perioden 2010-2016

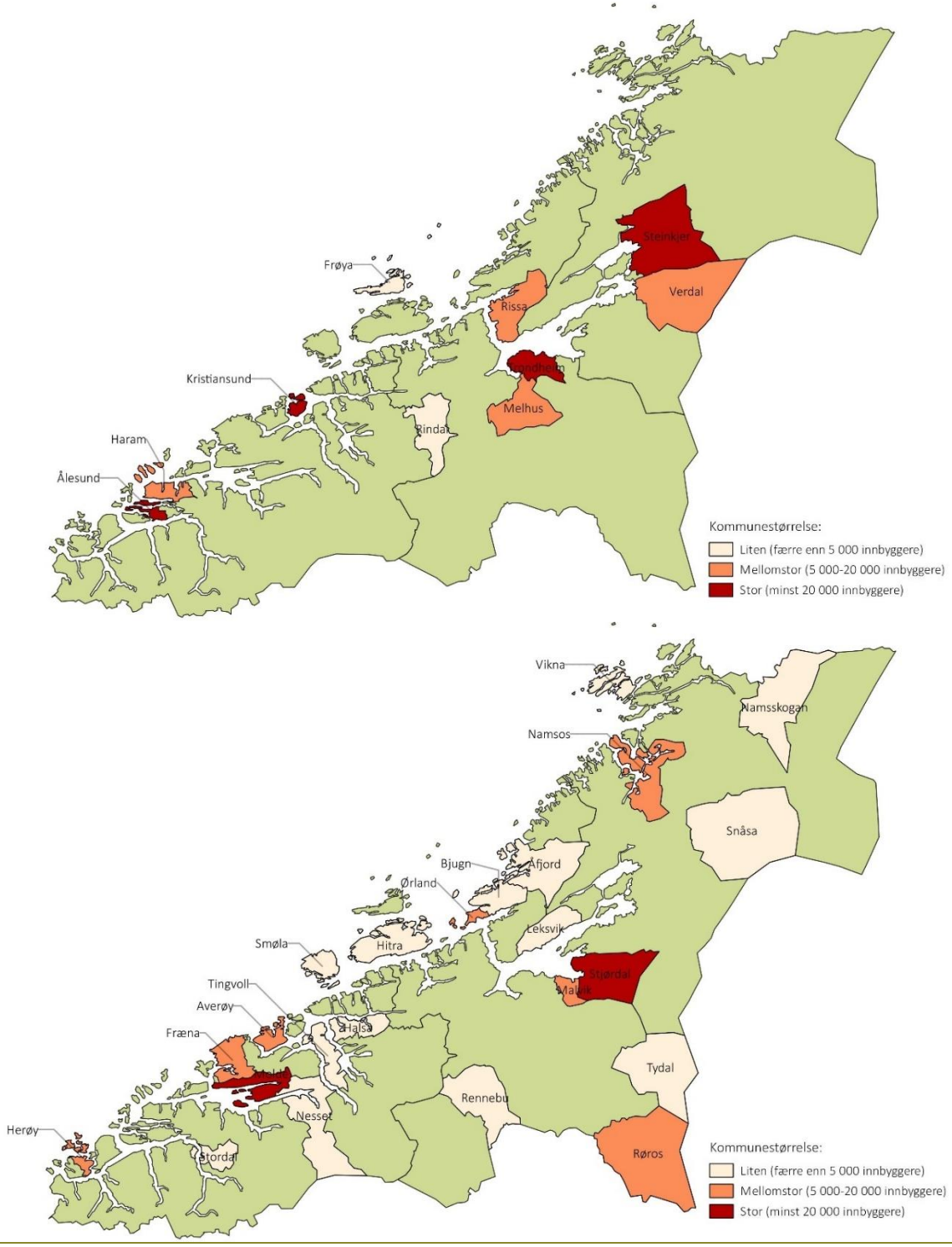

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

[22] Det er noe variasjon mellom Forskningsrådets programmer

Figur 3.6

Prosjektansvarlige kommuner (øverst) og deltakende[1)] kommuner (nederst) etter størrelse. Hele perioden 2010-2016

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Kartgrunnlag: Kartverket

1) I tillegg til kommunene i kartet har Elverum, Løten, Grue i Hedmark og Os i Hordaland deltatt som samarbeidspartnere

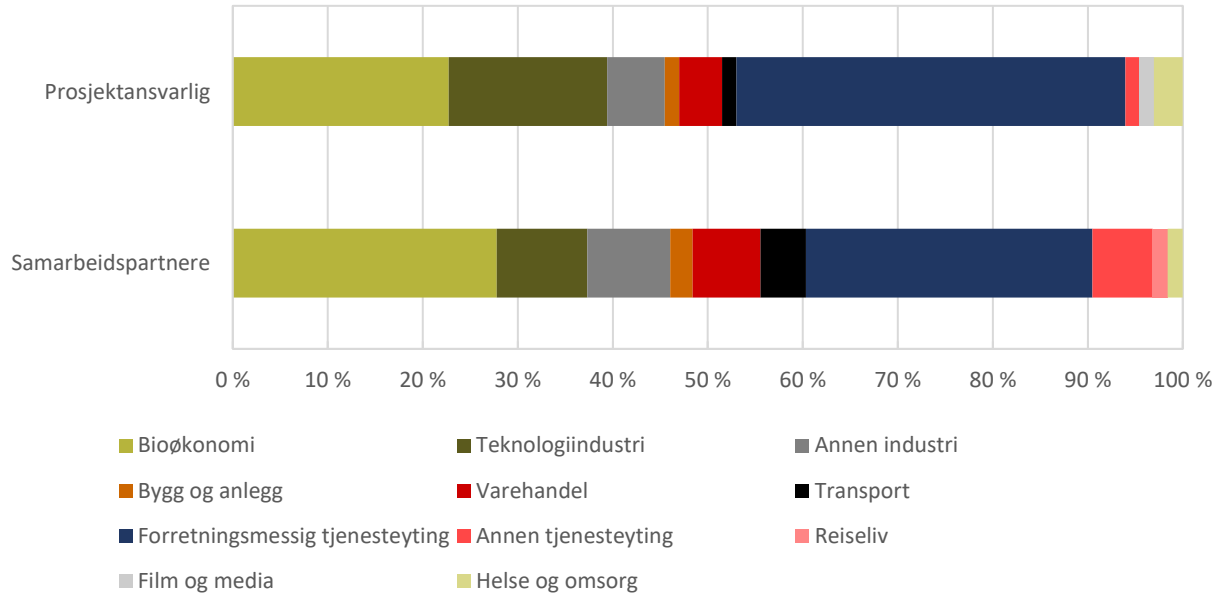
3.4 Flest bedrifter fra forretningsmessig tjenesteyting og bioøkonomiske næringer

Bioøkonomi (mat- og trebaserte næringer), teknologiindustri og forretningsmessig tjenesteyting er Midt-Norges relative styrkeposisjoner (jf. avsnitt 1.1). Det er også innenfor disse næringsgruppene vi finner bedriftene som enten leder eller deltar i RFFMIDTs forskningsprosjekter (jf. figur 3.7). Når prosjektansvarlige er fra kommuneforvaltningen, blir de naturlig nok registrert som offentlig administrasjon (inngår ikke i figuren).

Bedrifter innenfor forretningsmessig tjenesteyting (bl.a. Sintef Fiskeri og Havbruk, Norsk senter for økologisk landbruk, Aquaculture engineering, Norbit Subsea) utgjør om lag 40 pst. av de prosjektansvarlige bedriftene. Næringsgruppen omfatter bl.a. næringer som teknisk konsulentvirksomhet (bl.a. Norbit Subsea og Asplan Viak) og forskning og utviklingsarbeid (bl.a. Sintef Fiskeri og Havbruk og Sintef Raufoss Manufacturing).

Inkluderer vi alle sektorer (ikke bare private aksjeselskaper) er forretningsmessig tjenesteyting, offentlig administrasjon og bioøkonomi de største næringene. I tråd med forskningsfondets utlysninger har andelen prosjektdeltakere fra offentlig administrasjon (kommuneforvaltningen) økt over tid, både som prosjektansvarlige og samarbeidspartnere.[23]

Figur 3.7
Prosjektansvarlige og samarbeidspartnere (private aksjeselskap) etter næring. Hele perioden 2010-2016

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

[23] En oversikt over prosjektansvarlige og næring er gitt i vedlegg 4.

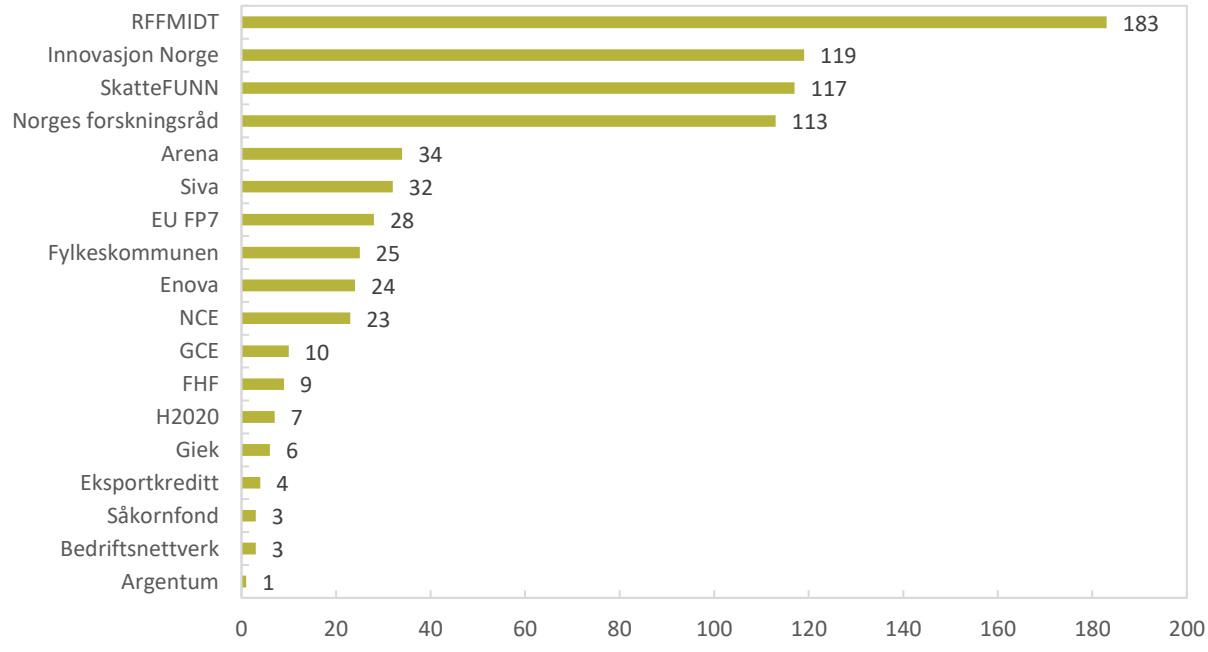
3.5 RFFMIDT mobiliserer bedrifter og kommuner uten tidligere forskningserfaring

Det er i alt 183 bedrifter (private aksjeselskap), både prosjektansvarlige og samarbeidspartnere, som har fått støtte fra RFFMIDT i perioden 2010-2016 (vår). Av disse har 171 (93 pst.) fått støtte fra minst én annen virkemiddelaktør i perioden 2000-2015. Dette sier ikke noe om hvorvidt RFFMIDT har vært utløsende for øvrig støtte, men det gir et bilde av at mottakerne er kjent med det offentlige virkemiddelapparatet.

Det er i hovedsak Innovasjon Norge, SkatteFUNN og Forskningsrådet som står for øvrig støtte til mottakerne av støtte fra RFFMIDT (jf. figur 3.8). Av de 183 bedriftene nevnt over, har 119 (65 pst.) bedrifter også fått tilskudd, lån og/eller rådgivning fra Innovasjon Norge, mens 64 pst. har fått SkatteFUNN-støtte.

Enkelte forskningsvirksomheter som har fått støtte fra RFFMIDT er store og har til enhver tid en rekke prosjekter som får støtte fra ulike deler av virkemiddelapparatet. Dette gjelder bl.a. Sintef Fiskeri og Havbruk, Sintef Raufoss Manufacturing og IRIS. Disse tilhører alle forretningsmessig tjenesteyting. Ser vi bort fra næringen forretningsmessig tjenesteyting er det fortsatt Forskningsrådet, SkatteFUNN og Innovasjon Norge som står for øvrig støtte til deltakerne i RFFMIDT. Andelene er omtrent like store når vi utelater forretningsmessig tjenesteyting (jf. figur 3.9). Når vi ser bort fra forretningsmessig tjenesteyting framgår det imidlertid tydelig at det er aktører tilhørende forretningsmessig tjenesteyting deltar i internasjonale forskningsprogrammer (EU FP7 og H2020). Deltakelse i disse programmene omtales nærmere i neste avsnitt.

Figur 3.8
Antall bedrifter (private aksjeselskaper) med støtte fra RFFMIDT som også får støtte fra øvrig virkemiddelapparat, etter virkemiddelaktør. 2000-2015

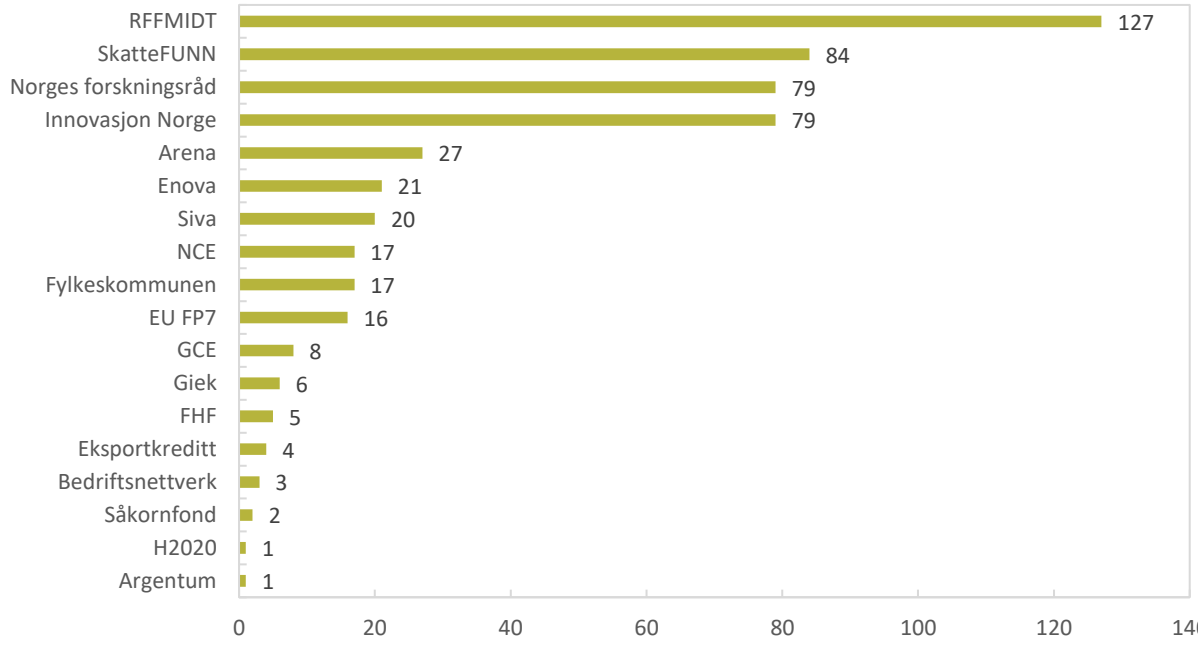
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Av de 183 bedriftene som har mottatt forskningsstøtte fra RFFMIDT, har 82 enten ledet eller deltatt i et eller flere prosjekter med støtte fra Forskningsrådet før de fikk støtte fra RFFMIDT. Det er med andre ord 101 bedrifter (55 pst.) som ikke hadde tidligere erfaring fra de nasjonale forskningsprogrammene. Det betyr imidlertid ikke at de ikke har tidligere erfaring med forskning. Over halvparten av bedriftene har hatt et godkjent SkatteFUNN-prosjekt før de fikk støtte fra RFFMIDT.

De aller fleste bedriftene som ikke tidligere hadde erfaring fra Forskningsrådets programmer, har ikke senere fått støtte fra Forskningsrådet. Av de 101 bedriftene som ikke hadde tidligere erfaring fra nasjonale forskningsprogrammer, har 32 fått støtte fra Forskningsrådet enten samtidig med eller etter at de fikk støtte fra RFFMIDT.

De første prosjektene med støtte fra RFFMIDT hadde oppstart i 2011. En grunn til at vi ikke observerer flere bedrifter i de nasjonale forskningsprogrammene etter støtten fra RFFMIDT, kan være at forskningsbedrifter gjerne må områ seg noe før forskningen tas videre til nye forskningsprogrammer. Forskningsprosjekter varer også gjerne i noen år. Det forhold at det for mange vil gå en tid fra avsluttet prosjekt til utvikling av forskningssøknader til nasjonale forskningsprogram, gjør at det er grunn til å vente flere «RFFMIDT-bedrifter» i nasjonale forskningsprogrammer i årene framover.

Figur 3.9
Antall bedrifter (private aksjeselskaper) med støtte fra RFFMIDT som også får støtte fra øvrig virkemiddelapparat, etter virkemiddelaktør. Forretningsmessig tjenesteyting holdt utenfor. 2000-2015

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

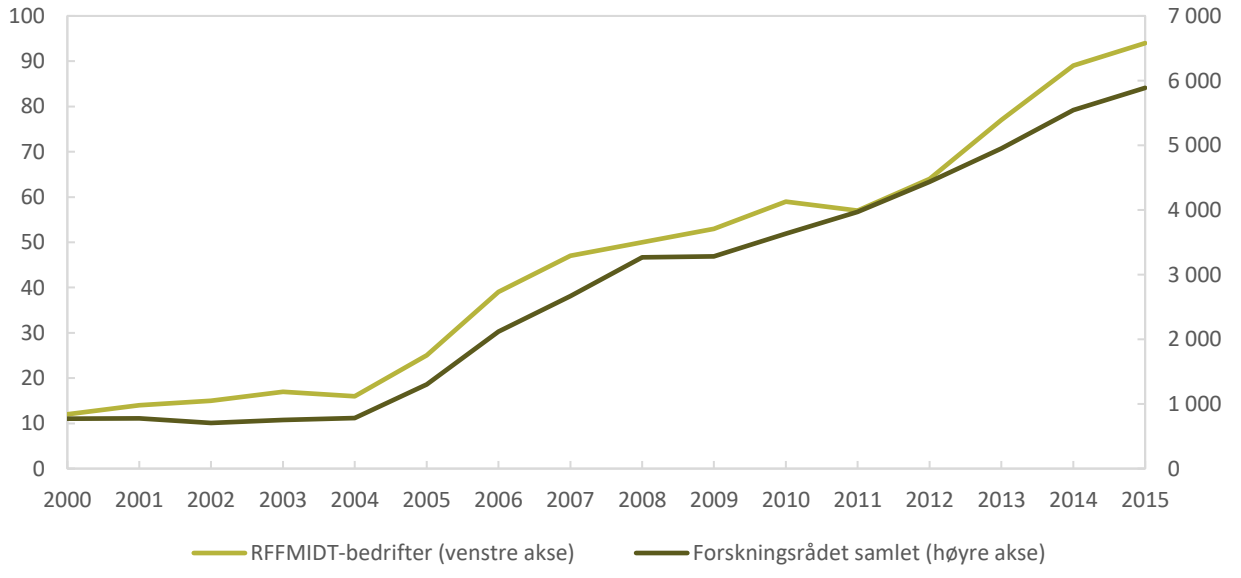
Bedriftene som har fått forskningsstøtte fra Forskningsrådet i årene før støtte fra RFFMIDT, har deltatt i en rekke ulike programmer. Det er likevel Forskningsrådets store programmer, som ENERGIX, HAVBRUKS og RENERGI, samt brukerstyrte innovasjonsprogrammer, som BIA, MAROFF, BIONÆR og MATPROG, som skiller seg ut.

På bakgrunn av ovenstående kan det virke som om RFFMIDT treffer en rekke bedrifter som ellers ikke ville fått forskningsstøtte utover SkatteFUNN, og på den måten mobiliserer til mer forskning i næringslivet i regionen.

Det er imidlertid viktig å påpeke at vi ikke på bakgrunn av denne analysen kan si noe om forskningsfondets effekt på mobilisering til nasjonale forskningsprogrammer. Det har vært en relativt jevn økning i antall «RFF-MIDT-bedrifter» med prosjektstøtte fra Forskningsrådet, men det har også vært en generell økning i antall bedrifter med støtte fra Forskningsrådet i den samme perioden (jf. figur 3.10). Bedriftene som har fått støtte fra Forskningsrådet etter støtten fra RFFMIDT er hovedsakelig bedrifter som også hadde fått støtte fra Forskningsrådet før støtten fra RFFMIDT. Vi kan med andre ord ikke uten videre fastslå om økningen i antall RFFMIDT-bedrifter med støtte fra Forskningsrådet kan tilskrives RFFMIDT.

Hvorvidt forskningsfondets mobilisering av nye forskningsbedrifter også vil øke deltakelsen i nasjonale forskningsprogram utover hva som ellers ville ha skjedd, krever trolig en lengre analyseperiode.

Figur 3.10
Antall bedrifter med pågående prosjekt med støtte fra Forskningsrådet. 2000-2015

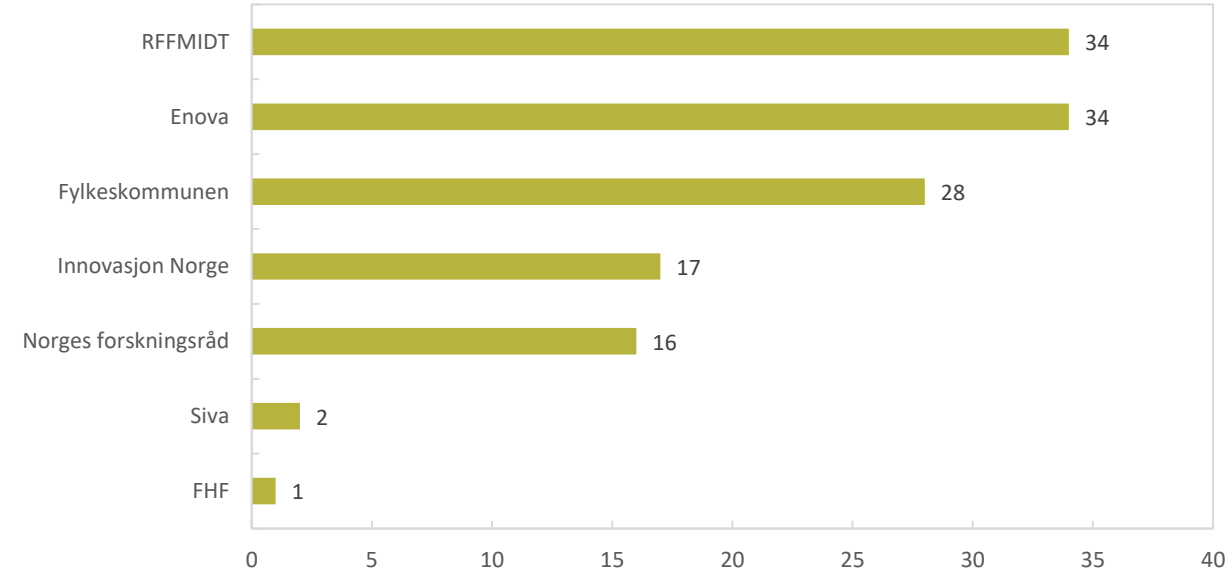

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Det er i alt 34 kommuner i Midt-Norge som på et tidspunkt har vært ansvarlige for eller deltatt i et prosjekt med støtte fra RFFMIDT. Nesten halvparten av disse har også fått støtte fra Forskningsrådet (jf. figur 3.11). Av disse igjen hadde 13 kommuner tidligere erfaring med støtte fra Forskningsrådet før støtte fra RFFMIDT. Disse har i hovedsak fått støtte fra HØYKOM, som var Forskningsrådets program for etablering av bredbåndstilbud til husstander i områder uten eksisterende bredbånd og ikke et forskningsprogram som sådan. Det er med andre ord i praksis ingen kommuner som hadde tidligere erfaring fra nasjonale forskningsprogrammer. En viktig årsak er at det først er de siste årene Forskningsrådet har lyst ut forskningsmidler rettet mot denne sektoren.

Tre av kommunene som ikke hadde erfaring fra nasjonale forskningsprogrammer før støtten fra RFFMIDT, har senere fått støtte fra Forskningsrådet etter støtten fra RFFMIDT.

Figur 3.11
Kommuners bruk av øvrig virkemiddelapparat. 2000-2015

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

3.6 Noen bedrifter henter også støtte fra internasjonale forskningsprogrammer

Det har ikke tidligere vært RFFMIDTs mål å mobilisere til deltakelse i internasjonale forskningsprogrammer, men det kan likevel være av forskningspolitisk interesse å se om noen av bedriftene som har fått forskningsstøtte fra fondet også har hentet støtte fra internasjonale programmer.

Det er i alt 29 bedrifter som har fått støtte fra både RFFMIDT og EUs 7. rammeprogram eller Horisont 2020. Disse har alle også fått støtte fra Forskningsrådet på et tidspunkt og har betydelig erfaring med deres programmer. Av de 29 bedriftene, har 23 fått støtte gjennom kvalifiseringsprosjekter i RFFMIDT, mens ti har fått støtte gjennom bedriftsprosjekter.[24] To bedrifter har fått støtte fra RFFMIDT før eller samme år som første gang de fikk støtte fra et av de to EU-programmene. I andre tilfeller har enten støtten fra EU kommet først eller de har fått støtte fra Forskningsrådet i årene før støtten fra RFFMIDT.

Bedriftene som også har hentet internasjonal forskningsstøtte er hovedsakelig store FoU-intensive virksomheter som bl.a. Sintef Fiskeri og Havbruk, Sintef Raufoss Manufacturing og Rolls-Royce Marine. Deltakelsene i internasjonale forskningsprogram må derfor ses på bakgrunn av disse virksomhetens generelle sterke forskningskompetanse.

[24] Det er overlapp mellom de to prosjekttypene, det vil si noen av bedriftene har fått støtte fra RFFMIDT flere ganger gjennom ulike prosjekttyper. Summen er derfor høyere enn de 29 bedriftene vi ser på her.

4 RFFMIDT bidrar til mer FoU i Midt-Norge

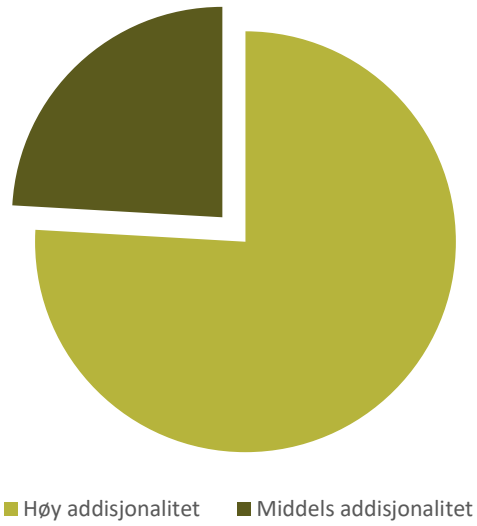
Vi vil i det følgende presentere resultater forskningsfondet har hatt for støttemottakerne, på bakgrunn av den gjennomførte spørreundersøkelsen, vår egen virkemiddeldatabase (Samspillsdatabasen) og intervju med et utvalg mottakere.[25] Hovedbildet er at prosjektene har gitt deltakerne ny kunnskap som er viktig for konkurranseevne eller oppgavegjennomføring for et flertall av deltakerne.

4.1 RFFMIDT er avgjørende for at FoU-prosjektene blir gjennomført

RFFMIDT skal bidra til at bedrifter og offentlige virksomheter engasjerer seg mer i FoU-arbeid enn det som ville vært tilfellet uten støtte fra fondet. Et prinsipp som gjelder for alle offentlige støtteordninger er at man ikke skal støtte prosjekter som uansett ville blitt gjennomført fordi man da ikke påvirker atferden hos støttemottakerne. Forskningspolitiske virkemidler generelt skal virke utløsende på FoU. Et annet ord for dette er addisjonalitet. I undersøkelse av addisjonelle virkninger av støtte er det vanlig å skille mellom lav, middels og høy addisjonalitet:

- Lav addisjonalitet: Prosjektet ville blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsskjema.
- Middels addisjonalitet: Prosjektet ville blitt gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt eller prosjektet ville blitt gjennomført i mindre skala, men med samme tidsskjema.
- Høy addisjonalitet: Prosjektet ville blitt gjennomført både i mindre skala og på et senere tidspunkt eller ikke i det hele tatt.

Figur 4.1
Prosjektledere: «Ville prosjektet blitt gjennomført uten støtte fra RFFMIDT?» Svar gjort om til addisjonalitetsgrad

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: Ingen av prosjektene har lav addisjonalitet

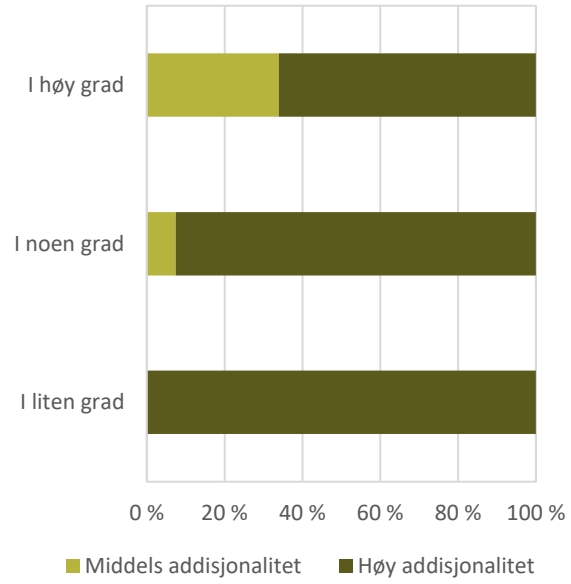
[25] Spørreundersøkelsen inneholder en rekke spørsmål. Vi har her valgt å presentere de mest sentrale funnene. Vedlegg 2 presenterer øvrige resultater fra spørreundersøkelsen.

Resultatene fra spørreundersøkelsen tyder på at støtte fra RFFMIDT i stor grad har ledet til prosjekter som ellers ikke ville ha funnet sted (jf. figur 4.1). Ingen av prosjektlederne svarte at prosjektet ville blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsplan uten støtte fra forskningsfondet. Om lag 76 pst. av prosjektlederne svarer at prosjektet ikke ville blitt gjennomført eller utsatt på ubestemt tid dersom støtten fra RFFMIDT hadde uteblitt. De resterende 24 pst. svarer enten at prosjektene ville blitt gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt, eller med samme tidsskjema, men i mindre omfang.

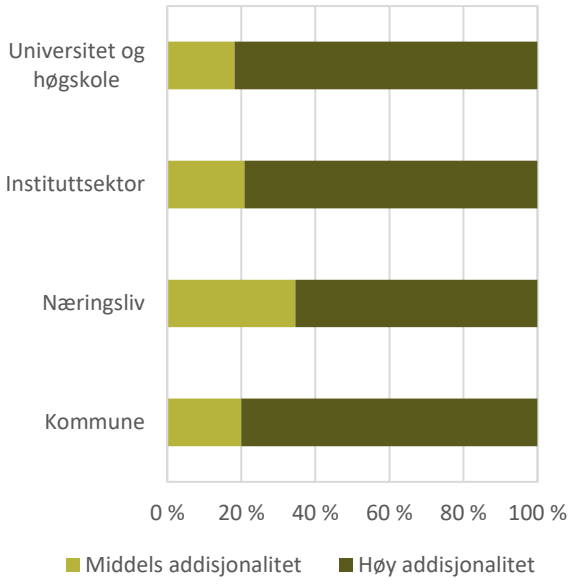
I tolkningen av svar fra spørreundersøkelsen ser vi det som svært nyttig å ha et sammenlikningsgrunnlag. Vi har derfor valgt å legge spørsmålene i vår spørreundersøkelse tett opp til Møreforsknings evaluering av Forskningsrådets søknadstype Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN).[26] Undersøkelsen er valgt som sammenlikningsgrunnlag fordi virksomhetene den retter seg mot har en rekke kjennetegn som er sammenliknbare med målgruppen til RFFMIDT.

Sammenliknet med Møreforsknings resultatrapportering er det en signifikant forskjell i svarene om hvorvidt støtten har hatt en addisjonell virkning. I Møreforsknings resultatrapportering svarer en lavere andel respondenter at prosjektene har høy addisjonalitet. I Møreforsknings siste undersøkelse er andelen prosjekter med høy addisjonalitet 58 pst., mens andelen med middels addisjonalitet er om lag 39 pst.

Figur 4.2
Prosjektledere: Addisjonalitet fordelt etter i hvilken grad prosjektet er strategisk viktig (vist på venstre akse)

Figur 4.3
Prosjektledere: Addisjonalitet fordelt på respondenttype

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

[26] Bergem, Bjørn G. og Helge Bremnes (2016) *Resultatmåling av brukerstyrt forskning 2014*, rapport nr. 1603, Møreforsking Molde AS

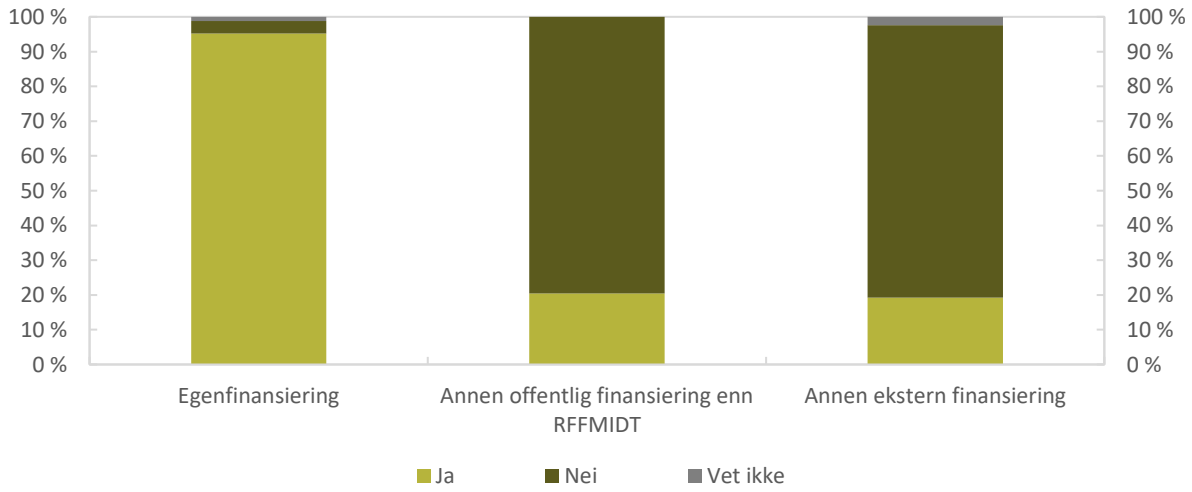
I spørreundersøkelsen stilte vi spørsmål om hvorvidt prosjektet var strategisk viktig for respondentens virksomhet. Det er nærliggende å tenke at det er flere som svarer at de ville ha gjennomført prosjektet uten støtte dersom de anser prosjektet som strategisk viktig enn dersom de ikke gjør det. En annen måte å si det på er at det er grunn til å vente at prosjekter som anses som strategisk viktige har lavere addisjonalitet. Dette finner vi også i våre data. Prosjektene med høy grad av strategisk viktighet har høyere andel middels addisjonalitet enn andre prosjekter (husk at ingen av prosjektene hadde lav addisjonalitet). Like fullt er støttens addisjonelle virkning meget høy også blant respondenter hvor prosjektene er av stor strategisk betydning (jf. figur 4.2).

Det er også grunn til å forvente forskjell i svar på spørsmål om addisjonalitet mellom ulike typer virksomheter. Næringslivet og kommuner driver spesialisert vare- og tjenesteproduksjon. Når slike søker støtte til FoU-prosjekter, kan man anta at prosjektdeltakerne ønsker å skape nye eller bedre produkter eller å forbedre egen produksjonsprosess. Virksomheter innenfor forskningssektoren, som institutter, universiteter og høyskoler, har i større grad FoU som en del av sin ordinære produksjon. For forskningssektoren blir FoU dermed et produkt i seg selv.

En nærliggende hypotese er dermed at bedrifter og kommuner i større grad enn forskningssektoren søker støtte til prosjekter som de vil gjennomføre før eller siden uansett, mens forskningssektorens virksomheter ikke velger FoU-prosjekter uten støtte. Når vi fordeler addisjonalitet på respondentkategoriene finner vi også at næringslivet har høyere andel middels addisjonalitet enn for eksempel instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren. Likevel er støttens addisjonelle virkning meget høy også for næringslivsaktørene (jf. figur 4.3).

På bakgrunn av ovenstående er det vår vurdering at RFFMIDT i stor grad er utløsende for nye FoU-prosjekter.

Figur 4.4
Prosjektledere: «I tillegg til støtte fra RFFMIDT, ble prosjektet delfinansiert av følgende?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Et interessant kontrollspørsmål til prosjekter som vurderes som addisjonelle, er om prosjektdeltakerne stiller med egenfinansiering. I så fall har den offentlige støtten medført reelle endringer også i prosjektdeltakernes egne forskningsprioriteringer. Egenfinansiering er et krav i kvalifiseringsprosjektene, som utgjør den største andelen av prosjektporteføljen. Vi kan derfor i utgangspunktet legge dette til grunn at støtten medfører egenfinansiering. Om lag 95 pst. svarer også at prosjektet ble delfinansiert gjennom egenfinansiering.

Svarene viser også at omtrent 20 pst. av prosjektene har mottatt annen offentlig støtte enn den de fikk fra RFFMIDT. I de fleste tilfellene gjelder dette bedrifter som får SkatteFUNN (jf. figur 3.8, som viser at SkatteFUNN er mye brukt av bedriftene blant støttemottakere). Det videre om lag 19 pst. som svarer at de har skaffet annen ekstern finansiering til prosjektet enn støtte fra offentlige aktører.

4.2 Økt kompetanse er viktigste resultat, men også ny teknologi og økt konkurranseevne

Når vi fordeler prosjekter på oppgitte fagområder, ser vi at teknologifag og landbruks- og fiskerifag dominerer (jf. figur 4.5). Prosjektenes fordeling på fagområder følger av utlysningene til forskningsfondet (se omtale av RFFMIDTs faglige prioriteringer i avsnitt 2.1). Den relativt sterke vektleggingen av forskning innenfor teknologi og bioøkonomi (landbruks- og fiskerifag) er i tråd med utlysningene.

RFFMIDT har bl.a. som mål å bidra til kompetanseutvikling i regionale FoU-institusjoner og økt innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft i regionens virksomheter. Prosjektlederne og samarbeidspartnernes svar på hvordan de mener prosjektene har påvirket virksomheten viser at det er økt kompetanse som er viktigst (jf. figur 4.6). Et flertall av respondentene som opplever at spørsmålet er relevant, svarer også at ny teknologi og styrket konkurranseevne er betydningsfulle resultater.

At det er flest som svarer at prosjektene medvirker til økt kompetanse er ikke overraskende. FoU er risikabelt og utfallet er ikke alltid som forutsett. Men selv om resultatet ikke alltid svarer til forventningene, kan prosjektene like fullt ha gitt deltakerne verdifull ny kompetanse. Vi finner da også at svar på tilsvarende spørsmål i andre evalueringer av FoU-program har lignede profil. I Møreforsknings evaluering av IPN har virksomhetene også svart at det viktigste resultatet er økt kompetanse.

Andelen respondenter som svarer «svært stor betydning» er imidlertid noe lavere i vår undersøkelse enn i Møreforskning sin. Ifølge Møreforsknings siste resultatmåling har kompetanse stor betydning for bedriftenes utvikling på lang sikt hos 60 pst. av respondentene, mens ny teknologi og konkurranseevne står for hhv. 46 pst. og 30 pst. I vår undersøkelse svarer om lag 38 pst. av respondentene at kompetanseheving har vært et svært viktig resultat for virksomheten, mens ny teknologi har hatt svært stor betydning for om lag 21 pst. av respondentene og 11 pst. mener at prosjektet har hatt svært stor betydning for konkurranseevnen. Møreforskning har imidlertid noen flere svaralternativer til dette spørsmålet enn vår undersøkelse har. Det kan bidra til å forklare noe av forskjellene i svarandeler, ved at respondentene i Møreforsknings undersøkelse kan velge et svaralternativ mellom «noe betydning» og «svært stor betydning».

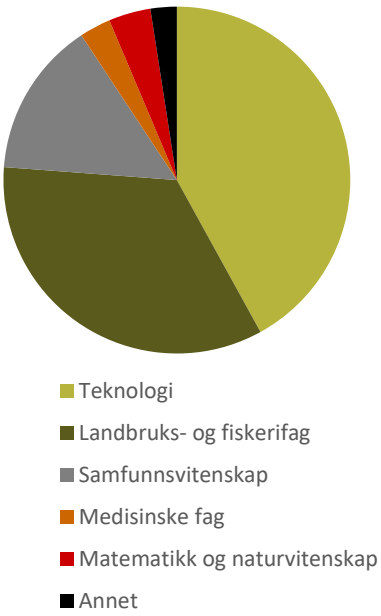
Det er uansett få RFFMIDT-prosjekter som ikke har gitt ny kunnskap hos prosjektledernes virksomheter. I tillegg er det en høy andel teknologisk rettede prosjekter, noe som er i tråd med at 42 pst. av bevilgningene til RFFMIDT har gått til teknologirettede prosjekter.

Når vi skiller på hvem respondentene er og kun ser på svarene «svært stor betydning» og «noe betydning», finner vi at de ulike betydningene av prosjektene er relativt likt fordelt på respondenttypene (jf. figur 4.7). Prosjektlederne og samarbeidspartnere rapporterer også relativt likt, bortsett fra at prosjektlederne i litt større grad enn samarbeidspartnerne svarer at prosjektet har hatt betydning for konkurranseevnen.

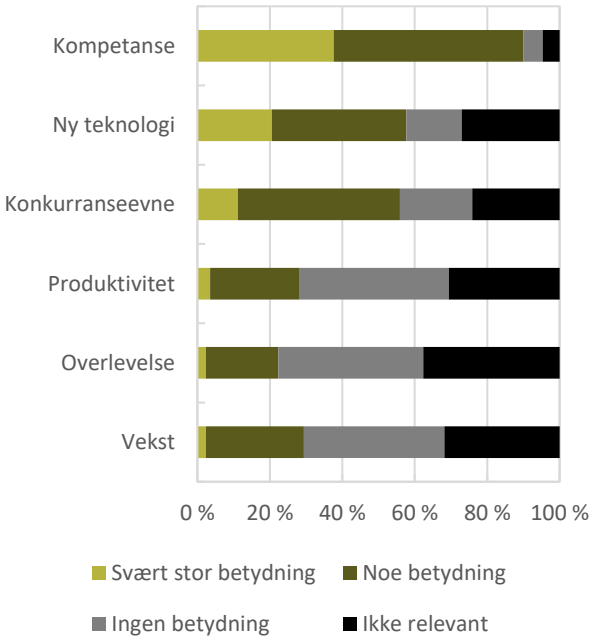
Det er likevel noen forskjeller mellom respondentene. For eksempel har næringslivet, kommuner og UH-sektoren vært involvert i en større andel prosjekter der de anser utviklingen og/eller implementeringen av ny teknologi som viktigst for seg og sin virksomhet enn instituttsektoren

De forskjellene i svarene som vi observerer må ses i sammenheng med at ulike FoU-sektorer har ulike formål med forskningsinnsatsen. Næringslivet er vare- og tjenesteprodusenter med formål om å vinne fram i markeder. Et motiv for forskning vil derfor være å forbedre produkter, utvikle nye eller forbedre egen

Figur 4.5
Utbetalte bevilgninger etter fagområde. Hele perioden 2010-2016

Figur 4.6
Samarbeidspartnere og prosjektledere: «På hvilken måte har prosjektet påvirket virksomheten når det gjelder:»

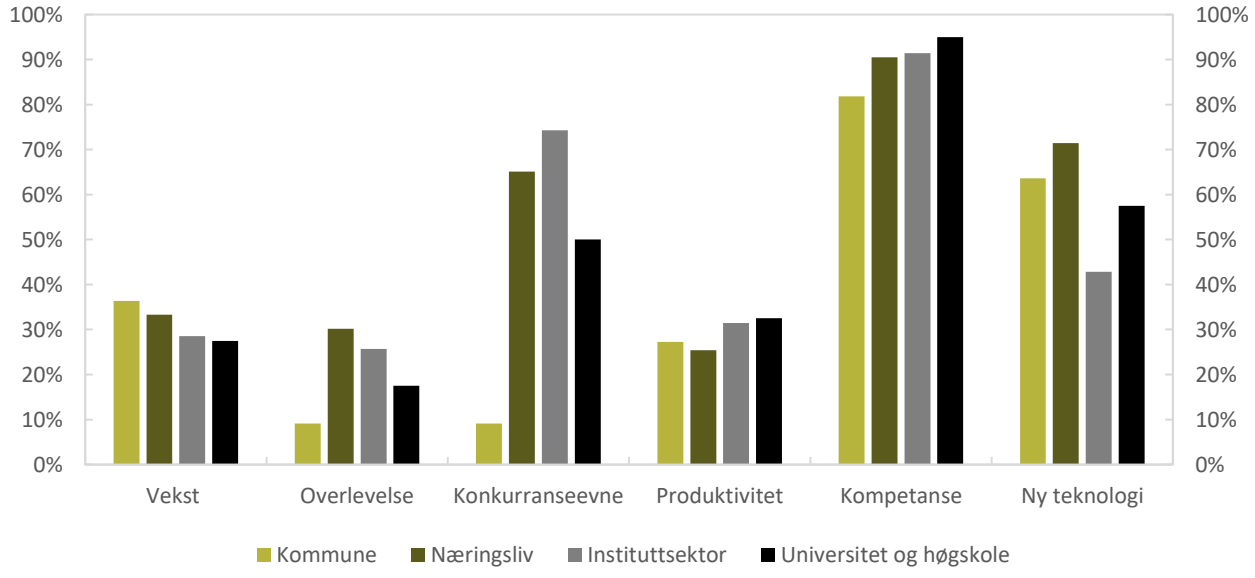
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: Fagkategorisering i figur 4.4 er Forskningsrådets

produksjonsprosess. Kommuner er store tjenesteprodusenter. På samme måte som næringsaktører ønsker de å forbedre eller utvikle nye produkter eller produksjonsprosesser. Kommuner har imidlertid intet konkurranseevnemotiv. Forskningssektoren (institutter, høyskoler og universiteter) har som formål å produsere kunnskap til fri eller betalt bruk av andre og til allmenn bruk for ny kunnskapsproduksjon. Aktører fra forskningssektoren er delvis konkurranseutsatt ved at de konkurrerer i ulike forskningsmarkeder om forskningsfinansiering. På bakgrunn av viktigheten for næringsliv og kommuner av å utvikle nye eller forbedrede produkter, er det nærliggende å vente at prosjektdeltakere fra næringsliv og kommuner er mer opptatt av å utvikle eller implementere ny teknologi, enn forskningssektoren. Samtidig er det grunn til å anta at respondentene fra kommunesektorene ikke legger vekt på hvorvidt forskningsprosjektene bidrar til konkurranseevne eller overlevelse.

De forskjellene vi observerer er i tråd med det en kan forvente, men størrelsene på forskjellene er kanskje overraskende små. I den grad forskjellene er mindre enn forventet kan dette være et resultat av at respondentene har svart ikke bare på vegne av sin virksomhet, men også med tanke på samarbeidspartnerne i prosjektet eller andre som vil dra nytte av prosjektet. For eksempel er det overraskende mange fra UH-sektoren som har svart at endret konkurranseevne har vært en viktig konsekvens av prosjektet. Samtidig kan det også være at disse har tenkt på konkurranseevnen i FoU-verdenen, dvs. evnen til å skaffe finansiering og nå opp i forskningsprogrammer. Vår vurdering er at svarene underbygger at prosjektene bidrar til økt kompetanse, ny teknologi og økt konkurranseevne for de virksomhetene dette er relevant for.

Figur 4.7

Prosjektledere og samarbeidspartnere: Respondenters vurdering av hvilke resultater som har svært stor eller noe betydning for virksomheten, etter sektor.[1)]

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

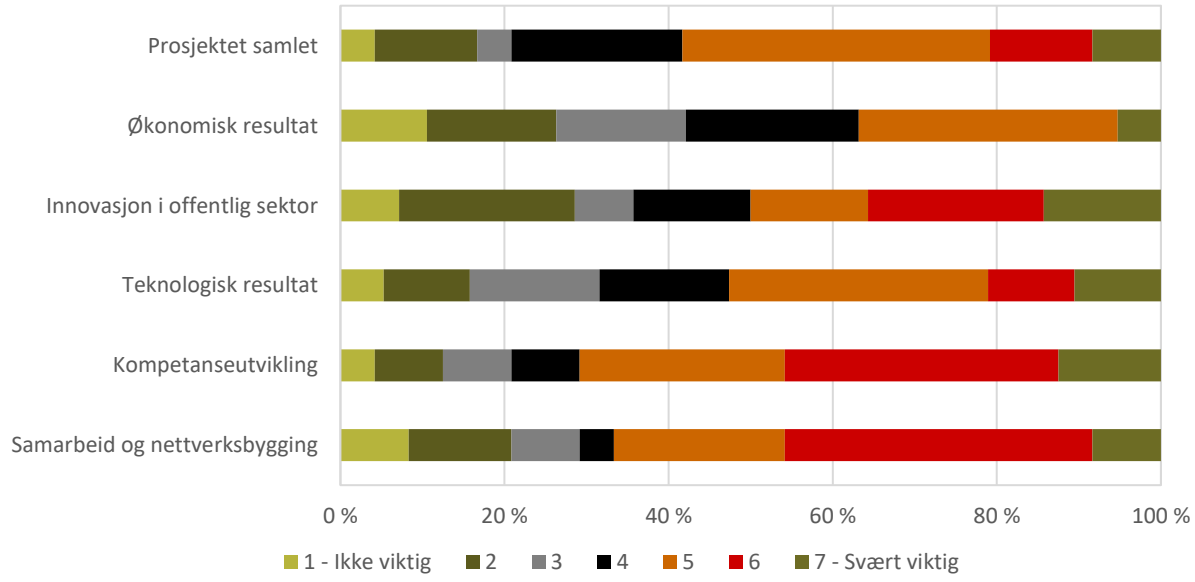
1) Søylene viser samlet andel som har svart «svært stor betydning» eller «noe betydning» på spørsmålet vist i figur 4.6

Spesielt vil vi henlede oppmerksomheten mot svarene fra næringslivsdeltakerne på prosjektenes bidrag til virksomhetenes konkurranseevne. På dette spørsmålet svarer 65 pst. av prosjektdeltakerne fra næringslivet at prosjektene har hatt noe eller svært stor betydning for virksomheten. Sammen med den høye addisjonaliteten som er rapportert i foregående kapittel, tolker vi svarene slik at RFFMIDT har bidratt til å styrke konkurranseevnen til regionalt næringsliv.

Også respondentene fra instituttsektoren og UH-sektorene svarer om lag i samme grad prosjektdeltakere fra næringslivet at prosjektene har bidratt til virksomhetens konkurranseevne. I tolkningen av svarene må vi som nevnt ta hensyn til at respondentene fra instituttsektoren og UH-sektoren kan ha tenkt både på deres evne til å finansiere nye FoUoI-prosjekter og på bedriftspartnernes konkurranseevne. Svarene svekker imidlertid ikke tolkningen over om at RFFMIDT har bidratt til å styrke konkurranseevnen til regionalt næringsliv.

Det er vanskelig å tolke kommunerepresentantenes svar om at det har vært en påvirkning på konkurranseevnen som følge av prosjektet (jf. figur 4.7). Kommunene som har svart at konkurranseevne har hatt stor betydning har trolig svart ut fra hva de mener prosjektet bidrar med generelt, det vil si for andre aktører.

Figur 4.8
Prosjektledere for nylig avsluttede prosjekter: «Hva er prosjektets betydning for virksomhetens utvikling totalt sett?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: Spørsmålet er stilt i tillegg til det som er gjengitt i figur 4.6

Vi har også stilt egne spørsmål til prosjektledere fra nylig avsluttede prosjekter (prosjekter avsluttet i 2015 eller 2016). Svarene fra disse prosjektlederne skiller seg lite fra svarene referert over. Også disse respondentene vurderer kompetanseutvikling som det viktigste resultatet. Deretter kommer samarbeid og nettverksbygging. Blant de som svarer at innovasjon i offentlig sektor er et relevant prosjektresultat, er innovasjon akkurat like viktig som både kompetanse og samarbeid og nettverksbygging (jf. figur 4.8).[27]

Vi ser det samme svarmønsteret når vi ser på svarene på likt spørsmål til prosjektledere for pågående prosjekter, som har svart i tråd med deres forventninger. Likheten i svarfordeling mellom prosjektledere i nylig avsluttede og pågående prosjekter, indikerer at prosjektledernes forventninger i stor grad innfris ved prosjektslutt.

4.3 Prosjektene representerer nye FoU-retninger

Av prosjektledere for prosjekter avsluttet før 2015 er 82 pst. fornøyd med de forskningsmessige resultatene av prosjektene (jf. figur 4.9).[28] Om lag 83 pst. av prosjektlederne for pågående prosjekter mener at prosjektet representerer en ny FoU-retning for prosjektlederens sektor eller kunnskapsområde (jf. figur 4.10). Andelen som mener prosjektet representerer en ny FoU-retning for virksomheten er 89 pst. I begge tilfeller er svarene relativt likt fordelt på respondenttypene.

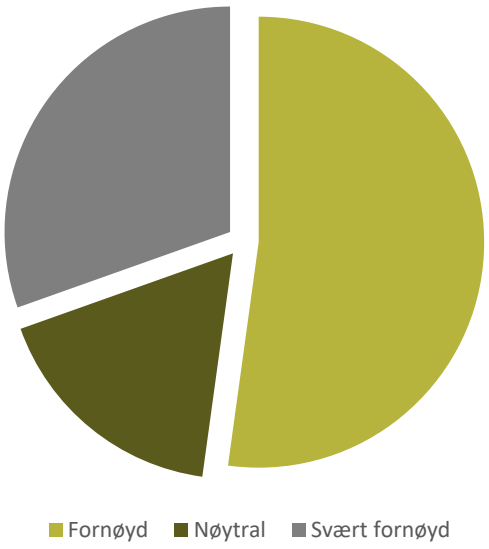
Svarene vedrørende ny FoU-retning kan tolkes som at prosjektene er nyskapende, men også at RFFMIDT-midler benyttes til å gå inn i nye forskningsfelt. Sistnevnte støttes av intervju, hvor enkelte har svart at det er vanskelig å få innvilget støtte av Forskningsrådet når man søker om å drive forskning innenfor et relativt nytt forskningsfelt. De mener RFFMIDT er mer anvendelig for slike formål.

Svarene fra spørreundersøkelsen og intervju har nok også sammenheng med at kvalifiseringsprosjekter er den prosjekttypen som er mest brukt av RFFMIDT. Vår evaluering tyder på at disse i en viss grad brukes til å utforske nye FoU-muligheter og -retninger.

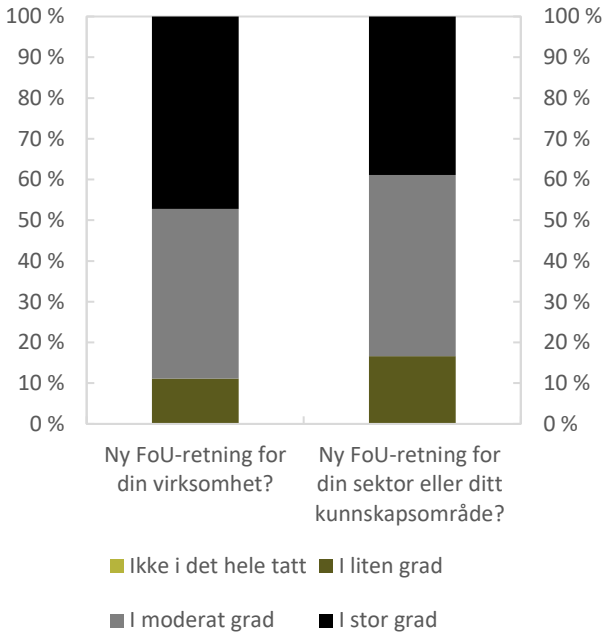
Når det gjelder forskningsinnhold i prosjektene, svarer prosjektledere for pågående prosjekter at 45 pst. av prosjektene flytter eller bidrar til forskningsfronten innen sine felt. I Møreforsknings evaluering av IPN svarer om lag 62 pst. at prosjektene flytter eller bidrar til forskningsfronten innen sine felt, som altså er høyere andel enn i RFFMIDT. Det kan være flere grunner til denne forskjellen. En grunn kan være at RFFMIDT i større grad benytter kvalifiseringsprosjekter, som i sin essens er mer prøvende og mobiliserende enn medvirkende til å flytte forskningsfronten i første omgang. Data fra spørreundersøkelsen gir belegg til denne tolkningen, siden det her framkommer at hovedprosjektene har en høyere andel prosjekter som ifølge prosjektlederne flytter eller bidrar til forskningsfronten enn kvalifiseringsprosjektene.

[27] Prosjektledere for eldre prosjekter fikk ikke dette spørsmålet
[28] Det var kun disse prosjektlederne som ble stilt dette spørsmålet (se vedlegg 2).

Figur 4.9
Prosjektledere for prosjekter avsluttet før 2015: «Hvor fornøyd er du med de forskningsmessige resultatene?»

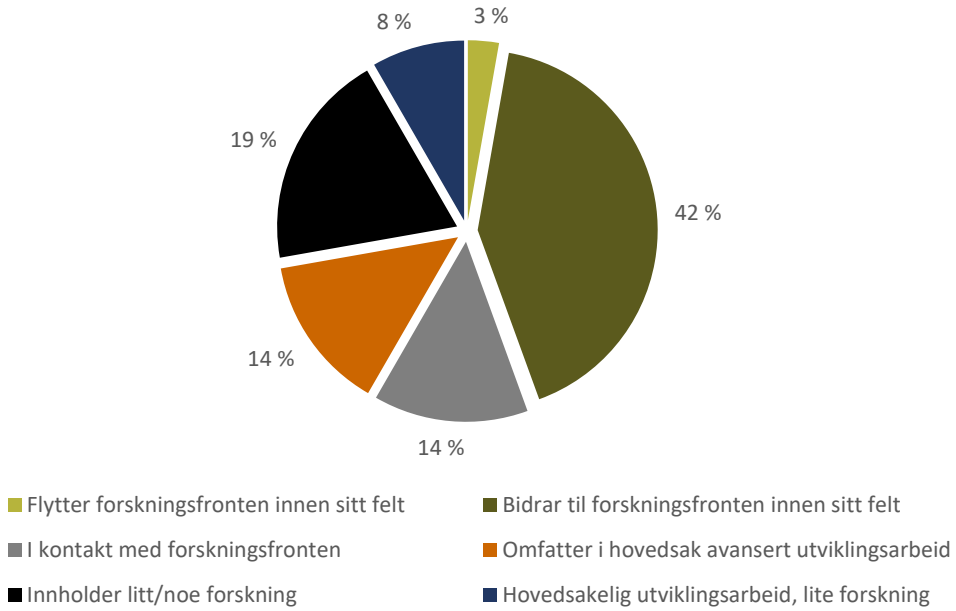

Figur 4.10
Prosjektledere for pågående prosjekter: «I hvilken grad vil du si at dette prosjektet representerer en …»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: Ingen svarte «Ikke i det hele tatt»

Figur 4.11
Prosjektledere for pågående prosjekter: «Hvordan vil du beskrive forskningsinnholdet i dette prosjektet?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

4.4 Høyere antall innovasjoner enn i innovasjonsprogrammer i Forskningsrådet

Ifølge svarene vi har fått i vår spørreundersøkelse, har 85 pst. av prosjektene ført til innovasjoner. Denne andelen er 89 pst. dersom vi utelukker de som mener innovasjoner ikke var relevant for sitt prosjekt. Prosjektporteføljen til RFFMIDT er svært variert og prosjektene fører til flere typer innovasjoner. Vi skiller her mellom fire typer innovasjoner:

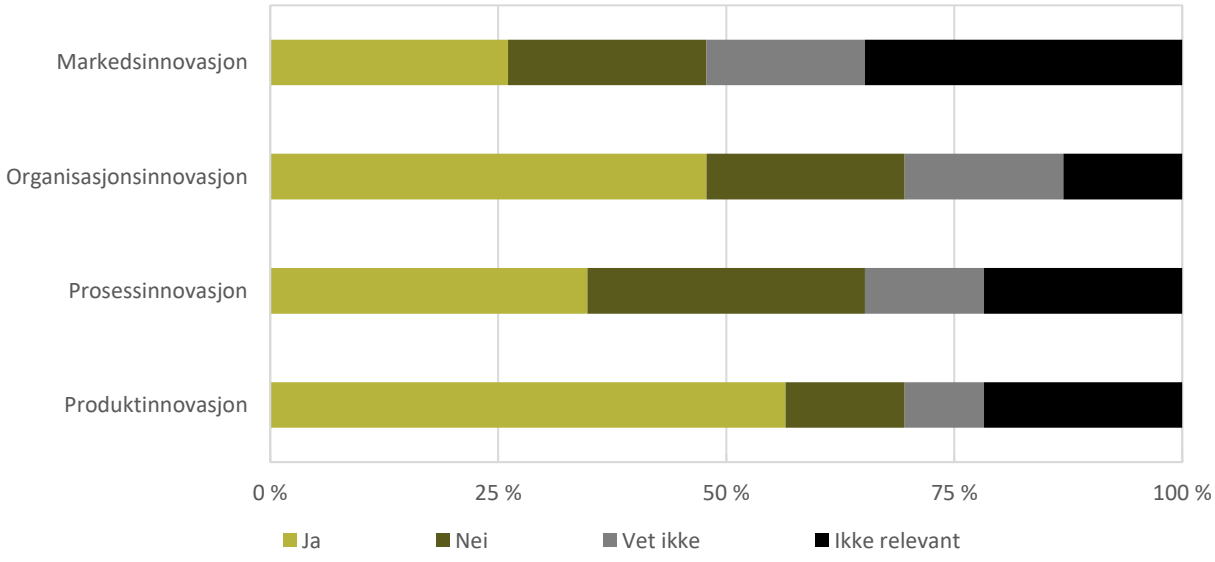
- Produktinnovasjon: Nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester
- Prosessinnovasjon: Nye eller vesentlig forbedrede metoder for produksjon eller distribusjon
- Organisasjonsinnovasjon: Nye arbeidsrutiner eller bruk av nye eksterne relasjoner for virksomheten
- Markedsinnovasjon: Ny markedsføringsstrategi eller nytt konsept

Vi har stilt spørsmål til RFFMIDTs prosjektledere om prosjektet har medført nye innovasjoner og i så fall hvilken type innovasjon. Fra spørreundersøkelsen ser det ut til at produktinnovasjon og organisasjonsinnovasjon er de typene som forekommer mest, mens det i mindre grad skjer prosess- og markedsinnovasjoner (jf. figur 4.12). Dette henger sammen med utlysningene og intensjonene til forskningsfondet.

Svarene i spørreundersøkelsen viser videre at næringslivet har en høyere andel produkt- og prosessinnovasjon enn resten av respondentene, samt en lavere andel organisasjonsinnovasjon.

Figur 4.12

Prosjektledere for avsluttede prosjekter: Innovasjoner som følge av prosjektene etter type innovasjon

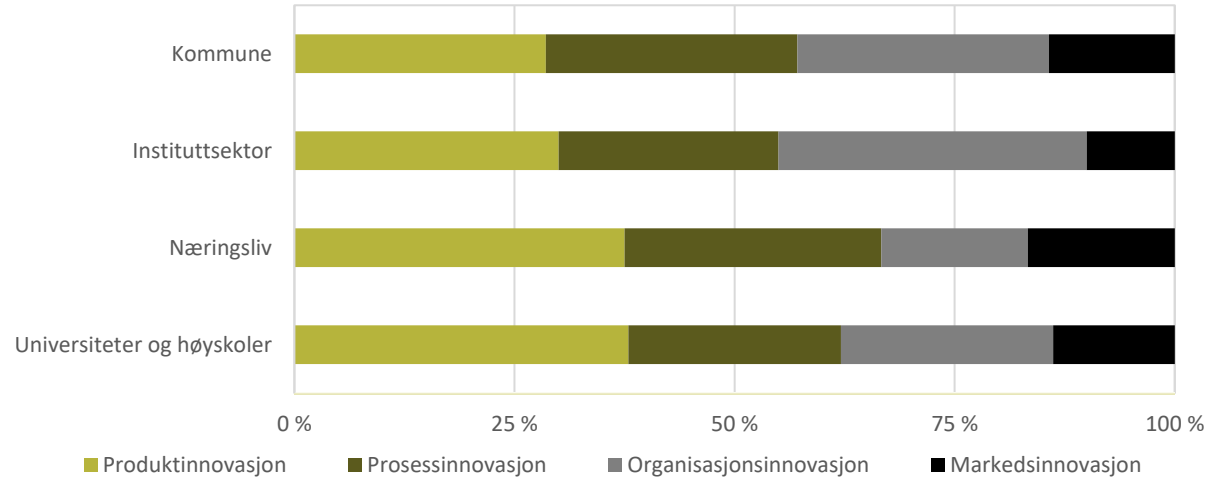

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Sammenliknet med prosjekter som har fått støtte fra Forskningsrådet gjennom søknadstypen IPN leder RFFMIDT til flere innovasjoner. Forskningsrådets IPN-prosjekter leder til 64 pst. mot 85 pst. i RFFMIDT. I utgangspunktet kunne man tenkt at fordi det er et relativt stort innslag av kvalifiseringsprosjekter i prosjektporteføljen, og størrelsen på prosjektene i RFFMIDT er mindre enn i nasjonale programmer, vil det resultere i færre innovasjoner. I våre data fra spørreundersøkelsen skiller kvalifiseringsprosjekter seg litt fra hovedprosjekter når det gjelder innovasjoner. Når vi kun ser på avsluttede prosjekter er innovasjonsandelen i kvalifiseringsprosjekter 82 pst., mens den er 92 pst. for hovedprosjekter. Andelen av RFFMIDT prosjektledere som svarer at prosjektene leder til nye innovasjoner må like fult tolkes som relativt høyt.

Dersom vi kun ser på prosjekter ledet av næringslivsaktører, er det om lag samme andel som svarer at prosjektene har medført nye innovasjoner (jf. figur 4.13). Vurderingen av at dette er en høy andel underbygges av å sammenlikne med Statistisk sentralbyrås innovasjonsundersøkelse, som dekker årene 2012-2014. I innovasjonsundersøkelsen rapporterer om lag 50 pst. av foretakene i populasjonen (som kun består av næringslivet) at de har introdusert én eller flere innovasjoner.[29] Andelen prosjektledere som svarer at det har blitt introdusert nye innovasjoner som følge av RFFMIDT er med andre ord klart høyere enn normalen i norsk næringsliv.

Figur 4.13
Prosjektledere for avsluttede prosjekter: Fordelingen av innovasjoner på respondenttypene.

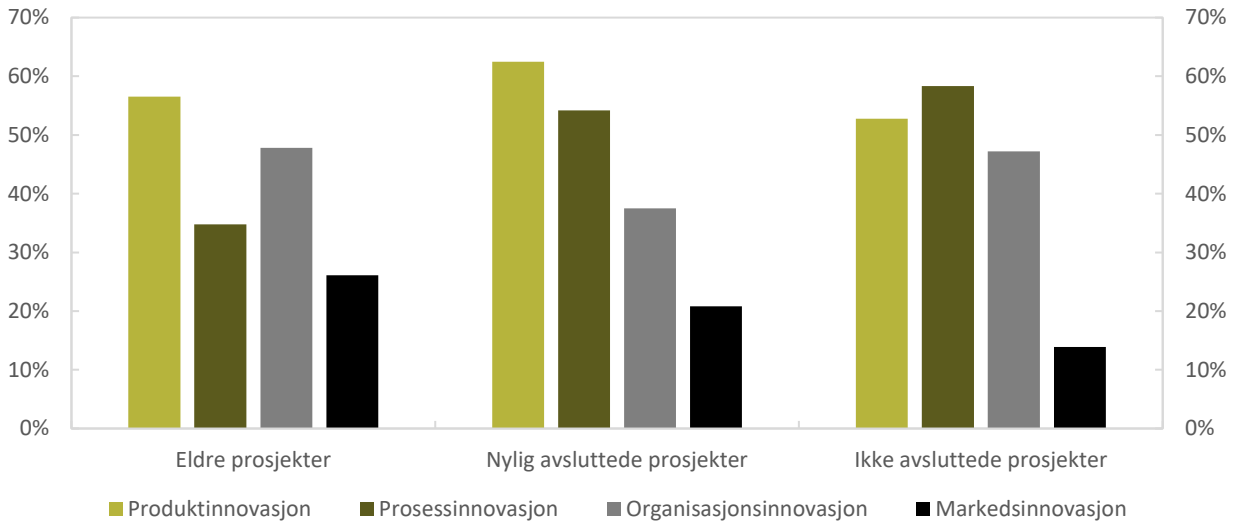

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: Fylkeskommuner og øvrige hadde ingen svar

[29] Wilhelmsen, Lars (2016) Innovasjon i norsk næringsliv 2012-2014, SSB-rapport 2016/18, Statistisk sentralbyrå

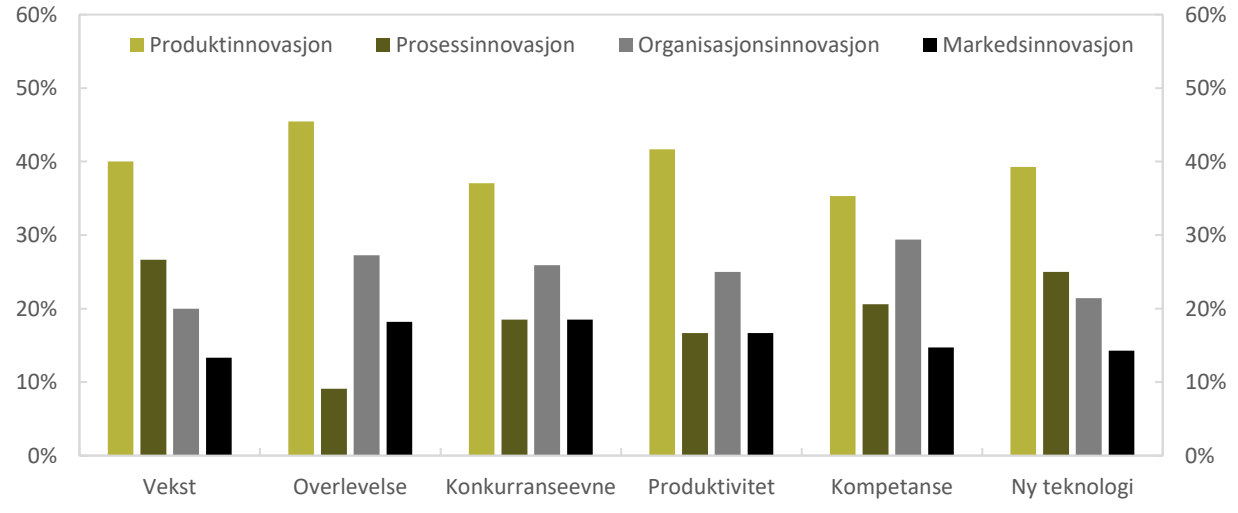
Vi ser at prosjektledere for pågående prosjekter forventer om lag samme andel innovasjoner som det blir rapportert om fra avsluttede prosjekter, men det er forskjeller når det gjelder hvilke typer innovasjoner vi spør om (jf. figur 4.14). Det forventes en høyere andel prosessinnovasjoner i pågående enn avsluttede prosjekter. Andelen produktinnovasjoner og markedsinnovasjoner som forventes er lavere. Andelen kvalifiseringsprosjekter som blir lyst ut i forhold til andre prosjekttyper og har økt over tid, og dette kan være en forklaring på at det er forskjeller over tid.

Figur 4.14
Prosjektledere: Innovasjoner fordelt etter når prosjektet er avsluttet

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Figur 4.15
Prosjektledere for prosjekter avsluttet før 2015: Innovasjoner fordelt på respondenters vurdering av hvilke resultater som har hatt svært stor eller noe betydning for virksomheten

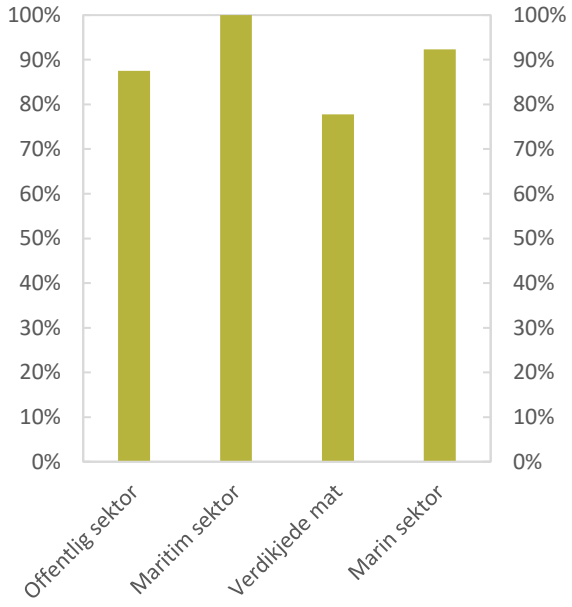
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

En økning i andelen prosessinnovasjoner på bekostning av andelen produktinnovasjoner i pågående prosjekter må trolig ses på bakgrunn av at det er langt større innslag av offentlig sektor i pågående prosjekter. Offentlig tjenesteyting har trolig oftere som mål å effektivisere egen tjenesteproduksjon enn å utvikle helt nye tjenester.

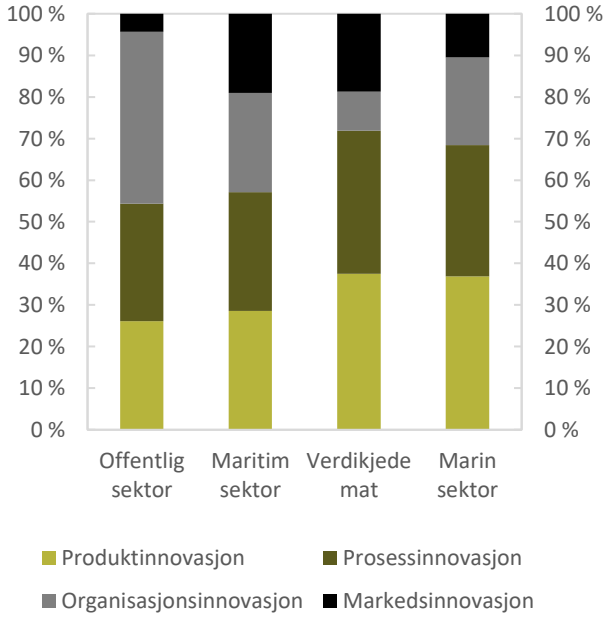
Likevel er det interessant at svarene er relativt like over tid. Det kan tolkes som at det er godt samsvar mellom hvilke forventninger prosjektledere har til framtidige innovasjoner og hvilke innovasjoner som faktisk vil finne sted. Samtidig kan dette også være et resultat av at innovasjonsgrad er et av kriteriene som søknadene måles på.

Ved å koble innovasjoner med hvordan respondentene svarer om prosjektets påvirkning på virksomheten, kan man se hvordan ulike resultater fra prosjektene henger sammen. Fordelingen av innovasjonstyper varierer lite basert på hvordan prosjektene påvirker virksomheten, med ett unntak: Prosjektledere som mener prosjektene er viktig for vekst svarer i større grad at prosjektene leder til prosessinnovasjoner enn virksomheter som mener prosjektene er viktig for overlevelse (jf. figur 4.15). Det kan tolkes som at forskning for å oppnå kostnadsreduksjoner er særlig relevant for vekstorienterte virksomheter (selv om produktinnovasjoner er viktigst for alle).

Figur 4.16
Prosjektledere: Andel som svarer ja til én eller flere typer innovasjon fordelt på innsatsområde

Figur 4.17
Prosjektledere: Innovasjonstypene fordelt på innsatsområdet til prosjektene

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Innovasjonene er relativt jevnt fordelt på innsatsområde (jf. figur 4.16). Verdikjede mat har lavest andel, selv om andelen fortsatt er høyere enn hos Forskningsrådets IPN-prosjekter, mens offentlig sektor er omtrent lik gjennomsnittet av andelen av prosjekter som oppnår eller forventer å oppnå én eller flere typer innovasjon.

Når vi ser på hvordan innovasjonstypene er fordelt på innsatsområde, er det tydelig at offentlig sektorprosjekter i større grad fører til organisasjonsinnovasjon enn de øvrige (jf. figur 4.17). Dette må sies å være i tråd med forventningene, siden gjennomføring av nye arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for virksomheten er relativt mer viktig for offentlig sektor enn øvrige innovasjonstyper. Offentlig sektor har høyest andel hovedprosjekter av utvalget vi tar utgangspunkt i her, mens det for de andre innsatsområdene er relativt lik andel hovedprosjekter.

Marin sektor har en høyere andel produkt- og prosessinnovasjoner enn maritim sektor. Maritim sektor har samtidig høyere andel markedsinnovasjon enn marin sektor. Altså fører prosjektene innenfor maritim sektor i større grad til gjennomføring av ny markedsføringsstrategi eller nytt konsept (dvs. vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produktplassering, promotering eller prissetting), men mindre grad av nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester og Implementering av nye eller vesentlig forbedrede metoder for produksjon eller distribusjon enn i marin sektor.

4.5 Akseptabel mengde kommersialisering

Møreforskning rapporterer at om lag 69 pst. av respondentene enten har eller forventer kommersialisering som følge av et prosjekt.[30] I RFFMIDTs tilfelle er det rimelig med lavere kommersialiseringsgrad, siden RFFMIDT-prosjektene i mindre grad er brukerstyrte enn det som er grunnlaget for Møreforsknings data. I tråd med disse forventningene ser vi en mindre grad av kommersialisering i våre data, men ikke mye. 58 pst. av samarbeidspartnerne svarer at de enten har kommersialisert eller forventer kommersialisering innen 2 til 5 år (jf. figur 4.18). Når vi ser bort fra de som svarer «ikke relevant» er andelen 68 pst.

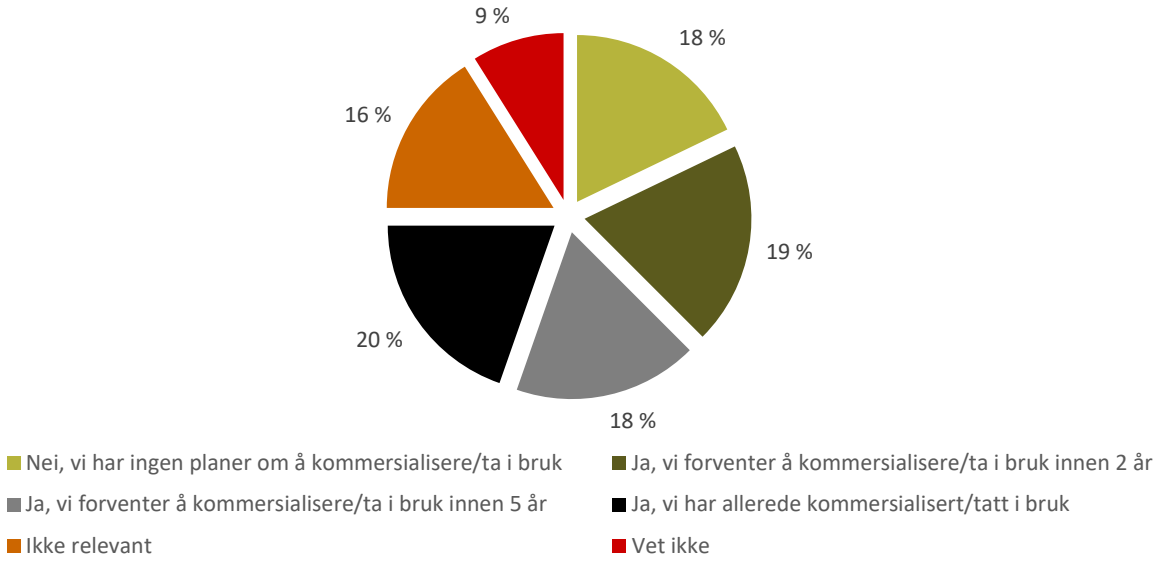
Blant prosjektlederne for nylig avsluttede prosjekter svarer om lag 39 pst. at det er over 60 pst. sannsynlighet for å lykkes kommersielt, basert på prosjektet. Dersom vi ser bort fra de som svarer «Ikke relevant» er andelen 43 pst. Når det gjelder eldre prosjekter har vi få svar, men fem av sju svarer at de enten har eller forventer å kommersialisere basert på resultatene fra prosjektet.

Stort innslag av kvalifiseringsprosjekter innebærer høy andel av små prosjekter i RFFMIDTs prosjektportefølje, og spesielt høyere andel enn i Møreforsknings datagrunnlag. Kvalifiseringsprosjekter impliserer også at det vil ta lengre tid før kommersialisering inntreffer enn ved et hovedprosjekt, siden dette i mange tilfeller avhenger av kvalifisering til oppfølgende forskning. Vår vurdering er at det betydelige innslaget av kvalifi-

[30] Bjørn G. Bergem og Helge Bremnes (2016) Resultatmåling av brukerstyrt forskning 2014, rapport nr. 1603, Møreforsking Molde AS

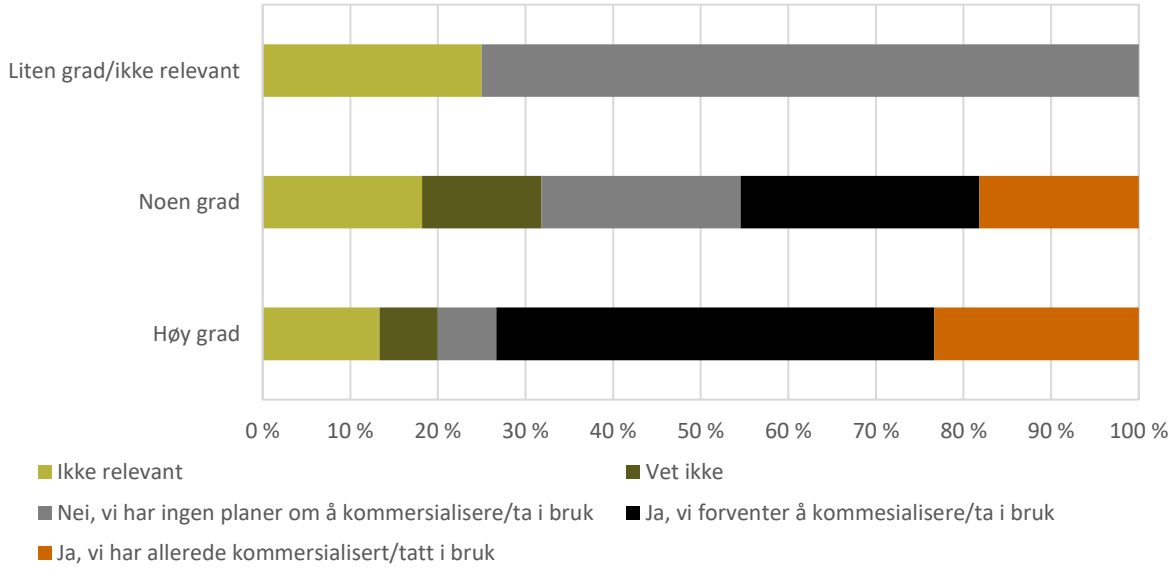
seringsprosjekter er en vesentlig forklaring på at RFFMIDTs prosjektledere i mindre grad forventer kommersialisering enn i Møreforsknings evaluering av IPN. Vår vurdering er at kommersialiseringsforventningene er i tråd med bestillingen til RFFMIDT.

Figur 4.18
Samarbeidspartnere: «Har virksomheten kommersialisert eller forventer den å kommersialisere produkter/tjenester eller ta i bruk prosesser eller metoder basert på resultater fra prosjektet?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Figur 4.19
Samarbeidspartnere: «Har virksomheten kommersialisert eller forventer den å kommersialisere produkter/tjenester eller ta i bruk prosesser/metoder basert på resultater fra prosjektet?» Fordelt etter strategisk viktighet av prosjektet (vist på venstre akse)

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Det er nærliggende å tenke seg at jo mer strategisk viktig prosjektet er, jo mer sannsynlig er det at det leder til kommersialisering av produkter/tjenester eller å ta i bruk prosesser/metoder i en eller annen form. Dersom man fordeler svarene om kommersialisering etter hvor strategisk viktig prosjektet var/er, finner man nettopp dette; de som rapporterer at prosjekter var/er strategisk viktig, svarer i større grad at de har eller forventer å kommersialisere produkter/tjenester eller ta i bruk prosesser/metoder som følge av prosjektet enn de som svarer at prosjektet ikke er svært strategisk viktig (jf. figur 4.19).

4.6 RFFMIDT leder til økt samarbeid

En av oppgavene til RFFMIDT er å stimulere til tettere og økt samarbeid mellom etablerte FoU-miljøer og næringslivet i regionen. FoU-samarbeid blir gjerne sett på som gunstig for å øke de eksterne effektene av FoU. Årsaken er at gjennom FoU-samarbeid vil prosjektresultater og kunnskap som opparbeides gjennom prosjekter spres raskere til flere enn prosjektleder. Dermed styrkes samfunnets oppbygging av forskningsbasert kunnskap.

Når FoU-miljøer samarbeider med bedrifter drar bedriftene nytte av fagkunnskapen i FoU-miljøet, samtidig som FoU-miljøet innretter sin FoU i en næringslivsrelevant retning og skaffer seg bedriftsnettverk til framtidige prosjekter. For virkemiddelaktører er det viktig å være oppmerksom på at det kan være en målkonflikt i prosjekter der forskere samarbeider med bedrifter. Mens forskerne normalt er opptatt av forskningskvalitet, er bedriftene normalt mest opptatt av implementering av FoU-resultatene.

Avveiningen mellom forskningsinnhold og næringslivsrelevans har betydning for potensielle eksterne effekter av prosjektene. Fokus på forskningsinnhold innebærer mest sannsynlig større eksterne effekter, siden prosjektresultater blir publisert og kjent for de som kan ha interesse for det. For stor vekt på næringslivsrelevans kan føre til både at resultatene ikke blir publisert og en for snever vinkling av prosjektet, slik at de eksterne effektene blir minimale.

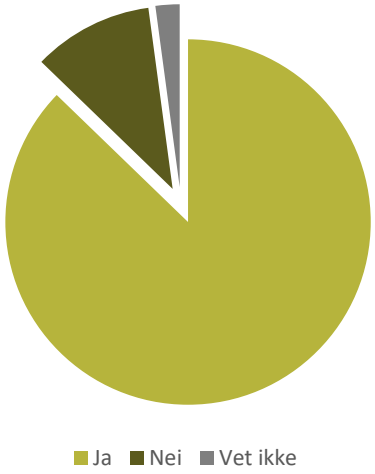
På den annen side vil nærings- og brukerrettet forskning raskere lede til nye innovasjoner. Når innovasjoner blir kjent i relevante markeder og i samfunnet for øvrig, spres kunnskapen om resultater og kan lede til nye ideer.

Siden framleggelsen av rapporten fra det så kalte Hervik-utvalget i 2000[31], har det vært en økende oppmerksomhet på at norsk næringsliv i for liten grad driver med FoUoI i forhold til land vi ofte sammenlikner oss med. Et svar på denne utfordringen er å legge større vekt på offentlige tiltak som bidrar til å bygge FoU-kompetanse i næringslivet, noe som da også har avstedkommet flere tiltak siden 2000.[32] Det er nærliggende å tenke at forskningskompetanse i næringsliv (og i offentlige virksomheter) best utvikles når virksomheter som selv skal anvende forskningsresultatene er prosjektledere. Samtidig vil det være mange

[31] NOU 2000:7 «Ny giv for nyskaping - vurdering av tiltak for økt FoU i næringslivet»
[32] Opprettelsen av SkatteFUNN er det mest markante tiltaket, men også flere endringer i tiltaksporteføljen til Forskningsrådet og Innovasjon Norge er relevante. Det faller utenfor rammen av denne evalueringen å gå nærmere inn på utviklingen i slike nasjonale virkemidler.

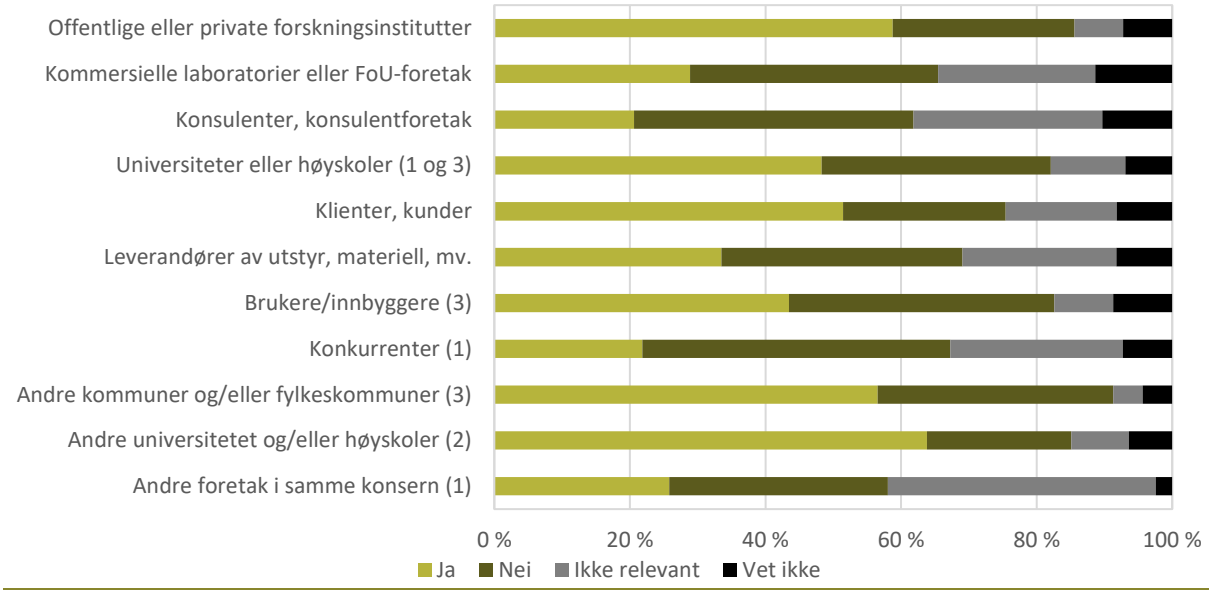
virksomheter som opplever det som for risikofylt eller for kostbart å utvikle egen forskningskompetanse. For slike vil muligheten til å benytte en kompetent instituttsektor som kan bistå disse med FoU-kompetanse muliggjøre forskning som ellers ikke ville ha funnet sted.

Figur 4.20
Prosjektledere for avsluttede prosjekter: «Etter prosjektavslutning, har virksomheten fortsatt FoU-samarbeidet med noen av partnerne i prosjektet?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Figur 4.21
Prosjektledere og samarbeidspartnere: «Har prosjektet ført til mer samarbeid med …»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse
Note: (1) Kun stilt til næringsliv, instituttsektor og øvrige, (2) Kun stilt til universiteter og høyskoler og (3) Kun stilt til fylkes-kommuner og kommuner

RFFMIDT er klar over disse sammenhengene og søker å balansere disse hensynene ved å spre prosjektene på en rekke prosjektdeltakere. Samtidig er det klart at RFFMIDT har som premiss at prosjektene skal ha et høyt forskningsinnhold, i tillegg til at prosjektenes bidrag til å bygge opp FoU-miljøer i regionen blir vektlagt.

Hvorvidt forskningssamarbeid vedvarer etter at et prosjekt er avsluttet, kan sees på som en bekreftelse av nytten av samarbeidet mellom virksomheter og FoU-partnere. For RFFMIDT vil en videreføring av forskningssamarbeid også være en indikator for om de har oppnådd resultater i tråd med nettopp dette oppdraget.

Av prosjektlederne for avsluttede prosjekter svarer 87 pst. at FoU-samarbeid med prosjektpartnere har fortsatt etter prosjektavslutning (jf. figur 4.20). Samtidig er det her også snakk om regionale samarbeid som har eksistert før prosjektet, så man kan ikke tilskrive de 87 prosentene til prosjektet alene. Likevel, sett i sammenheng med at støtten fra RFFMIDT har høy addisjonalitet, er det nærliggende å tolke svarene fra spørreundersøkelsen som at forskningsfondet har medvirket til økt FoU-samarbeid i regionen.

Vi har også spurt om hvilken type virksomheter prosjektdeltakerne ønsker å samarbeide mer med. Over halvparten ønsker mer samarbeid med offentlige og private forskningsinstitutter, samt kunder og klienter, når vi ser bort fra de som mener at spørsmålet er ikke relevant (jf. figur 4.21). Samarbeid med konsulenter er mindre utbredt.

4.7 Kvalifiseringsprosjekter fører til videre forskning i nye prosjekter

Kvalifiseringsprosjekter utgjør 70 pst. av RFFMIDTs prosjektportefølje (alle prosjekter innvilget i perioden 2010-2016). Om lag 74 pst. av prosjektlederne for kvalifiseringsprosjekter svarer at forskningen i prosjektene blir videreført i nye FoU-prosjekter (jf. figur 4.22). Dersom vi ser på alle prosjekttypene samlet, er fordelingen tilnærmet identisk.

Selv om dette kan tolkes som at RFFMIDT-prosjektene fører til mer forskning, bør man også være klar over at respondentene har avgrensede fag- og forskningsfelt. Ny forskning må nødvendigvis bygge på tidligere forskning, og det er derfor nærliggende å tenke at respondentene her mener at ny forskning vil bygge på forskningen i det RFFMIDT-støttede prosjektet. Slik er det for de fleste forskningsprosjekter. Man må altså ikke overvurdere betydningen av høy andel videreføring av forskningen.

Samtidig er det et interessant resultat at forskning i kvalifiseringsprosjekter fører til videre forskning i nye prosjekter i samme grad som for hovedprosjekter. Dette innebærer at prosjekttypen fungerer etter hensikten, noe som også støttes av intervju.

Forskning er i sin essens risikofylt. Forskning i form av kvalifiseringsprosjekter har etter vår vurdering flere egenskaper som det er det grunn til å se nærmere på:

- Kvalifiseringsprosjekter kan fungere som forstudier til større prosjekter. Ved å undersøke en hypotese gjennom et forprosjekt kan man lære mer om emnet og forme bedre søknader og prosjekter i framtiden. Dermed reduseres muligheten for å investere for mye ressurser i forskning som har liten sannsynlighet for å lykkes.

- Kvalifiseringsprosjekter kan brukes internt i virksomheter for bedre å vurdere konkurrerende FoU-prosjekter opp mot hverandre. Også dette reduserer risikoen for feilsatsinger.

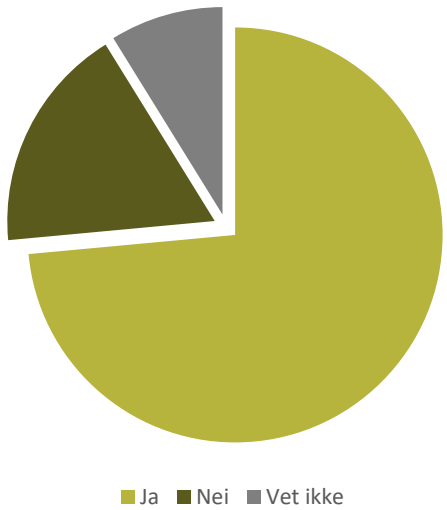
- Kvalifiseringsprosjekter virker risikodempende også for samfunnet ved at tilskuddsgiver unngår å gi store bidrag til forskning med liten sannsynlighet for å lykkes.

Samtidig vil forskningsfond som RFFMIDT ha en begrenset mengde midler til disposisjon. Når en stor andel midler benyttes til kvalifiseringsprosjekter, blir det lite til å finansiere hovedprosjekter. Stor bruk av kvalifiseringsprosjekter i RFFMIDT forutsetter derfor en implisitt arbeidsdeling med andre forskningsprogrammer som kan ta vellykkede kvalifiseringsprosjekter videre til større forskningsprosjekter. En prosjektleder vi intervjuet sa følgende om bruken av kvalifiseringsprosjekter:

Vi har sett det som svært interessant for å teste ut ideer.

Prosjekttypen kvalifiseringsstøtte er små forskningsprosjekter som, ifølge intervjupersonene, ofte fører til nye søknader til Forskningsrådet, EUs forskningsprogram eller RFFMIDT. Av intervjuene framstår det som et fellestrekk at prosjekttypen gjør at støttemottakere får utviklet bedre søknader til større programmer og dermed får høyere sannsynlighet for gjennomslag der. Intervjudataene kan dermed underbygge at RFFMIDT har utviklet en fungerende arbeidsdeling med nasjonale program.

Figur 4.22
Prosjektledere for avsluttede kvalifiseringsprosjekter: «Videreføres forskning i dette prosjektet i nye FoU-prosjekt?»

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

4.8 Søkerne verdsetter den raske søknadsbehandlingen

Tilbakemeldingene i intervjuer tyder på at RFFMIDT framstår som en relativt lite byråkratisk støttegiver i forhold til andre kilder til FoU-støtte. Prosjektlederne vi har snakket med sier at RFFMIDT er enklere å forholde seg til enn både Forskningsrådet og andre Regionale forskningsfond (de som hadde erfaring med det). RFFMIDT blir omtalt som mer åpent for nye forskningstemaer enn Forskningsrådet, og støtter for eksempel prosjekter som inneholder nettverksbygging innenfor ny tematikk i FoU-miljøer. At RFFMIDT støtter prosjekter som innebærer nye FoU-retninger gjenspeiles i resultatene fra spørreundersøkelsen (jf. figur 4.10). En prosjektleder sa følgende om årsaken til at de søkte RFFMIDT om prosjektstøtte:

Vi måtte bygge opp et nettverk på denne tematikken. Så det var bakgrunnen for at vi søkte RFF-MIDT, fordi der ligger premissene for akkurat det vi hadde behov for: Det å kunne få midler til et forprosjekt til å bygge opp et nettverk og en plattform innenfor en ny tematikk.

Prosjektlederen uttalte seg videre om verdien av kvalifiseringsprosjektet:

Det har stor verdi for oss å kunne legge et grunnlag til å søke hovedprosjekter, hos Forskningsrå-det for eksempel. Også fordi det er en ny tematikk vi opparbeider oss kompetanse på.

Ingen rapporterer misnøye med søknadsbehandlingen, tvert imot er de fleste fornøyde med rask tilbake-melding. Dette vektlegges særlig av bedrifter, som på grunn av konkurransesituasjonen er avhengig av å drive fram utvikling i høyt tempo. Dersom de må vente for lenge på svar kan de ha tapt et potensielt for-sprang. Lite byråkratiske søknadsprosedyrer må antas å øke søknadstilfanget til RFFMIDT. En prosjektle-der hadde imidlertid delte erfaringer:

De har forbedringspotensial når det gjelder nettsida. Info burde legges ut tidligere og oftere. Men det kan hende feilen ligger hos NFR, de samarbeider vel. Det er ofte uklarheter rundt rapportering og fakturering. Det er ikke helt strømlinjeforma. Men vi er fornøyde med responsen når vi ringer og spør om ting.

Intervjuene tyder på at RFFMIDT har en etablert rolle i regionen, og fyller en rolle som kilde til FoU-midler. De som etter hvert er gjengangere hos RFFMIDT opplever god dialog. En prosjektleder sa følgende da vi spurte om en vurdering av RFFMIDT i forhold til andre støttegivere (som for eksempel Forskningsrådet):

Litt mer tilgjengelig. Lettere å se at det passer oss siden vi gjør profesjonsretta forskning.

I intervju har flere svart at de opplever det som positivt å ha en nærhet til beslutningstakere og at det regionale fokuset til RFFMIDT gjør dem relevante, for eksempel for FoU-miljøer som ønsker å bygge nett-verk regionalt. En prosjektleder uttalte seg om effekten av RFFMIDT-prosjekter på virksomhetens regionale samarbeid:

Vi har ikke hatt samarbeid med kommuner før, det er et resultat av RFFMIDT-prosjekter.

RFFMIDTs tilstedeværelse i både Møre og Romsdal og Trøndelag gjør også at fondet sitter på relevant kunnskap om regionens næringsliv. En bedrift i Møre og Romsdal sa følgende:

Vi opplever at så lenge det er håndtert fra Møre og Romsdal er det kjennskap til vår bedrifts rolle i den industrielle infrastrukturen som finnes i regionen. Så vi opplever at de har en nærhet og kjennskap som er verdifull.

For bedrifter og kommunesektoren fungerer suksessfulle kvalifiseringsprosjekter som viktige beslutningsgrunnlag for videre FoU-investeringer. Slik fungerer kvalifiseringsprosjekter også som en kilde til seleksjon mellom konkurrerende prosjekter i virksomheter med begrensede FoU-ressurser.

Når det gjelder utlysningene, har flere uttrykt det positive ved å ha brede utlysninger som gjør at søkerne selv kan forme prosjektet på den måten de selv mener er best. En prosjektleder sa følgende:

RFFMIDT har hatt brede utlysninger og det er fint. Da er det enkelt å søke på et prosjekt, fordi man slipper å forholde seg til (begrensende) utlysningstemaer.

En annen uttrykte seg i liknende baner:

Fint for den regionale forskningen at fagmiljøene selv kan definere prosjektene, som følge av brede utlysninger.

5 RFFMIDT leverer i tråd med målsettingen for fondet

Gjennomgang av RFFMIDTs prosjektportefølje, bakgrunnsdokumenter og prosjektdeltakerens vurderinger tilsier at RFFMIDT i stor grad leverer resultater i tråd med målsettingene for regionale forskningsfond. Gjennomgangen av bestillingsbrev, handlingsplaner, utlysninger og faktiske tildelinger tilsier klart at RFFMIDT har fulgt opp alle intensjonen i tildelingsbrevene fra fylkeskommunene Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag.

Virksomhetene og kommunene som har fått støtte fra RFFMIDT er også i tråd med intensjonene. De representerer generelt de næringene som er viktige i Midt-Norge og bestillingsbrevene har bedt om at prioriteres. Spredningen på virksomheter og kommuner er relativ stor i forhold til RFFMIDTs disponible ramme. Virksomheten som deltar i prosjektene er generelt små, i tråd med intensjonene i bestillingsbrevene.

Vår vurdering er at særlig tre resultater av RFFMIDTs støtte er viktig å merke seg:

1. RFFMIDT har utløst nye forskningsprosjekter som ikke ellers ville ha funnet sted

Spørreundersøkelsen i denne evalueringen viser at svært mange prosjekter ikke ville ha blitt gjennomført uten støtte fra RFFMIDT. Addisjonaliteten er høyere enn vanlig for liknende spørreundersøkelser og gjelder på tvers av ulike typer prosjekter.

Den høye addisjonaliteten underbygges også av data som viser i hvilken grad mottakere av støtte fra RFFMIDT også har deltatt i andre FoU-støtteprogrammer. En relativt høy andel har ikke det.

Prosjektlederne i RFFMIDT-prosjekter svarer også i meget stor grad at FoU-samarbeid som er utviklet i prosjektene vil fortsette i tiden framover. Slik har RFFMIDT også bidratt til nye forsknings- og innovasjonsnettverk.

Intervju tilsier også at det er lett å komme i kontakt med RFFMIDTs sekretariat og at oppfølgingen er god, noe som i seg selv bidrar til å øke mobiliseringen av nye aktører til forskning.

Vår vurdering er at data i sterk grad underbygger at RFFMIDT mobiliserer nye aktører i Midt-Norge til å investere i FoU.

2. Prosjektene har et forsknings- og innovasjonsinnhold om lag i tråd med andre forskningsprogram

Når vi sammenlikner prosjektledernes svar på spørsmål om virkninger av støttede FoU-prosjekter, finner vi at svarene indikerer at prosjektene bidrar til kompetansebygging, forskningsnivå. RFFMIDT-prosjektene har trolig noe lavere bidra til kommersialisering enn sammenliknbare prosjekter, men forskjellen er liten. Forskjellen må også sees på bakgrunn av RFFMIDTs bruk av kvalifiseringsprosjekter som søknadstype.

Vår vurdering er at forskningsresultatene underbygger at RFFMIDT supplerer nasjonale forskningsprogram. Hadde forskningsresultatene vært vesentlig svakere, kunne det vært grunnlag for å hevde at mobiliseringen til ny forskning kaster lite av seg. Det er ikke tilfelle. Prosjektene kaster like mye av seg som annen forskning.

3. RFFMIDTs gradvise økning i kvalifikasjonsprosjekter virker risikodempende for investorer i FoU, både virksomheter og samfunnet. Samtidig forutsetter en stor andel kvalifikasjonsprosjekter god arbeidsdeling med andre forskningsprogrammer.

RFFMIDTs økende prioritering av kvalifiseringsprosjekter reiser noen spennende dilemmaer for fondet. På den ene siden virker prosjekttypen mobiliserende og risikodempende. På den annen side kan det oppstå en utfordring dersom vellykkede kvalifiseringsprosjekter ikke har finansieringskilder til større forskningsprosjekter.

Problemet vil ikke være stort dersom det er god funksjonell arbeidsdeling mellom RFFMIDT og nasjonale forskningsprogram. Da kan vellykkede kvalifiseringsprosjekter bli videreført ved hjelp va finansiering fra bl.a. nasjonale forskningsprogram. Dersom dette er normalen, har RFFMIDT synliggjort en rendyrket arbeidsdeling mellom regionale forskningsfond og nasjonale forskningsprogram: regionale fond mobiliserer – nasjonale program følger opp vellykkede kvalifiseringsprosjekt.

Det kan imidlertid ikke utelukkes at flere av de vellykkede kvalifiseringsprosjektene omhandler temaer som faller utenfor prioriteringer i nasjonale program, slik også noe av motivasjonen for regionale forskningsfond kan tilsi. Vi har ikke registrert slike tilfeller i denne evalueringen, men det kan prinsipielt tenkes. Vi anbefaler derfor fondet å tenke gjennom om det bør åpnes også for flere hovedprosjekter innenfor områder av særlig stor betydning for Midt-Norge i årene framover. Svaret er ikke opplagt, men problemstilling tilsier en overvåkning fra RFFMIDTs ledelse.

6 Referanser

Bergem, Bjørn G., og Helge Bremnes. 2016. *Resultatmåling av brukerstyrt forskning 2014.* Møreforskning Molde AS.

Kunnskapsdepartementet. 2014. «Meld. St. 7 (2014-2015) Langtidsplan for foskning og høyere utdanning 2015-2024.»

Wilhelmsen, Lars. 2016. *Innovasjon i norsk næringsliv 2012-2014, SSB-rapport 2016/18.* Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg 1: Intervju

Som en del av datainnhenting har vi i dette prosjektet intervjuet åtte virksomheter. Disse fordeler seg på type virksomhet, prosjekttype og innsatsområde som i tabellen under. For å belyse søkernes oppfatning av forskningsfondet har vi valgt noen av prosjektlederne på bakgrunn av at de har vært med på prosjektsøknader som ikke fikk tilsagn.

Intervjuliste

Navn	Type virksomhet	Prosjekttype	Innsats-område	Innvilget/ avslag	Til år	Fylke
HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG	Høgskole	Institusjons-prosjekt	Mat	2015	2018	Sør-Trøndelag
OSHAUG METALL AS	Næringsliv	Bedrifts-prosjekt	Maritim sektor	2011	2014	Møre og Romsdal
NIBIO	Instituttsektor	Kvalifiserings-prosjekt	FEM	2013	2015	Møre og Romsdal
BYGDEFORSKNING	Instituttsektor	Kvalifiserings-prosjekt	Offentlig sektor	2015	2017	Sør-Trøndelag
STEINKJER KOMMUNE	Kommune	Kvalifiserings-prosjekt	Offentlig sektor	2015		Nord-Trøndelag
TRONDHEIM KOMMUNE	Kommune	Kvalifiserings-prosjekt	Offentlig sektor	2012	2013	Sør-Trøndelag
C-FEED AS/SINTEF	Næringsliv	Bedrifts-prosjekt		2014		Sør-Trøndelag
SALSNES FILTER	Næringsliv	Bedrifts-prosjekt	Felles	2013	2016	Nord-Trøndelag

Vedlegg 2: Spørreundersøkelse

I forbindelse med evalueringen har vi gjennomført en spørreundersøkelse rettet til prosjektlederne for RFF-MIDT-støttede prosjekter. Prosjektene ble delt i tre grupper:

- Prosjekter som ble avsluttet senest i 2014
- Prosjekter som ble avsluttet i 2015 og 2016
- Prosjekter som ikke er avsluttet

I tillegg ble det sendt ut en egen undersøkelse til samarbeidspartnere i prosjektene, uten tidskategorisering av prosjektene. De i alt fire gruppene fikk hver sin skreddersydde undersøkelse, men noen av spørsmålene var felles for alle.

Vi har delt respondentene inn i følgende grupper:

- Næringsliv
- Instituttsektor
- Universitet
- Høgskole
- Fylkeskommune
- Kommune
- Øvrige

Disse gruppene kan igjen kategoriseres i to:

- Vare- og/eller tjenesteproduserende sektor
    - Næringsliv og kommunesektoren
- Kunnskapssektoren
    - Universiteter, høgskoler og instituttsektor

En slik kategorisering er hensiktsmessig fordi vi forventer å finne de samme resultatene blant de som hører inn under samme gruppe, som for eksempel universiteter og høgskoler.

Svarprosent etter prosjekttype

Prosjekttype	Antall svar	Korrigert total	Korrigert svarprosent
Kvalifiseringsprosjekter	59	118	50
Hovedprosjekter	23	42	54

Svarprosent etter respondentgruppe

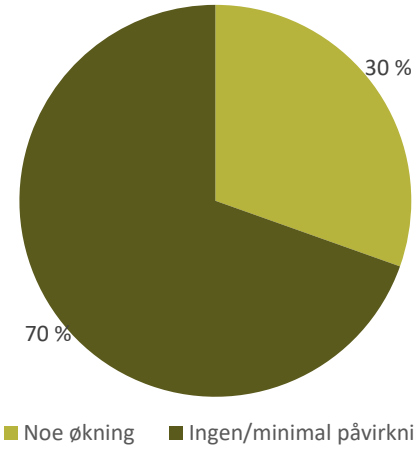
Undersøkelse	Totalt utsendt	Antall svar	Ufullstendige og avviste	Feil e-post	Svarprosent
Prosjekter avsluttet senest 2014	68	23	10	12	59 %
Prosjekter avsluttet i 2015 og 2016	60	24	4	9	55 %
Prosjekter som ikke er avsluttet	71	36	6	8	67 %
Samarbeidspartnere i prosjekter	510	148	82	93	55 %

Prosjektledere: «Hvem tok initiativ til å starte prosjektet?»

	Antall	Andel
Min virksomhet	51	60,7 %
Et forskningsmiljø i prosjektet	8	9,5 %
En bedriftspartner i prosjektet	7	8,3 %
Fylkeskommunen /kommunen	4	4,8 %
Resultat av tidligere prosjektsamarbeid	12	14,3 %
Vet ikke	0	0 %
Andre	2	2,4 %

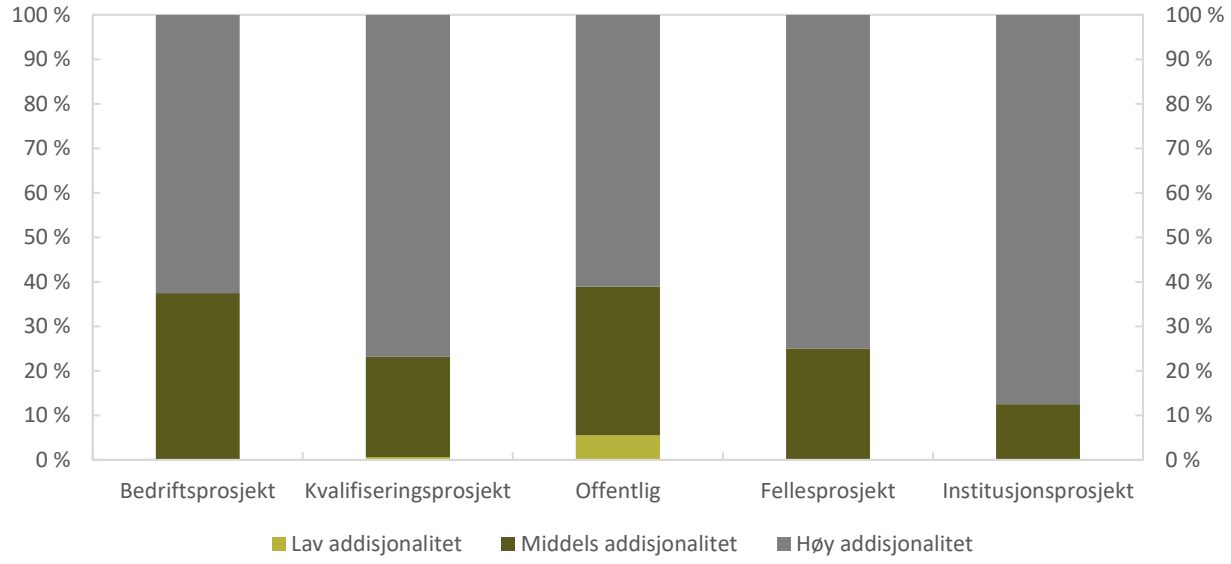
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Prosjektledere for avsluttede prosjekter: «Hvordan har prosjektet påvirket antall ansatte?»

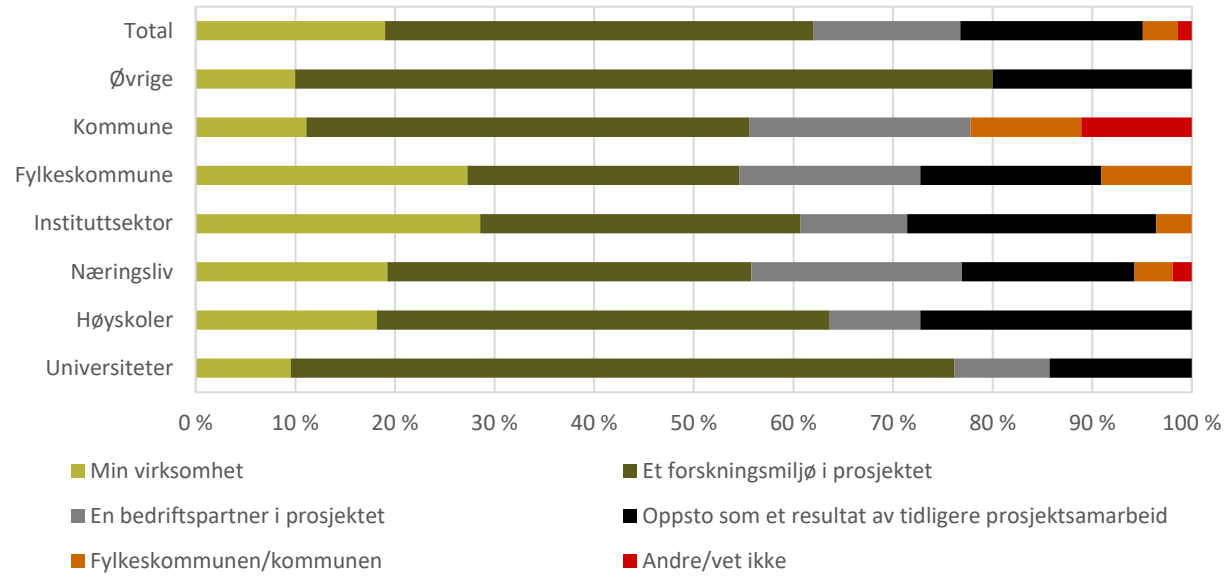
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Prosjektledere og samarbeidspartnere: Addisjonalitet sortert etter prosjekttype

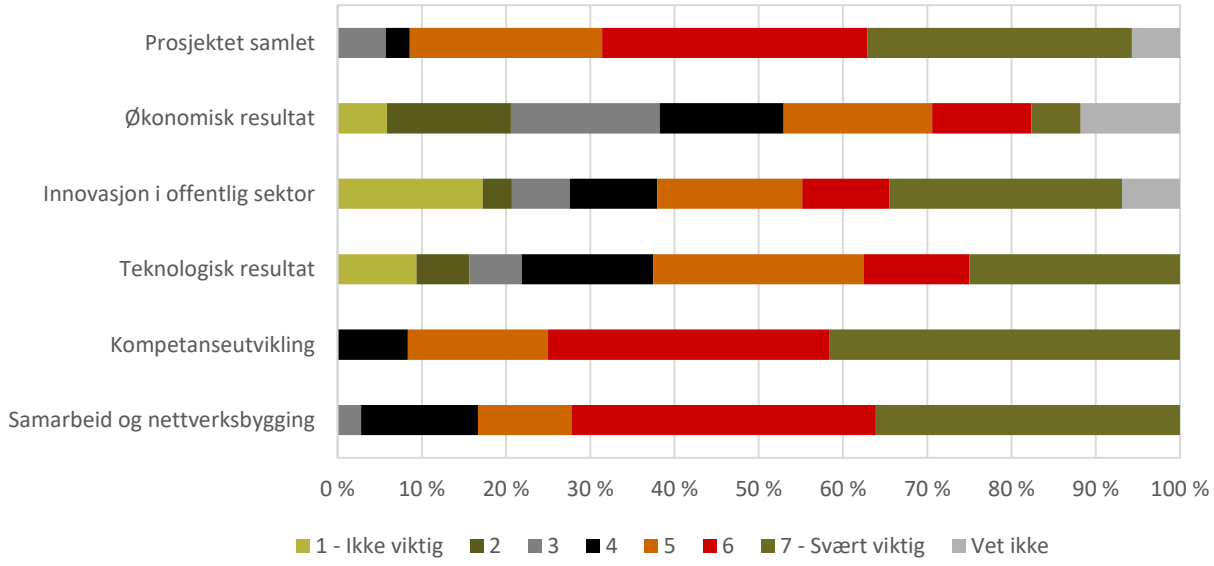
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Samarbeidspartnere: «Hvem tok initiativ til prosjektet?». Fordelt på respondenttype

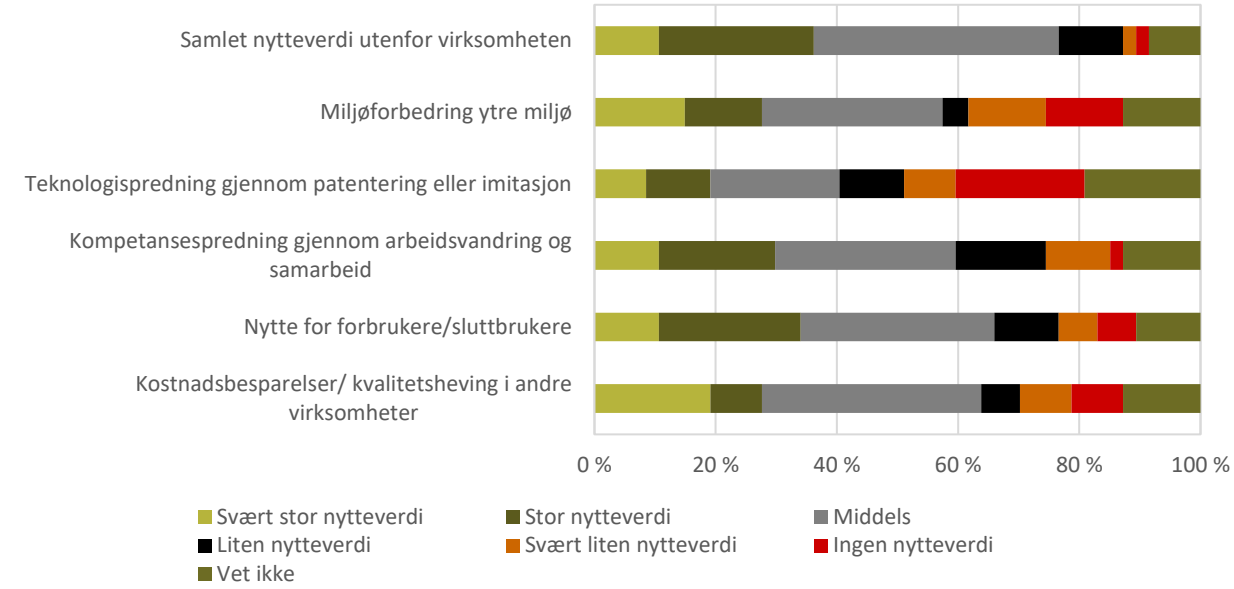
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Prosjektledere for pågående prosjekter: «Hva er forventningene til prosjektets betydning for virksomhetens utvikling totalt sett?»

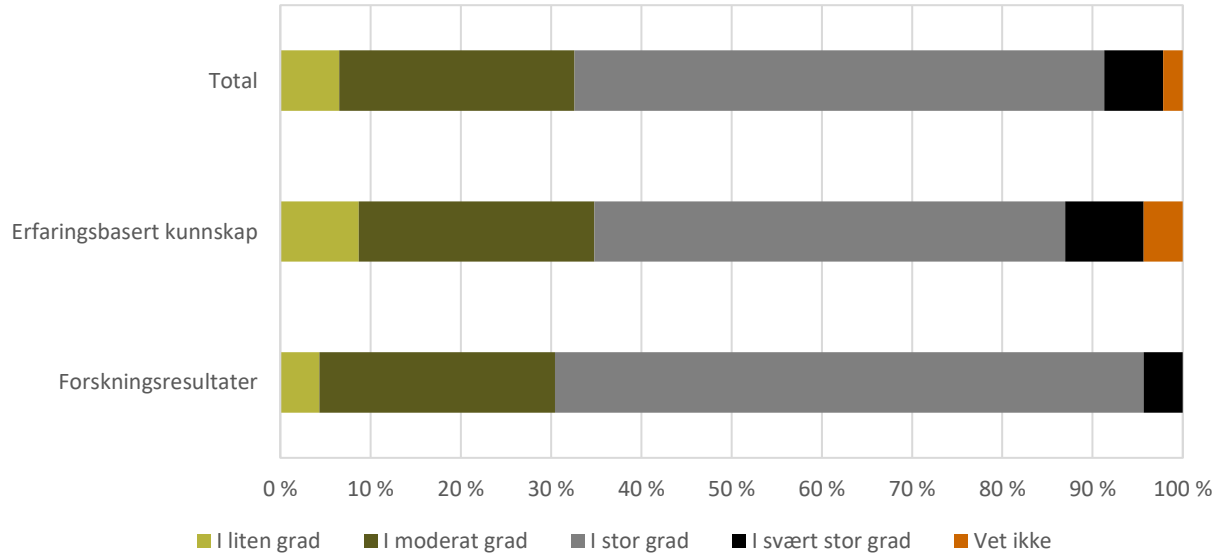
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Prosjektledere for avsluttede prosjekter: «Hvor stor nytteverdi mener du FoU-prosjektet kan gi for samfunnet (samfunnsmessig betydning)?»

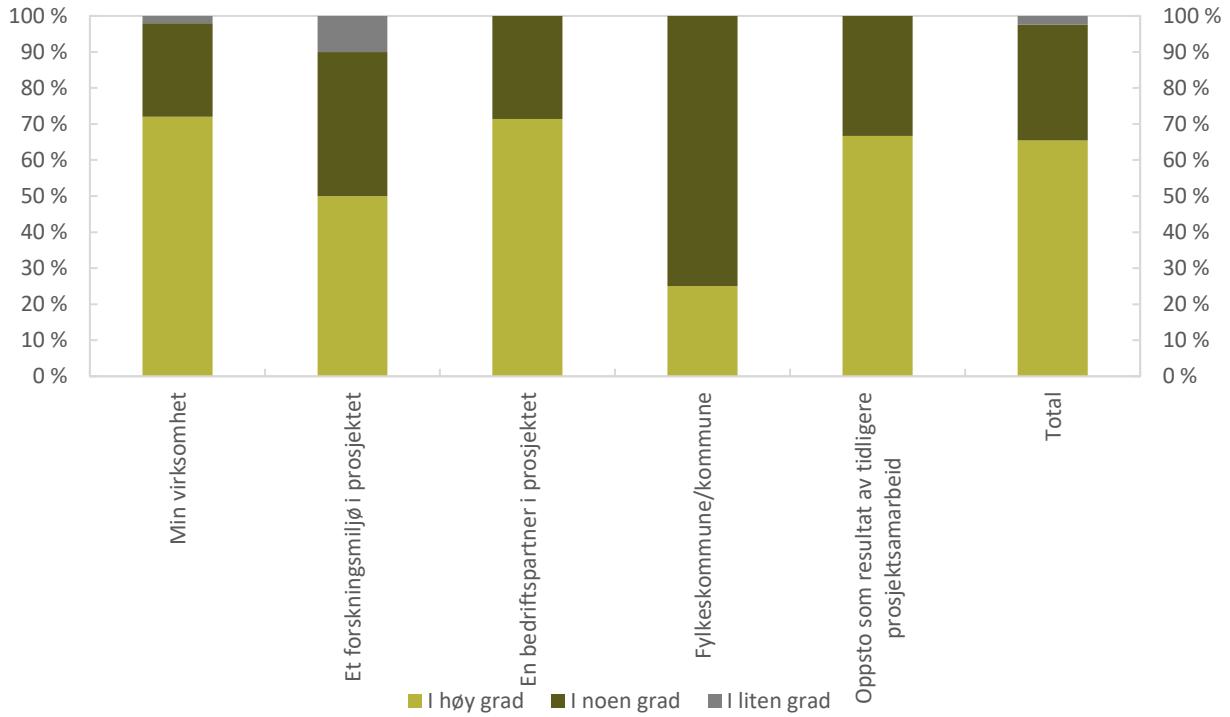
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Prosjektledere for prosjekter som ble avsluttet før 2015: «I hvilken grad er forskningsresultater og erfaringsbasert kunnskap utviklet i prosjektet kjent for andre utenfor virksomheten og dets samarbeidspartnere?»

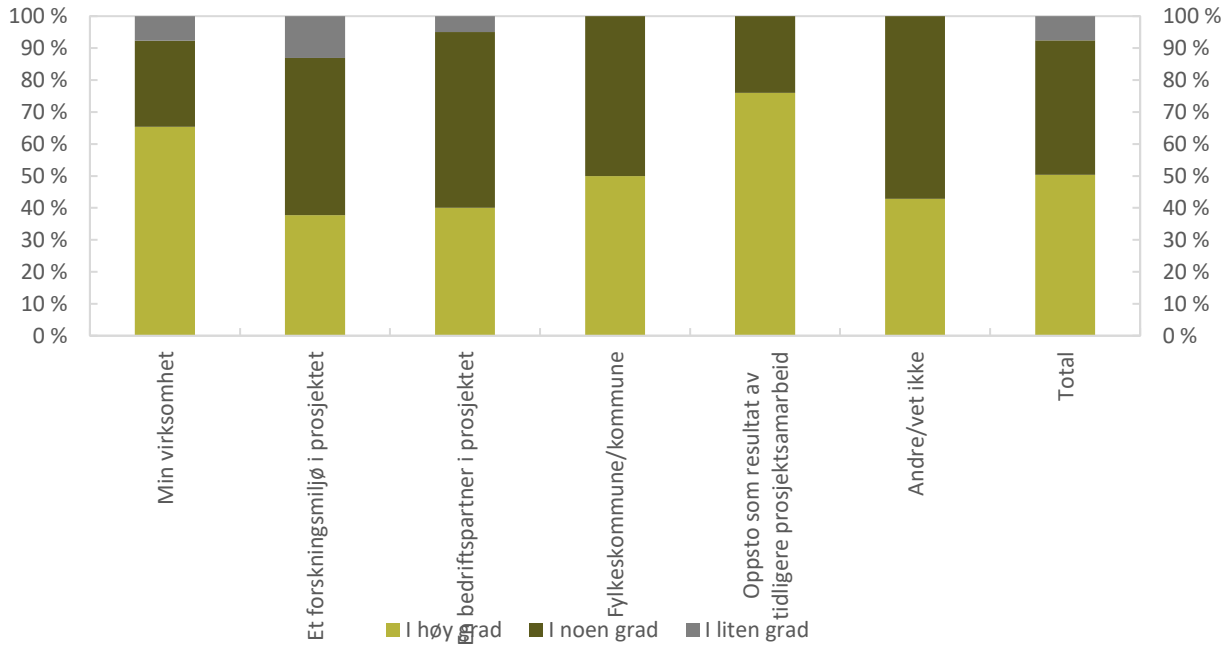
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Alle prosjektledere: Grad av strategisk viktighet for virksomheten, etter hvem som tok initiativ til prosjektet

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Samarbeidspartnere: Grad av strategisk viktighet for virksomheten, etter hvem som tok initiativ til prosjektet

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Vedlegg 3: Samspillsdatabasen

Samspillsdatabasen er en sammenstilling av prosjektdata fra tretten statlige virkemiddelaktører (inkl. RFF-MIDT) i perioden 2000-2015. Prosjektdata er kategorisert i henhold til hva slags offentlig bistand det er snakk om og hvilken form for verdiskapingsaktivitet som støttes.

For å forstå hvordan ulike næringsrettede virkemidler fungerer er det viktig å skille mellom hva slags form for bistand virksomheten mottar. Det er f.eks. stor forskjell på om en virksomhet mottar tilskudd (penger) til et prosjekt eller rådgivning. Betydningen av finansiell bistand varierer også mye om det er et tilskudd, lån eller et egenkapitaltilskudd. For å skille mellom ulike bistandsformer er alle prosjektene i databasen fordelt på følgende bistandstyper:

Bistandstype	Forklaring
Tilskudd	Tilskudd innebærer at mottakeren for økonomisk støtte (penger) til sitt prosjekt eller aktivitet. Støtten innebærer at prosjektet eller aktivitetene kan gjennomføres til lavere kostnad for mottakeren enn ellers.
Lån og garantier	Offentlige lån og garantier innebærer bistand til finansiering av et prosjekt eller aktivitet, men innebærer ikke uten videre offentlig økonomisk støtte. Eventuell offentlig støtte vil bare oppstå dersom lånerenten er lavere enn tilsvarende markedsrente, og i så fall differansen. Når offentlige lån og garantier også innebærer et støtteelement, vil det uansett utgjøre en liten del av selve låne- eller garantibeløpet.
Egenkapital-investeringer	Offentlige egenkapitalinvesteringer innebærer bistand til finansiering av prosjekter, men ikke uten videre offentlig støtte. Eventuell offentlig støtte vil bare oppstå dersom avkastningskravet avviker fra hva kommersielle investorer vil kreve for samme investering.
Rådgivning	Rådgivning fra offentlige virkemiddelaktører eller finansiering av private rådgivere gir ikke-finansiell bistand til virksomheter.

Hvilke typer aktiviteter som støttes av de næringsrettede virkemidlene varierer mye mellom prosjektene og på tyvers av virkemiddelaktørene. Vår vurdering er at følgende liste fanger opp de ulike aktivitetene som støttes:

- *Næringsutvikling*, forstått som støtte til videreutvikling av virksomheten i form av investeringer i produksjon, marked eller ulike former for oppgraderinger ikke fanget opp nedenfor
- *Etablering av ny virksomhet*, forstått som støtte til slik oppstartsvirksomhet
- *Innovasjon, inklusiv næringsrettet forskning*, forstått som støtte til både invasjonsprosjekter i virksomheter og med potensial til å bli direkte anvendt i virksomheter
- *Kompetanseutvikling*, forstått som rådgivning, støtte til kursdeltakelse eller formidling av kunnskap til et større publikum
- *Nettverksutvikling*, forstått som støtte både til nettverksetablering, videreutvikling av nettverks og nettverksdeltakelse
- *Profilering*, forstått som støtte til profilering av et område (Norge for turister) eller en næring
- *Institusjonsstøtte*, forstått som basisfinansiering av prioriterte institusjoner
- *Akademisk rettet forskning*, forstått som støtte til forskning som primært har akademiske førstebrukere
- *Individuell støtte*, utenom etableringsstøtte, forstått bl.a. som støtte til stipender
- *Fysisk infrastrukturstøtte*, forstått som bygg, laboratorium, utstyr o.a.

Bakgrunnen for kategoriseringen er bl.a. at det viktig å skille mellom forskningsprosjekter som har til formål å produsere akademisk forskning og næringsrettet forskning. I førstnevnte tilfelle er koblingen til konkrete verdiskapingsprosesser i næringslivet svært mye mer indirekte og langsiktig enn i det andre tilfelle.

Et annet eksempel er at det er viktig å skille mellom nettverksutvikling på den ene side og støtte til innovasjonsprosjekter på den andre. I førstnevnte tilfelle mottar hver deltaker lite direkte bistand, men nettverket kan bidra til oppgraderingsprosesser i et næringsmiljø. I andre tilfellet er støtten normalt konkrete tilskudd knyttet til en tydelig definert prosjektaktivitet.

Vedlegg 4: Næringsfordeling

Prosjektansvarlig	Næringsgruppe
STEINKJER KOMMUNE	Offentlig administrasjon
NIVA NORSK INSTITUTT FOR VANNFORSKNING	Forretningsmessig tjenesteyting
NTNU FAKULTET FOR SAMFUNNSVITENSKAP	Undervisning
NTNU FAKULTET FOR INFORMASJONSTEKNOLOGI, MATEMATIKK OG ELEKTROTEKNIKK	Undervisning
BIOFARMSYSTEMS AS	Forretningsmessig tjenesteyting
MARITIME ROBOTICS AS	Forretningsmessig tjenesteyting
INNSEP AS	Forretningsmessig tjenesteyting
ORKDAL KOMMUNE INTERKOMMUNALE SAMHANDLINGSENHET	Helse og omsorg
ULSTEIN VERFT AS	Teknologiindustri
RØROS F&B GROUP AS	Bioøkonomi
OMEGAVERITAS AS	Forretningsmessig tjenesteyting
SPESIALISTBEDRIFTEN AS	Forretningsmessig tjenesteyting
C-FEED AS	Bioøkonomi
MOREFISH AS	Forretningsmessig tjenesteyting
MICRONITOR AS	Forretningsmessig tjenesteyting
OLE RINGDAL AS	Bioøkonomi
MARVITA AS	Bioøkonomi
ASTERO AS	Helse og omsorg
AQUALINE AS	Teknologiindustri
AS REGIONTEATRET I MØRE OG ROMSDAL	Annen tjenesteyting
EL-TJENESTE AS	Teknologiindustri
SMØLA KLEKKERI OG SETTEFISKANLEGG AS	Bioøkonomi
LYNG DRILLING AS	Teknologiindustri
VERDAL KOMMUNE	Offentlig administrasjon
MELHUS KOMMUNE	Offentlig administrasjon
NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE	Offentlig administrasjon
RINDAL KOMMUNE	Offentlig administrasjon
TRONDHEIM KOMMUNE	Offentlig administrasjon
ÅLESUND KOMMUNE	Offentlig administrasjon
RISSA KOMMUNE	Offentlig administrasjon
STIFTELSEN SINTEF	Forretningsmessig tjenesteyting
STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING NINA	Forretningsmessig tjenesteyting
P S VIKENES AS	Varehandel
VIKOMAR AS	Bioøkonomi
SALSNES FILTER AS	Teknologiindustri
VEDDE AS	Bioøkonomi
AQUA GEN AS	Bioøkonomi
NORUT ALTA	Forretningsmessig tjenesteyting
HARAM KOMMUNE	Offentlig administrasjon

FRØYA KOMMUNE	Offentlig administrasjon
BERG LIPIDTECH AS	Bioøkonomi
CHIRON AS	Varehandel
STIFTELSEN NORSK SENTER FOR ØKOLOGISK LANDBRUK	Forretningsmessig tjenesteyting
TRONDHEIM KOMMUNE HELSE OG VELFERD	Helse og omsorg
NORSK LANDBRUKSRÅDGIVING SØR-TRØNDELAG	Forretningsmessig tjenesteyting
NORD UNIVERSITET	Undervisning
VETERINÆRINSTITUTTET	Forretningsmessig tjenesteyting
SUNNDAL ENERGI KF	Annen tjenesteyting
HØGSKOLEN I MOLDE	Undervisning
HØGSKOLEN I ÅLESUND	Undervisning
HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAG	Undervisning
NOFIMA AS AVD ÅS	Forretningsmessig tjenesteyting
KONGSBERG MARITIME AS AVD LADE TRONDHEIM	Teknologiindustri
REINERTSEN AS AVD ENGINEERING TRONDHEIM	Forretningsmessig tjenesteyting
BIOFORSK ØKOLOGISK TINGVOLL	Forretningsmessig tjenesteyting
MØREFORSKING AS AVD MF MARIN	Forretningsmessig tjenesteyting
MØREFORSKING AS AVD VOLDA	Forretningsmessig tjenesteyting
NTNU DET MEDISINSKE FAKULTET	Undervisning
BIOFORSK MIDT-NORGE KVITHAMAR	Forretningsmessig tjenesteyting
BIOFORSK JORD OG MILJØ SVANHOVD	Forretningsmessig tjenesteyting
NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET NTNU	Undervisning
MELDAL KOMMUNE SEKTOR HELSE OG OMSORG	Offentlig administrasjon
HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG	Undervisning
FOSEN REGIONRÅD	Annen tjenesteyting
SMARTMOTOR AS	Teknologiindustri
TOMMEN GRAM FOLIE AS	Annen industri
HAVYARD MMC AS	Teknologiindustri
FOSEN GODS AS	Transport
SINTEF FISKERI OG HAVBRUK AS	Forretningsmessig tjenesteyting
KLEVEN MARITIME AS	Teknologiindustri
NTNU FAKULTET FOR INGENIØRVITENSKAP OG TEKNIKK	Undervisning
MØRE OG ROMSDAL BIOBRENSEL AS	Teknologiindustri
VITEC AS	Forretningsmessig tjenesteyting
HYPERTHERMICS AS	Forretningsmessig tjenesteyting
OSHAUG METALL AS	Teknologiindustri
STIFTELSEN NORSK SENTER FOR BYGDEFORSKNING	Forretningsmessig tjenesteyting
SP FIRE RESEARCH AS	Forretningsmessig tjenesteyting
STERLING WHITE HALIBUT AS	Bioøkonomi
SALMAR ORGANIC AS	Bioøkonomi

LINK FTR AS	Film og media
SEASIDE AS	Teknologiindustri
MØREFORSKING MOLDE AS	Forretningsmessig tjenesteyting
LANDBRUK NORDVEST SA	Bioøkonomi
PALMER GOTHEIM SKIFERBRUDD AS	Annen industri
VÓNIN REFA AS	Annen industri
PATOGEN ANALYSE AS	Helse og omsorg
FORCE TECHNOLOGY NORWAY AS	Forretningsmessig tjenesteyting
NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING (NIKU)	Forretningsmessig tjenesteyting
NTNU SAMFUNNSFORSKNING AS	Forretningsmessig tjenesteyting
NTNU TECHNOLOGY TRANSFER AS	Annen tjenesteyting
NAMDAL REHABILITERING IKS	Helse og omsorg
RUNDE MILJØSENTER AS	Forretningsmessig tjenesteyting
NIBIO - NORSK INSTITUTT FOR BIOØKONOMI (TIDL. BIOFORSK)	Forretningsmessig tjenesteyting
KYTRON AS	Forretningsmessig tjenesteyting
EPAX NORWAY AS	Annen industri
TRØNDELAG FORSKNING OG UTVIKLING AS	Forretningsmessig tjenesteyting
AUDIOPLUS AS	Helse og omsorg
AQUACULTURE ENGINEERING AS	Forretningsmessig tjenesteyting
NUTRIMAR AS	Bioøkonomi
MØREFORSKING AS	Forretningsmessig tjenesteyting
KRISTIANSUND KOMMUNE	Offentlig administrasjon
STORVIK AQUA AS	Forretningsmessig tjenesteyting
RO SOLUTIONS AS	Forretningsmessig tjenesteyting
THELMA BIOTEL AS	Forretningsmessig tjenesteyting
SEAWEED ENERGY SOLUTIONS AS	Annen tjenesteyting
DULF SIGN AS	Varehandel
NORBIT SUBSEA AS	Forretningsmessig tjenesteyting
HOFSETH BIOCARE ASA	Bioøkonomi
PROPHYLAXIA AS	Forretningsmessig tjenesteyting
GETHER AS AVD. NORD-TRØNDELAG	Forretningsmessig tjenesteyting
EMPIG AS	Forretningsmessig tjenesteyting
HELSE MØRE OG ROMSDAL HF	Helse og omsorg
ARBEIDSKOMPETANSE AS	Forretningsmessig tjenesteyting
IKUBEN	Forretningsmessig tjenesteyting
INRIGO WATER AS	Bygg og anlegg
FELLESKJØPET FORUTVIKLING AS	Forretningsmessig tjenesteyting
GC RIEBER OILS AS	Bioøkonomi

Samfunnsøkonomisk analyse AS

post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Borggata 2B
0650 Oslo